

<https://i.pinimg.com/originals/69/8d/e7/698de768ff8638068fae5c156a02034.jpg>

SVALOVÁ TKÁŇ

Petr Vaňhara, PhD

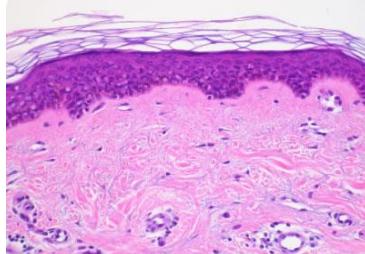
Ústav histologie a embryologie
LF MU

pvanhara@med.muni.cz

SOUČASNÁ KLASIFIKACE TKÁNÍ

- Na základě morfologických a funkčních znaků

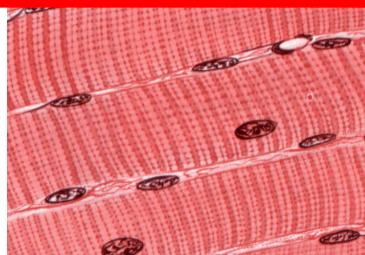
Epitelová

Kontinuální, avaskulární vrstvy buněk s různou funkcí, orientovaných do volného prostoru, se specifickými mezibuněčnými spoji a minimem mezibuněčného prostoru a ECM

Deriváty všech tří zárodečných listů

Svalová

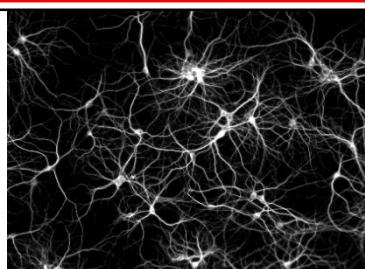

Obsahují myofibrily → schopnost kontrakce

Derivát mezodermu - KS, myokard, mezenchymu - HS

Výjimečně ektoderm (např. *m. sphincter* a *m. dilatator pupillae*)

Nervová

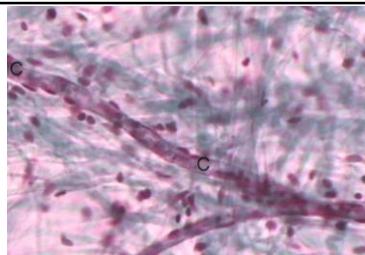

Neurony a neuroglie

Příjem a přenos elektrického vztahu

Derivát ektodermu, výjimečně mezenchymu (mikroglie)

Pojivová

Dominantní přítomnost extracelulární matrix

Vazivo, chrupavka, kost, tuková tkáň

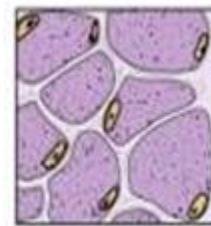
Derivát zejména mezenchymu

OBECNÁ CHARAKTERISTIKA SVALOVÉ TKÁNĚ

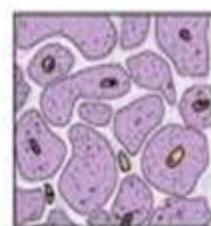
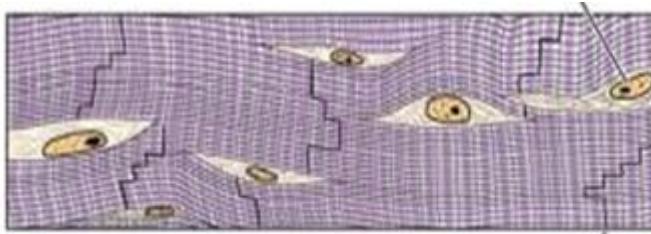
- Zvláštní cytoarchitektura
- Excitabilita a schopnost kontrakce
- Mesodermální původ

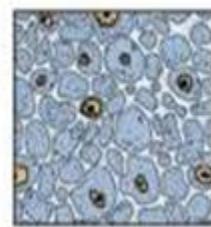
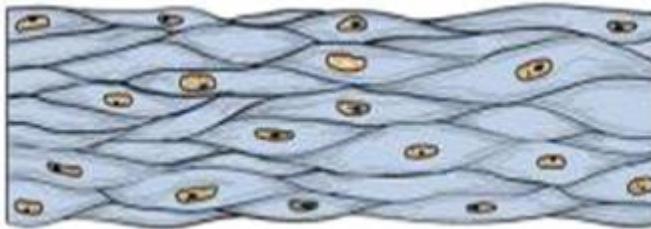
Kosterní svalovina

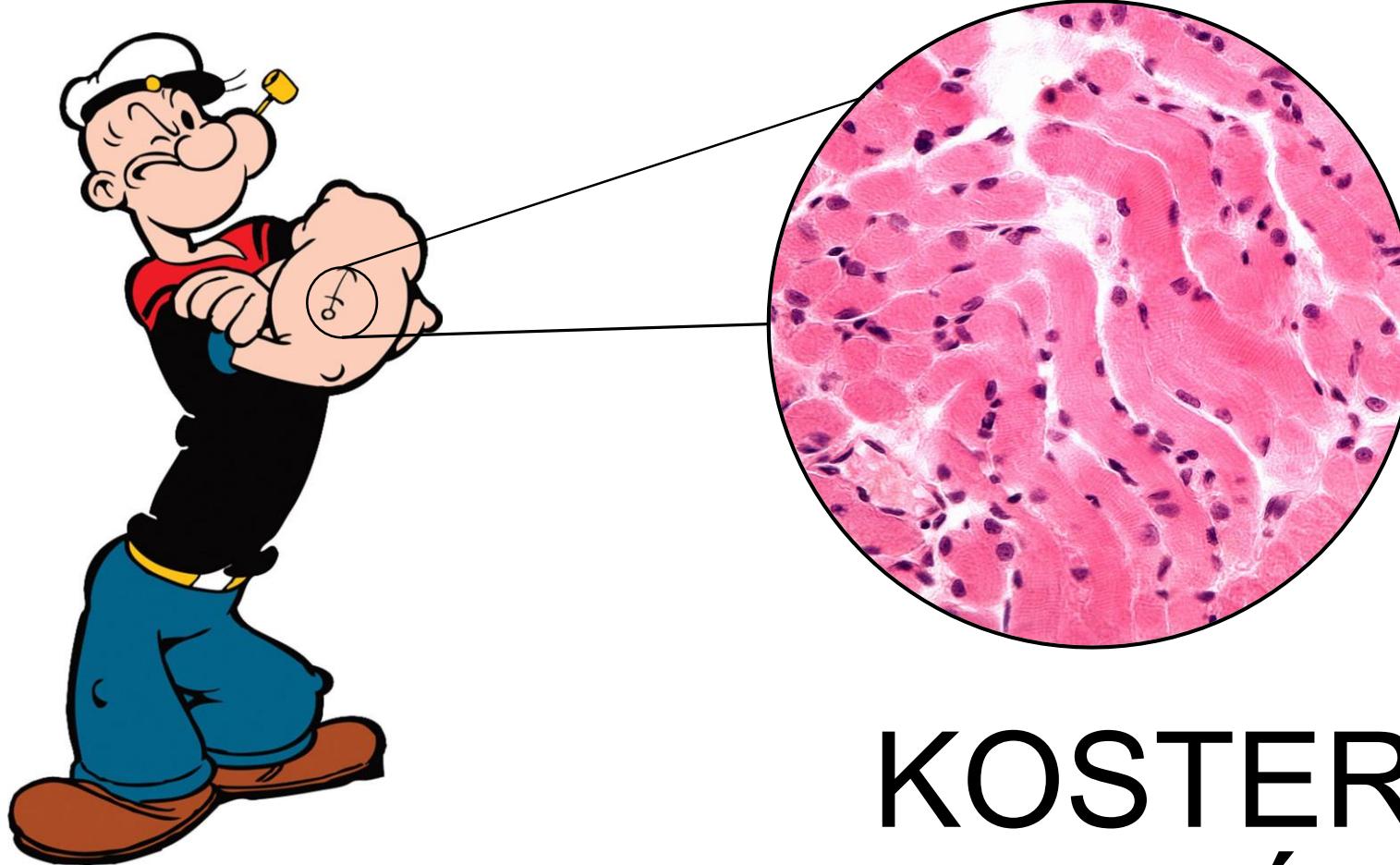
Srdeční svalovina

Hladká svalovina

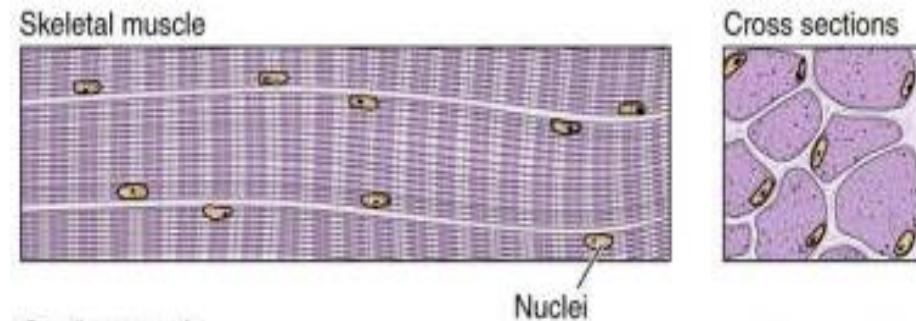
SVALOVÁ TKÁŇ

KOSTERNÍ
SVALOVÁ TKÁŇ

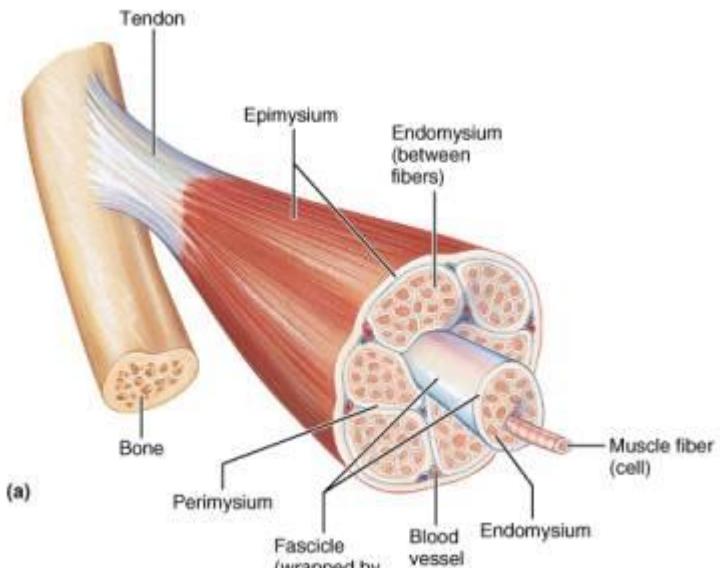
HISTOLOGIE KOSTERNÍ SVALOVÉ TKÁŇĚ

- **Složení tkáně:** svalové buňky, vazivo, inervace, vaskularizace
- **Unikátní cytoarchitektura** – velké mnohojaderné buňky = svalová vlákna (rhabdomyocyty)
- Dlouhá osa buněk je rovnoběžná se směrem kontrakce
- **Specifická terminologie:**
 - buněčná membrána = sarkolema
 - cytoplasma = sarkoplasma
 - sER = sarcoplazmatické retikulum
 - svalové vlákno – mikroskopická jednotka kosterní svalové tkáně
 - myofibrila – mikroskopická jednotka svalových vláken
 - myofilamenta – vlákna aktinu a myosinu

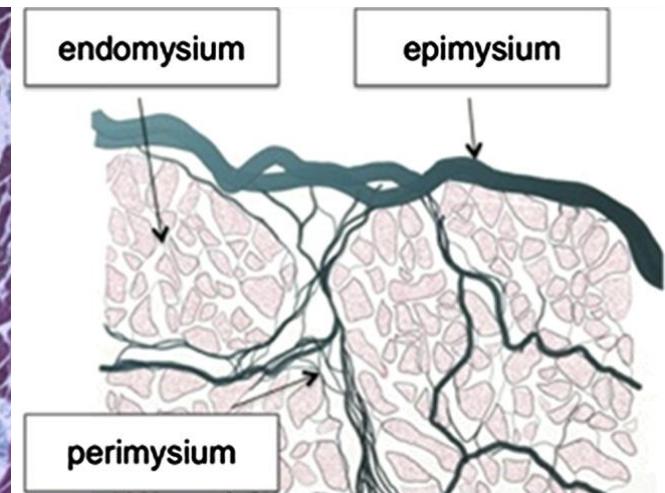
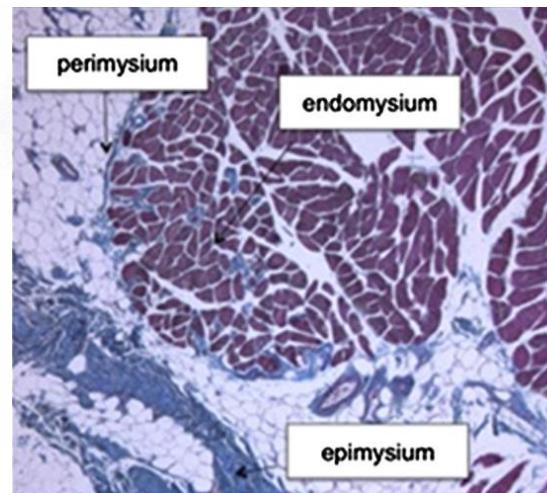
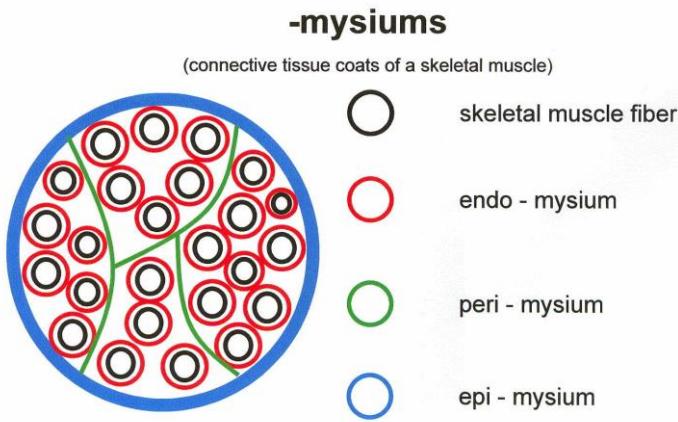

SVALOVÁ TKÁŇ NEJSOU JEN SVALOVÉ BUŇKY

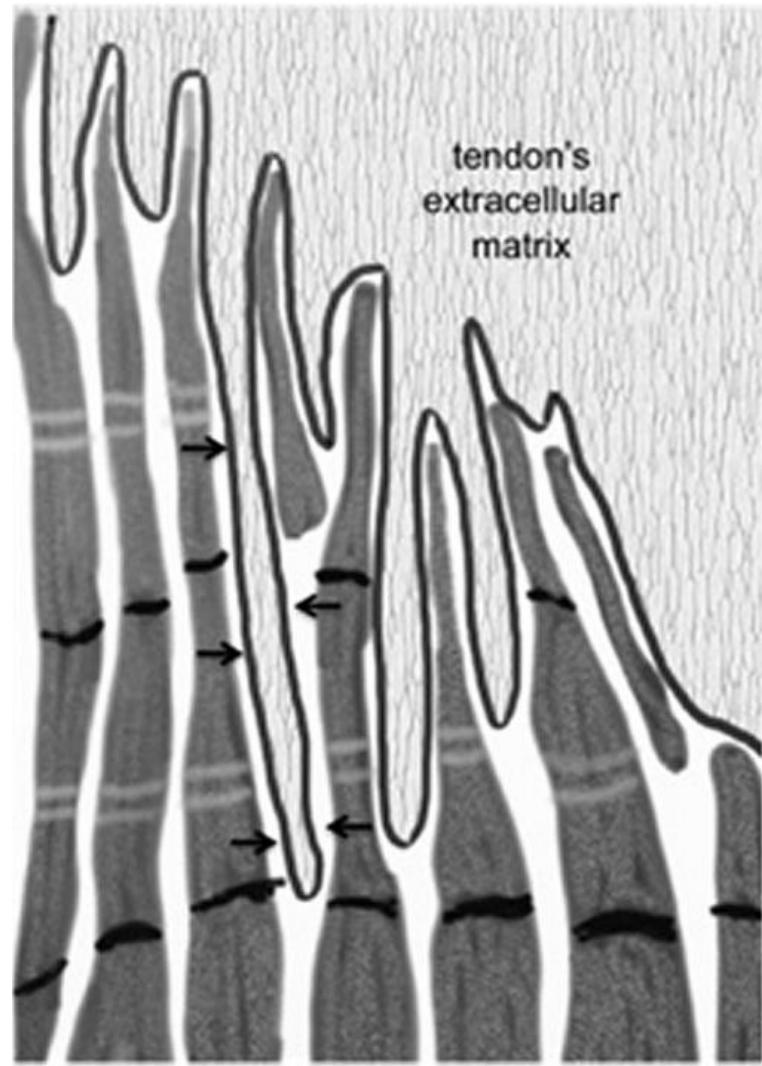
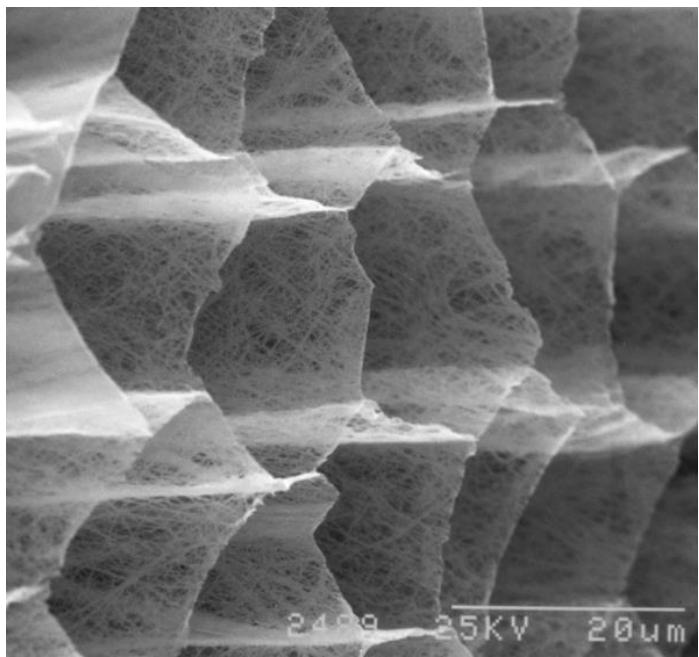
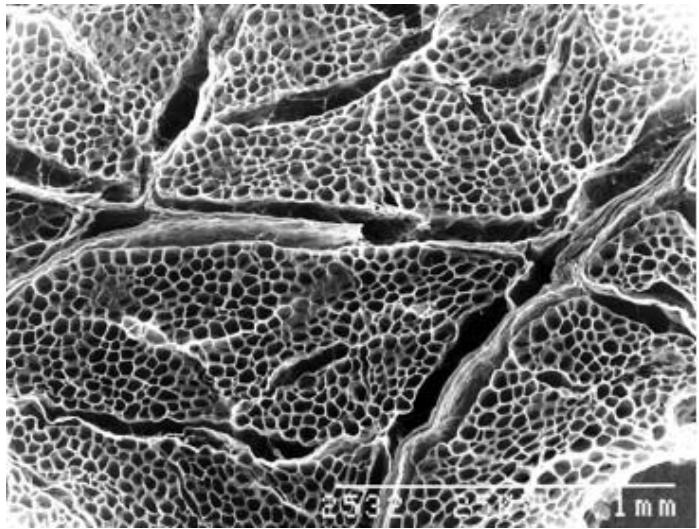
- vazivový obal
- odolnost & biomechanika
- **endomysium** – kolem každého svalového vlákna
- **perimysium** – sekundární svazky; septa
- **epimysium** – kolagenní vazivo kolem svalového svazku
- fascia – husté neuspořádané kolagenní vazivo

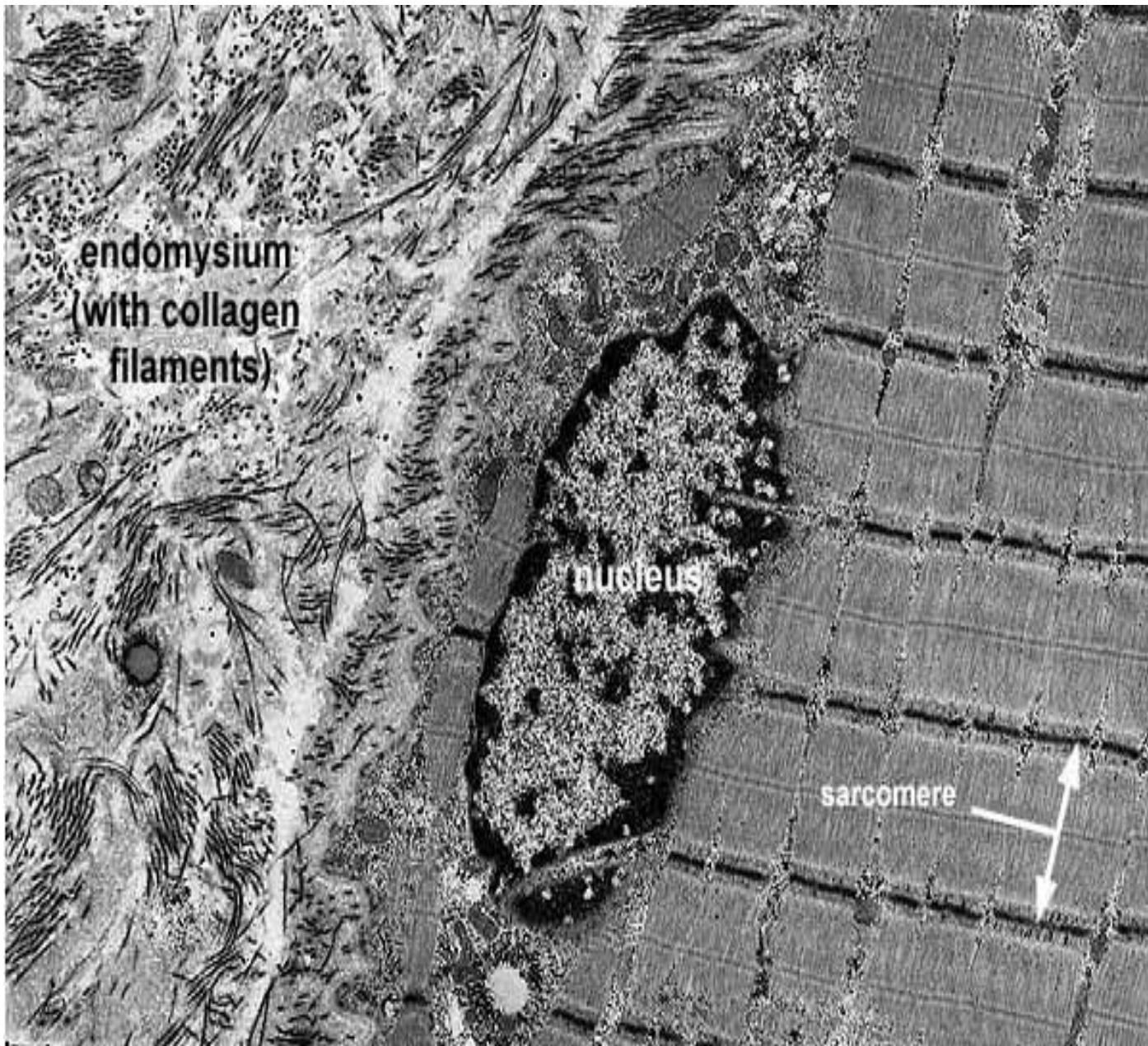
Copyright © 2001 Benjamin Cummings, an imprint of Addison Wesley Longman, Inc.

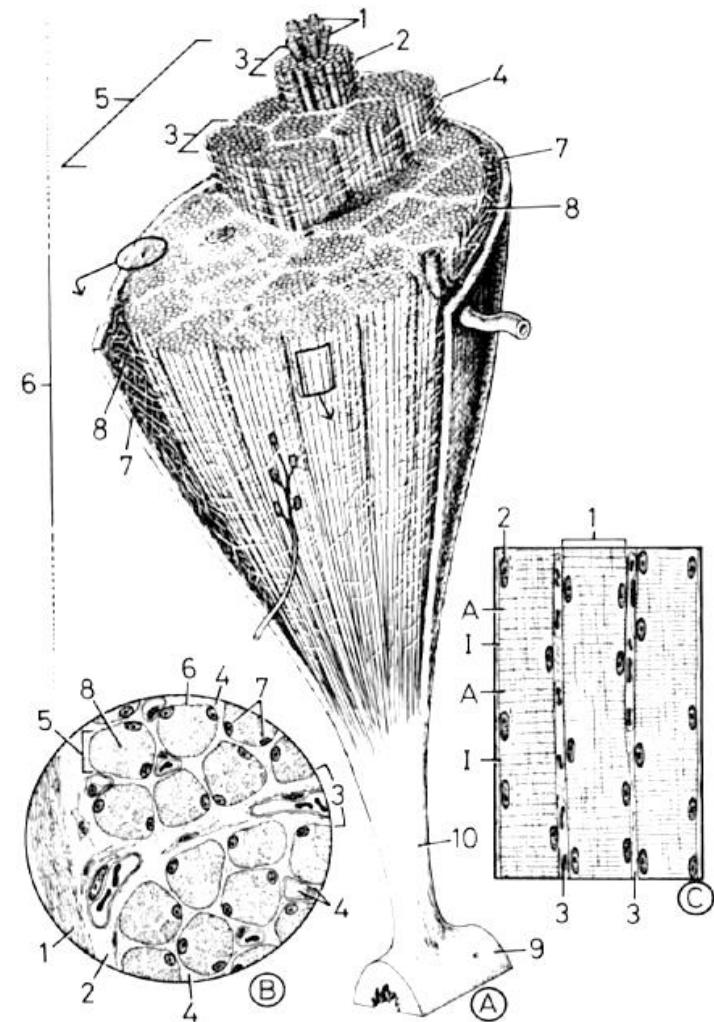
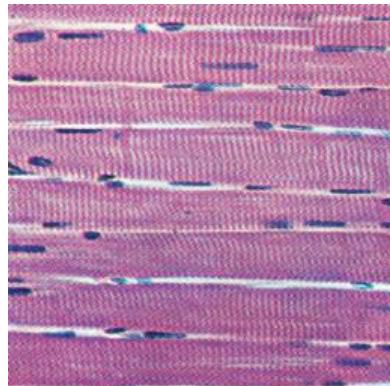
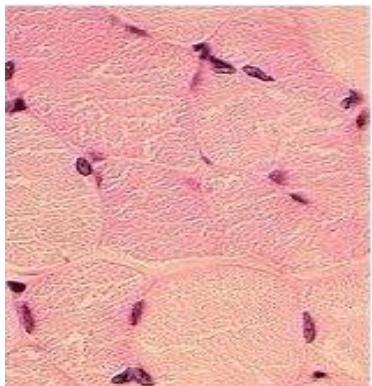
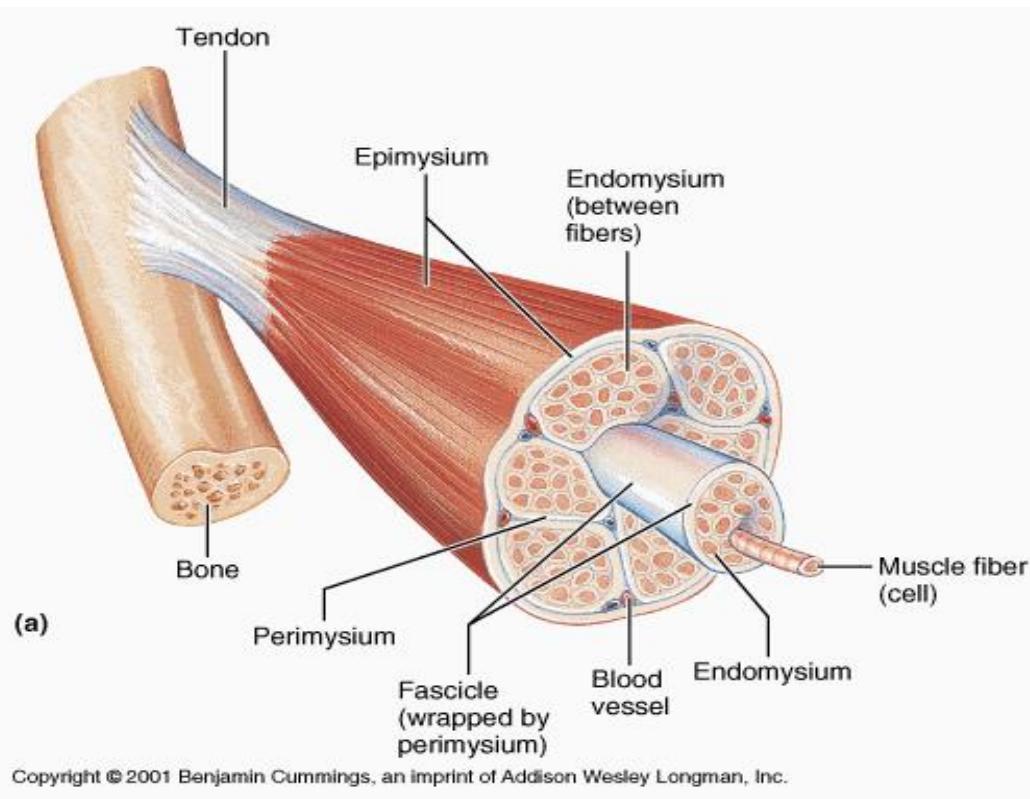
VAZIVO KOSTERNÍ SVALOVINY

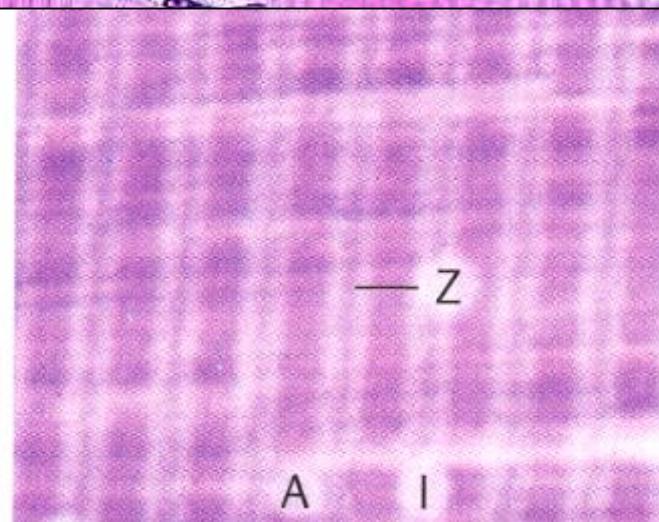
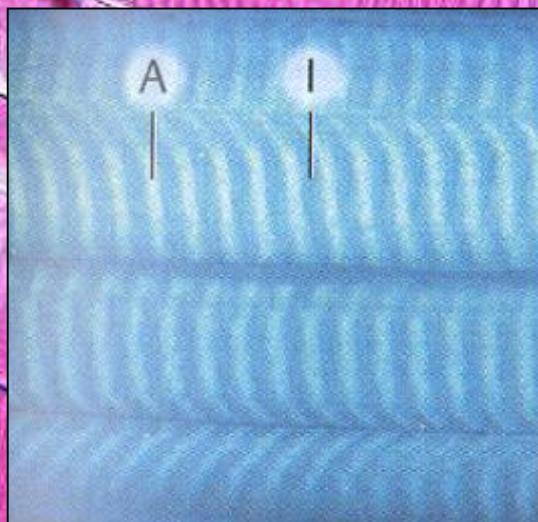
VAZIVO KOSTERNÍ SVALOVINY

ORGANIZACE SVALOVÉ TKÁNĚ

PROČ JE KOSTERNÍ SVALOVÁ TKÁŇ (PŘÍČNĚ) PRUHOVANÁ?

ULTRASTRUKTURA RHABDOMYOCYTU

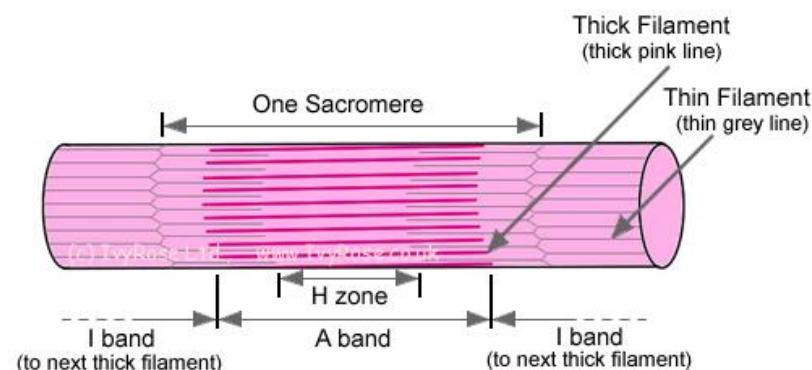
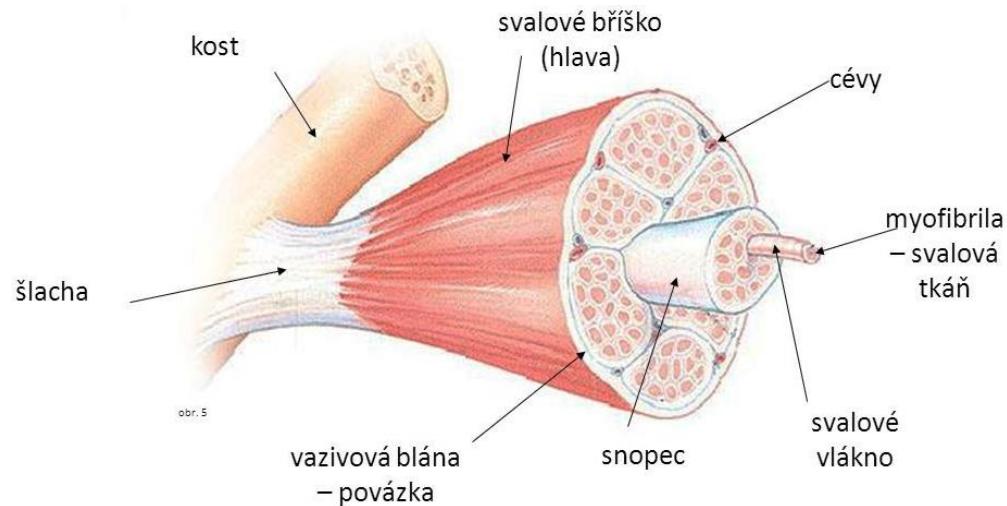
Svalové vlákno = syncitium = rhabdomyocyt

Svalové vlákno – morfologická a funkční jednotka kosterního svalu [\varnothing 25 – 100 μm]

Myofibrila – kompartment uvnitř svalového vlákna [\varnothing 0.5 – 1.5 μm]

Sarkomera – nejmenší kontraktilní jednotka [2.5 μm], sériově uspořádaná v myofibrily

Myofilamenta – aktin a myosin, uspořádaná v sarkomery [\varnothing 8 nm a 15 nm]

ULTRASTRUKTURA RHABDOMYOCYTU

Sarkolema + t-tubuly

Sarkoplasma:

Jádra

Mitochondrie

Golgiho aparát,

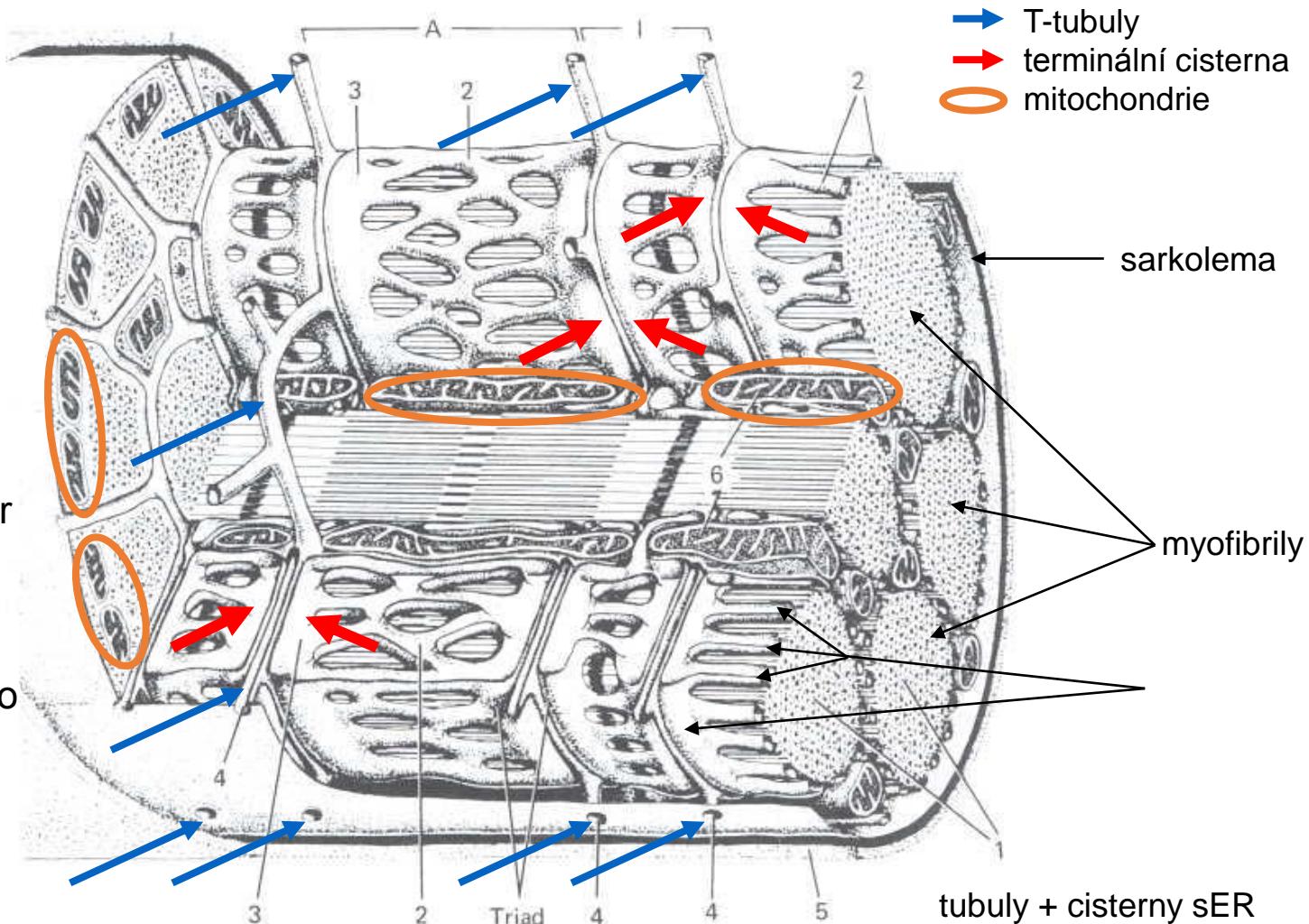
Glykogen (β granula)

Sarkoplazmatické
retikulum

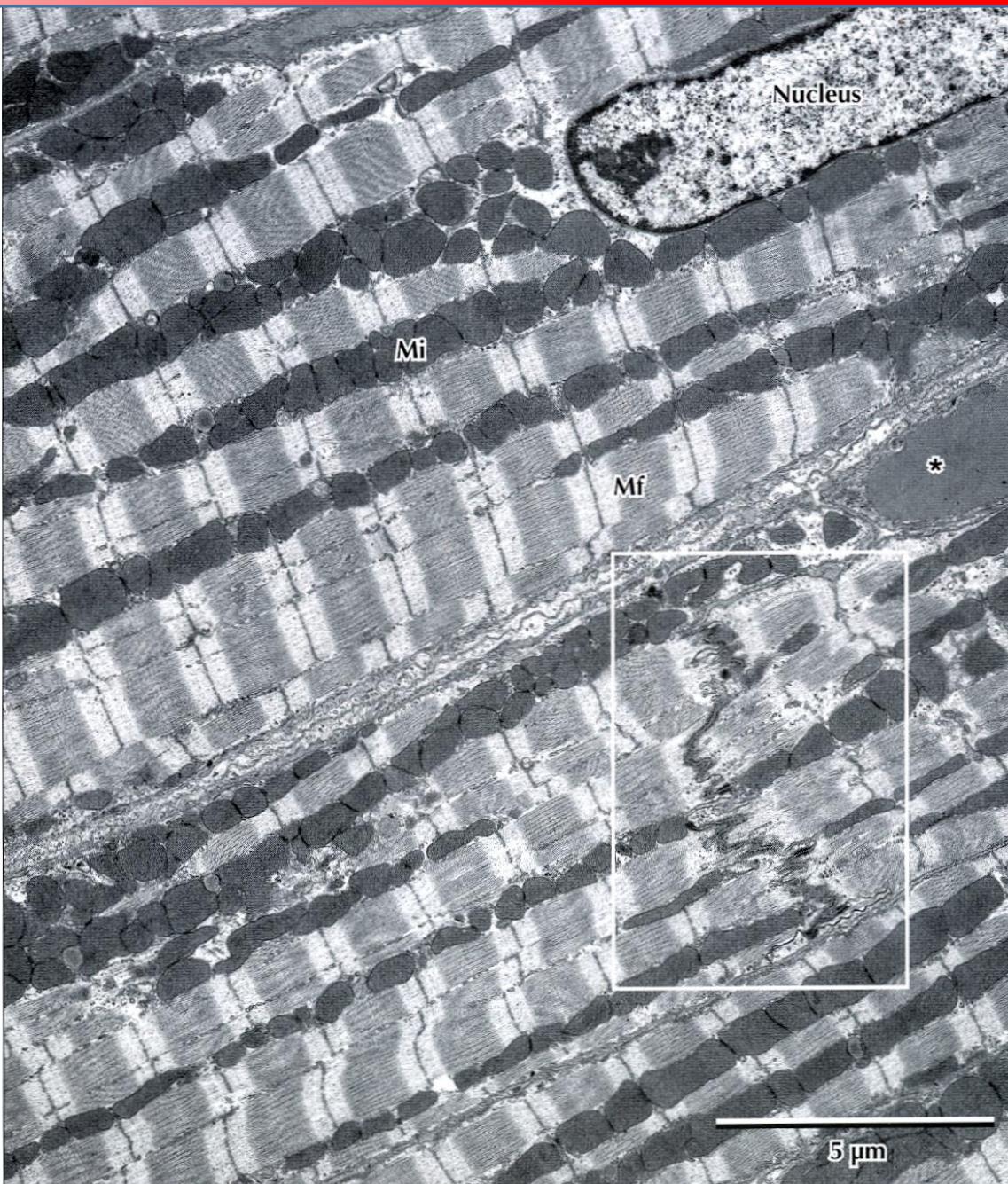
(hladké ER) – rezervoár

Ca^{2+}

Myofibrily (paralelně s
dlouhou osou svalového
vlákna)

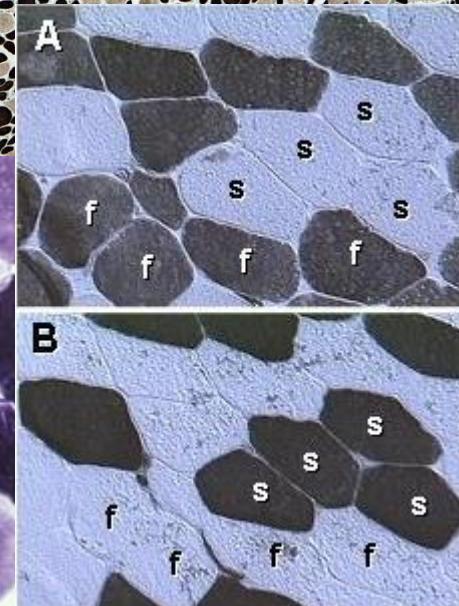
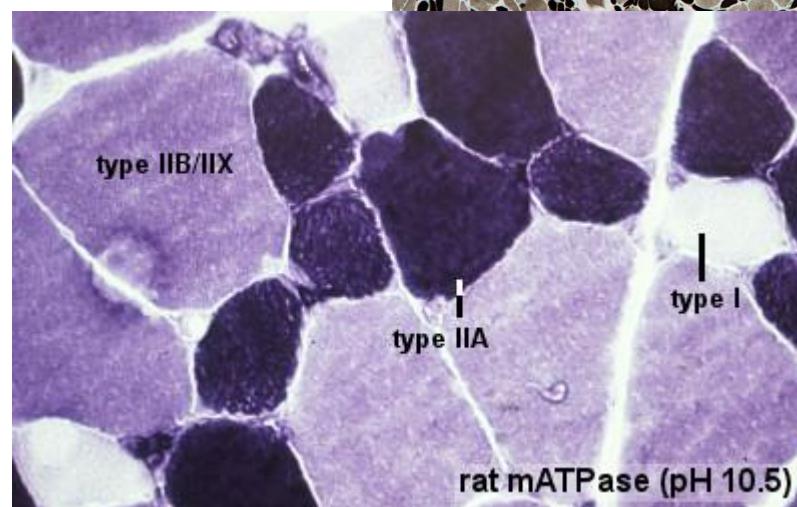
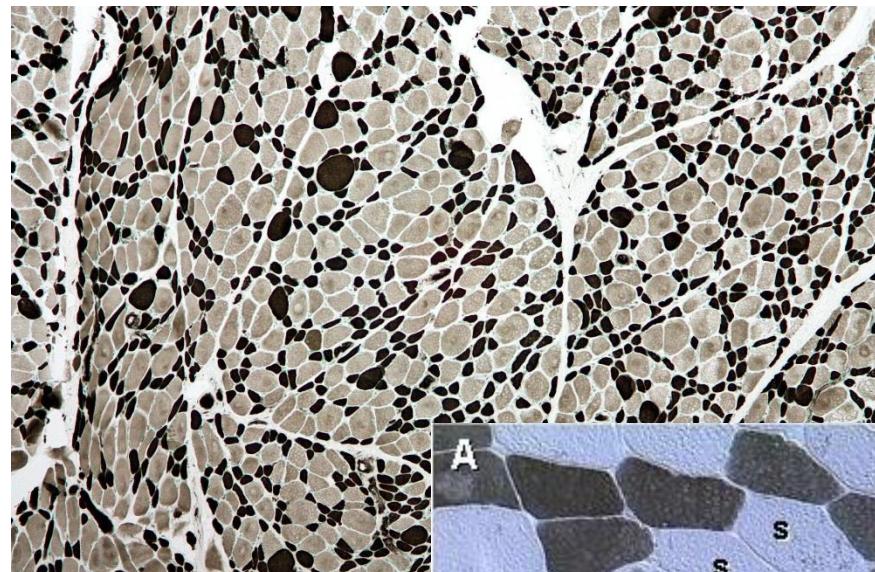

ULTRASTRUKTURA RABDOMYOCYTU

FYZIOLOGICKÁ KLASIFIKACE KOSTERNÍCH SVALŮ

- Kosterní svaly mají různé fyziologické parametry
 - různé izoformy proteinů konraiktilního aparátu
 - využití kyslíku
 - vaskularizace
 - obsah glykogenu
- Pomalá oxidativní
- Rychlá glykolytická
- Rychlá oxidativně-glykolytická

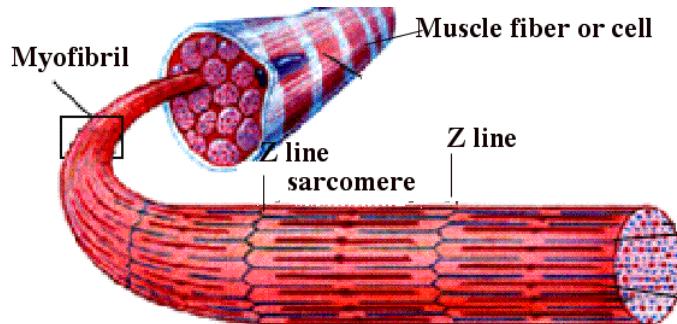

FYZIOLOGICKÁ KLASIFIKACE KOSTERNÍCH SVALŮ

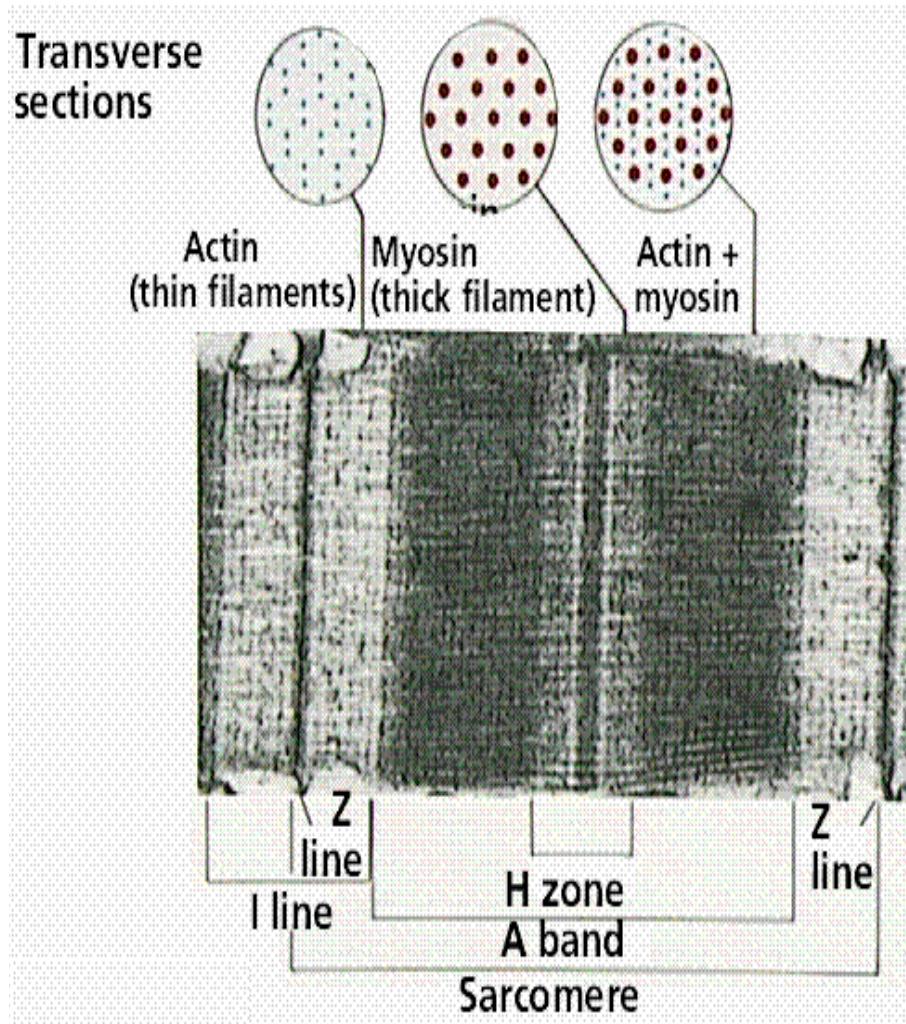
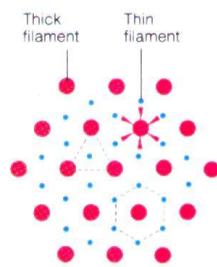
Properties	Type I fibers	Type IIA fibers	Type IIX fibers
Motor Unit Type	Slow Oxidative (SO)	Fast Oxidative/Glycolytic (FOG)	Fast Glycolytic (FG)
Twitch Speed	Slow	Fast	Fast
Twitch Force	Small	Medium	Large
Resistance to fatigue	High	High	Low
Glycogen Content	Low	High	High
Capillary Supply	Rich	Rich	Poor
Myoglobin	High	High	Low
Red Color	Dark	Dark	Pale
Mitochondrial density	High	High	Low
Capillary density	High	Intermediate	Low
Oxidative Enzyme Capacity	High	Intermediate-high	Low
Z-Line Width	Intermediate	Wide	Narrow
Alkaline ATPase Activity	Low	High	High
Acidic ATPase Activity	High	Medium-high	Low

MYOFIBRILY

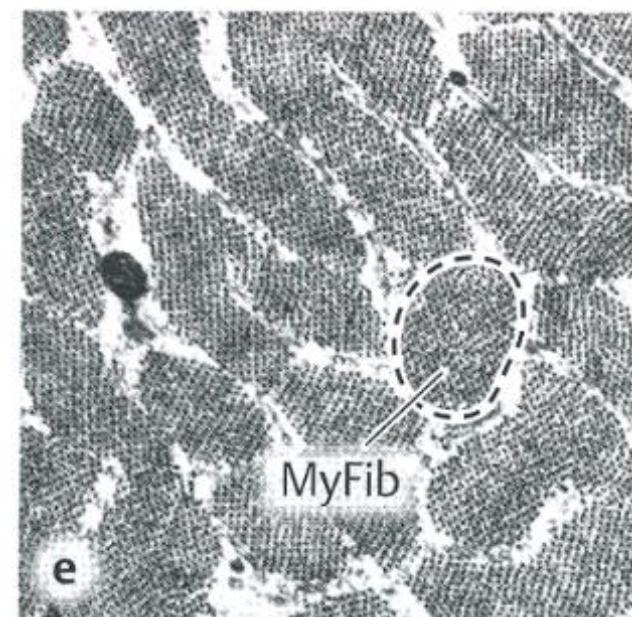
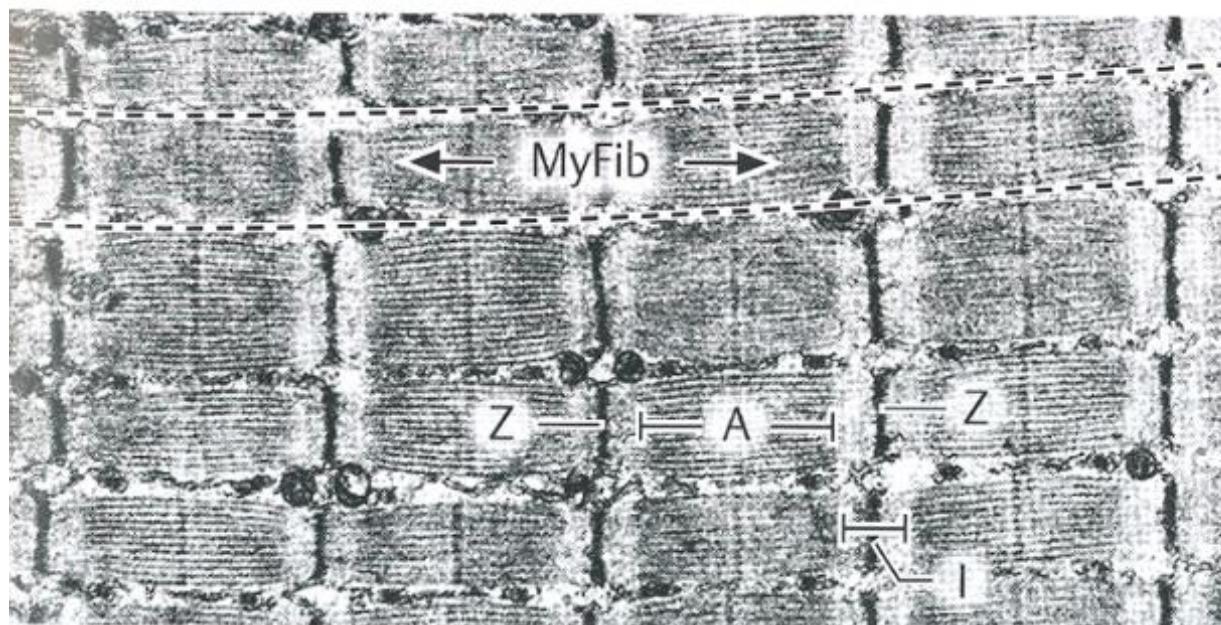
- protáhlé cytoskeletárni struktury [\varnothing 0.5 – 1.5 μ] v sarkopazmě svalového vlákna

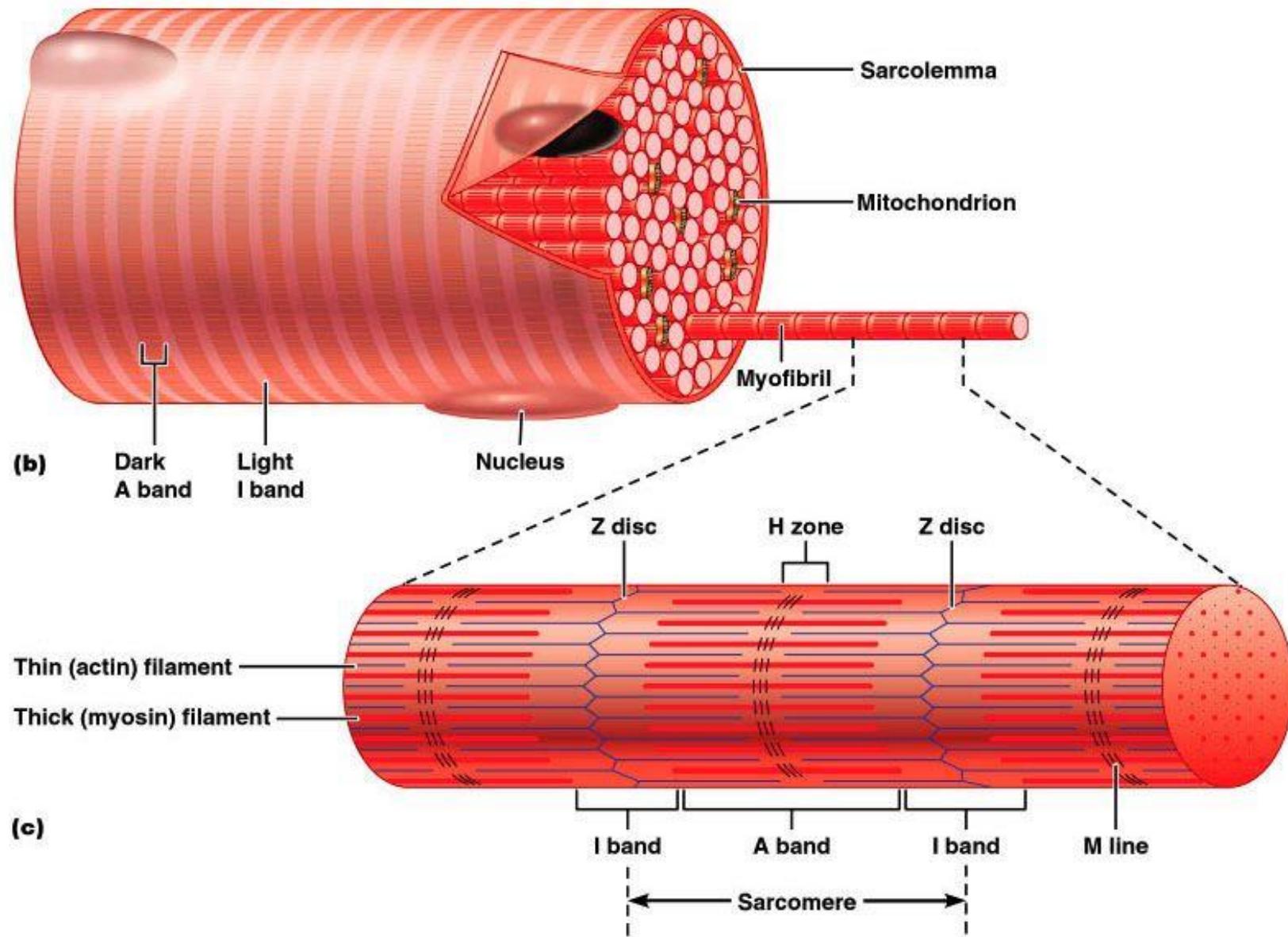
- Aktin + myosin - myofilamenta
- Sarcomera
- Z-linie
- M-linie a H-zóna
- I-proužek, A-proužek

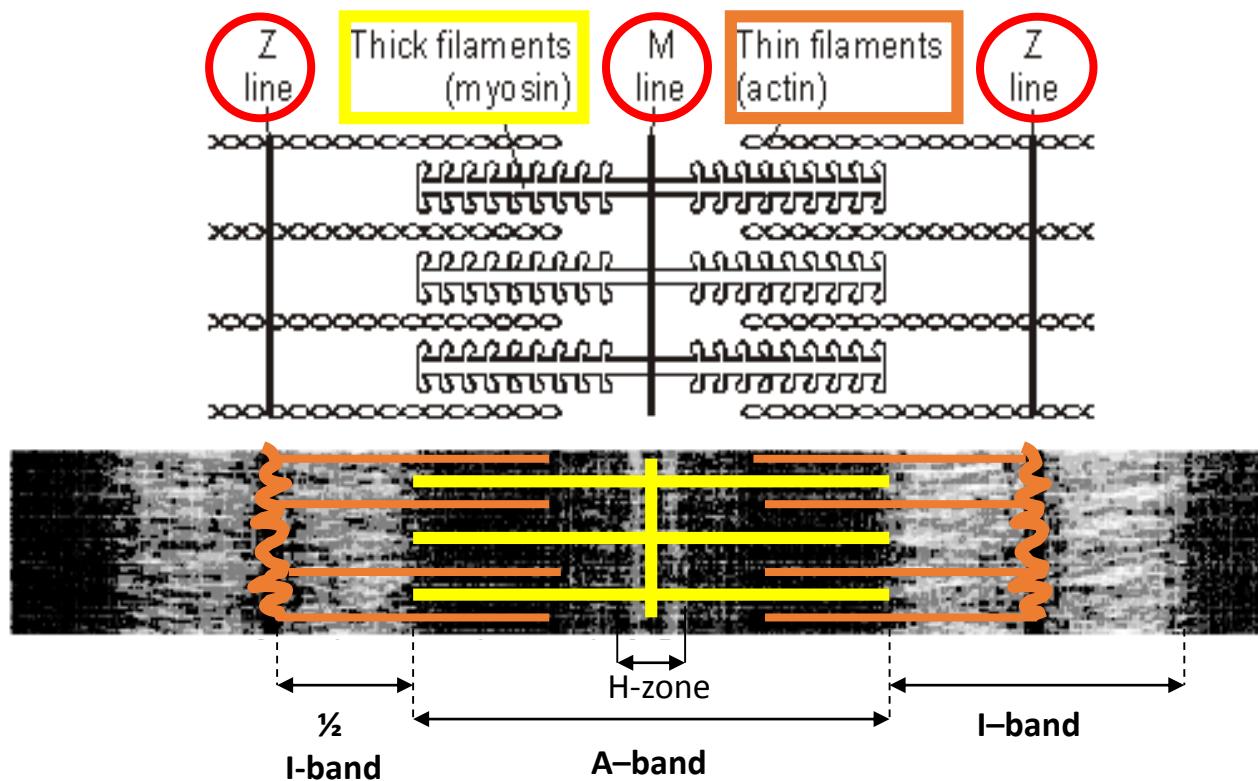
MYOFIBRILY

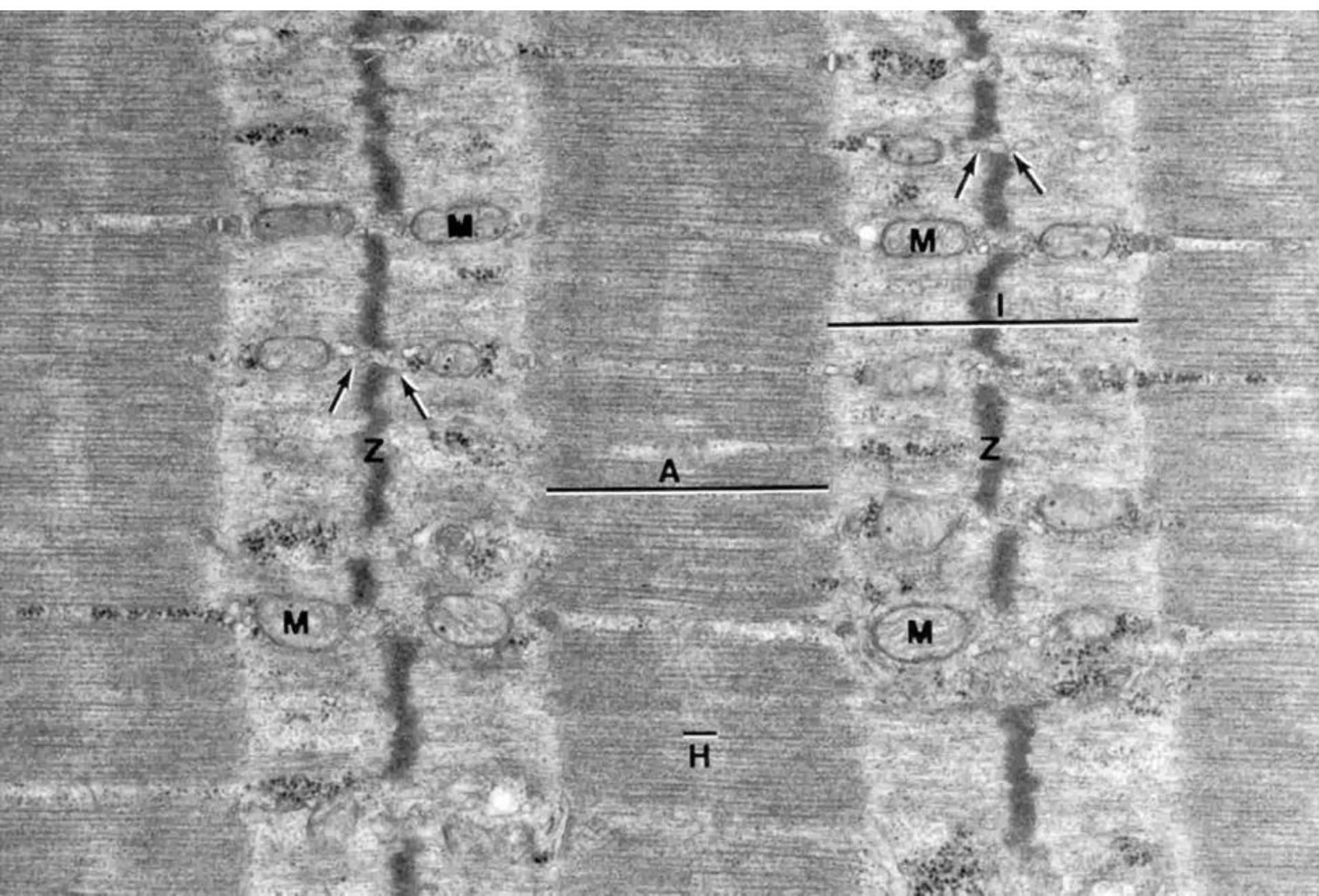
SARKOMERA

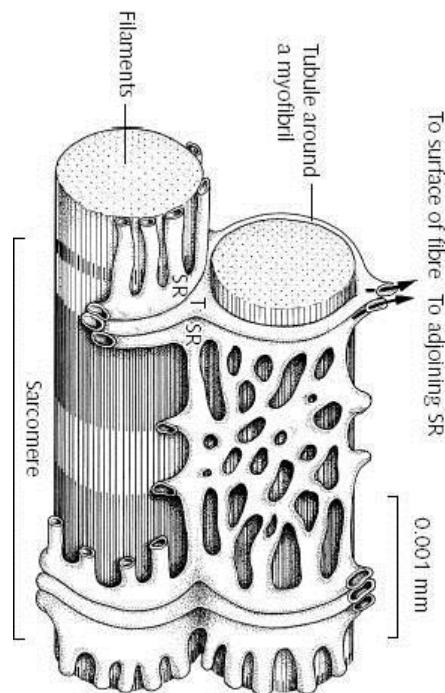
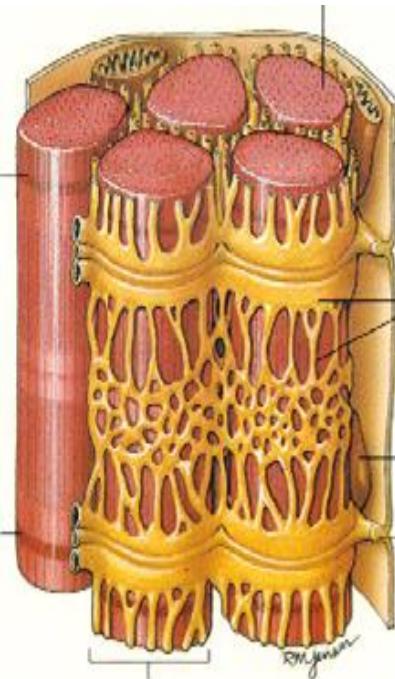
SARKOMERA

SARKOMERA

SARKOPLAZMATICKÉ RETIKULUM

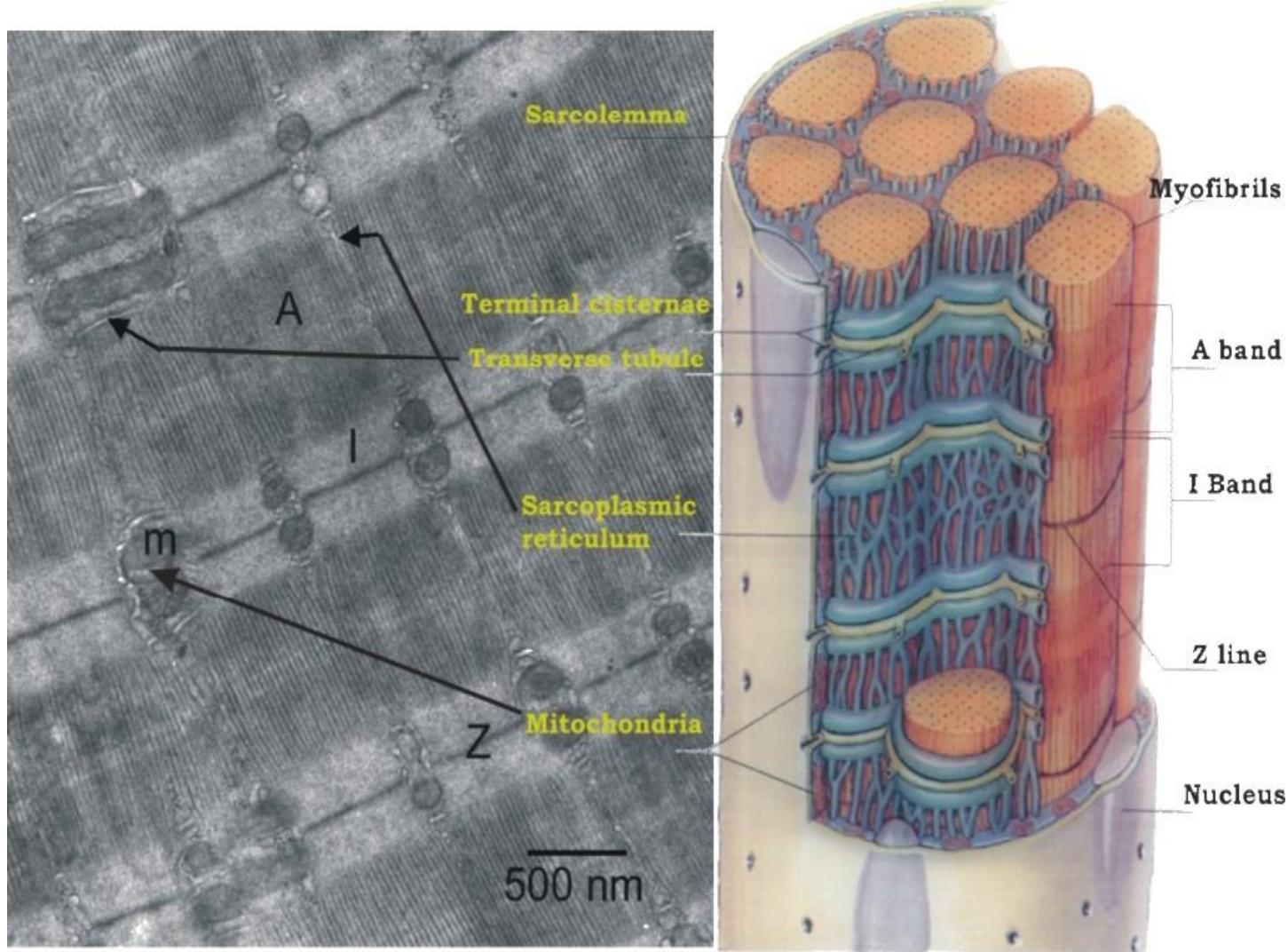

Terminální cisterna
T-tubule
Terminální cisterna

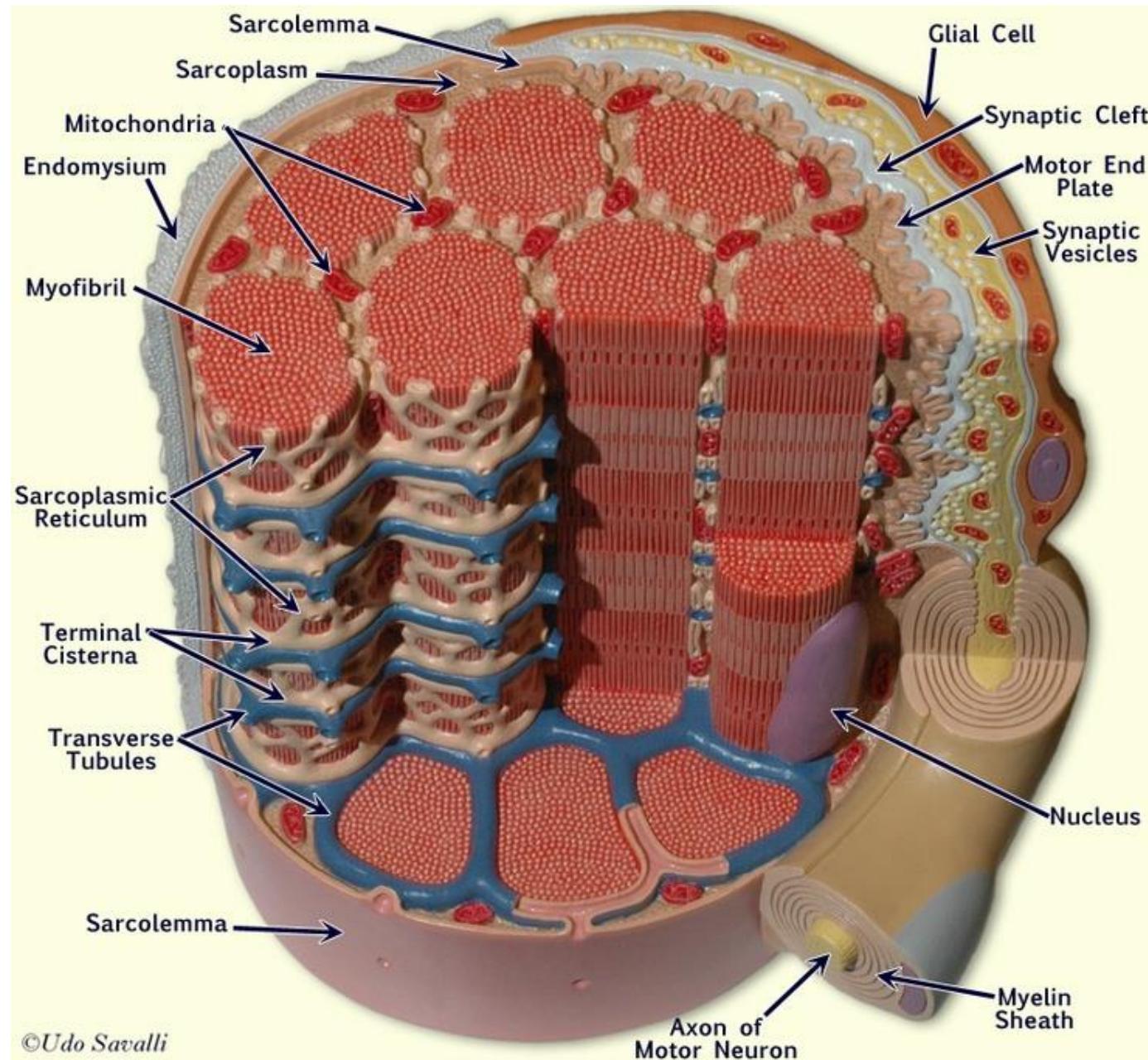
TRIÁDA

- komunikující membránové kompartmenty oddělené od sarkoplazmy
- **terminální cisterny** ("junkce") a **longitudinální tubuly** ("L" systém).
- **T-tubuly** ("T" systém) invaginace sarkoplazmy

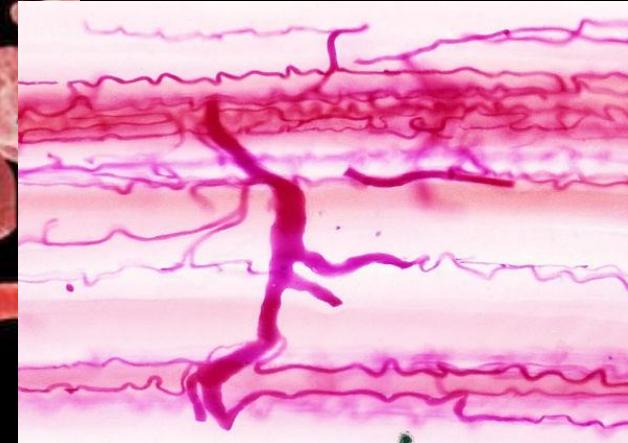
SARKOPLAZMATICKÉ RETIKULUM

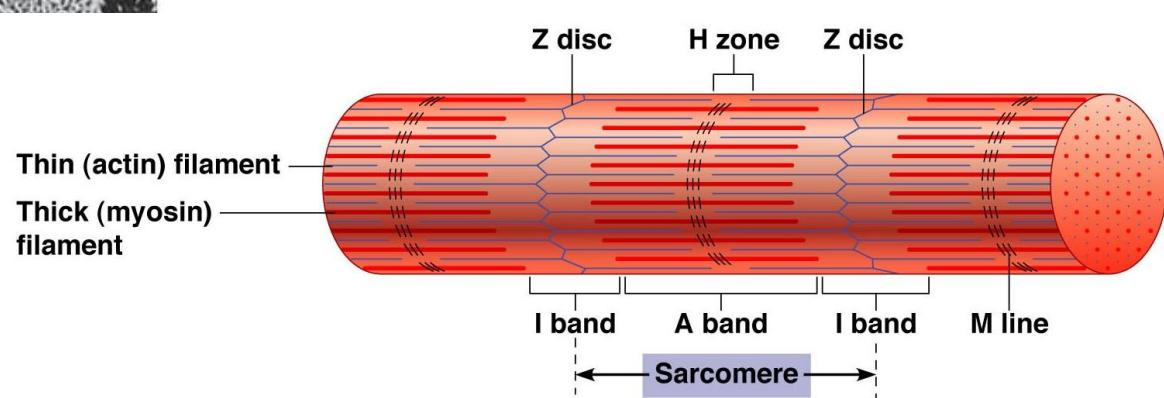
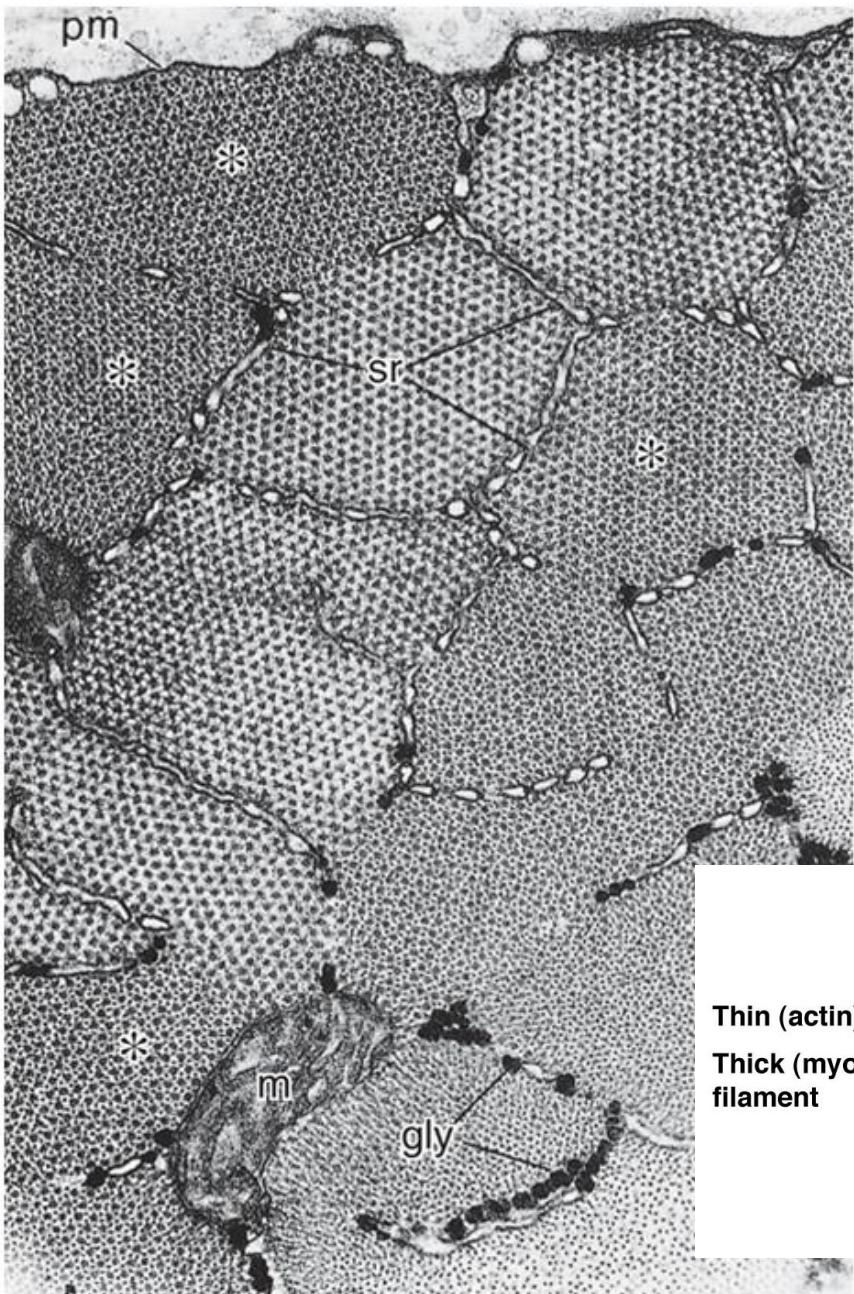
SARKOPLAZMATICKÉ RETIKULUM

KAPILÁRY KOLEM SVALOVÝCH VLÁKEN

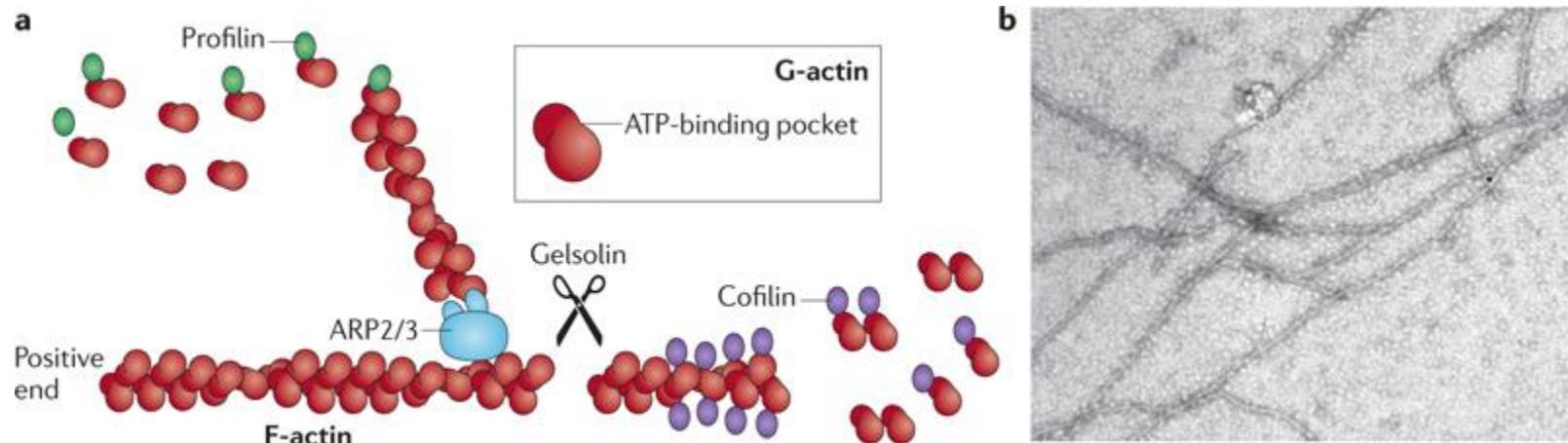

MYOFILAMENTA

TENKÁ MYOFILAMENTA

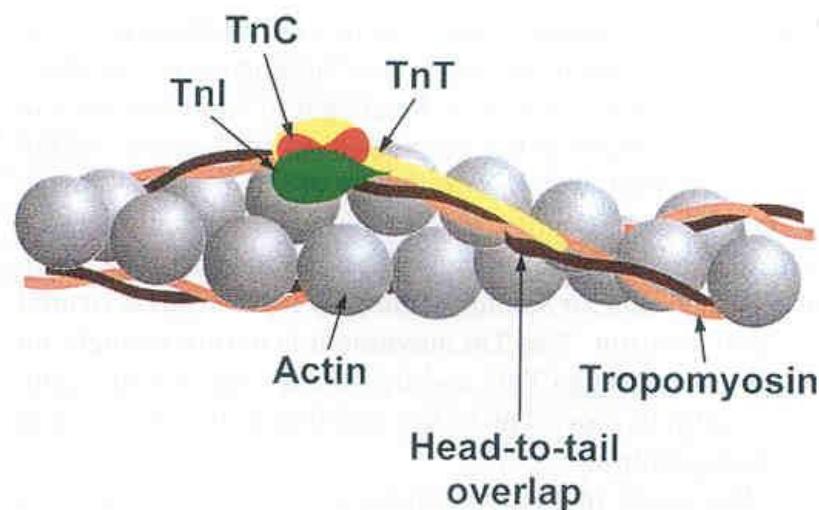
- **Fibrilární aktin (F-actin)**

- **Tropomyosin**

- **Troponin – komplex 3 globulárních proteinů**

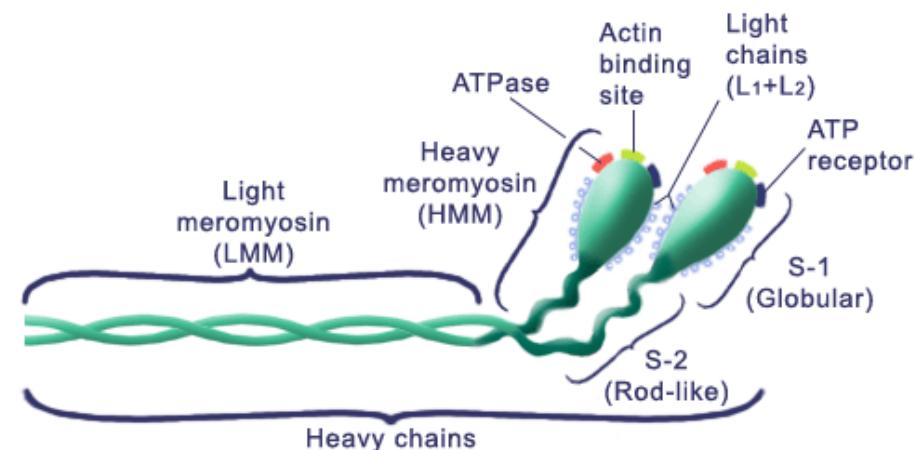
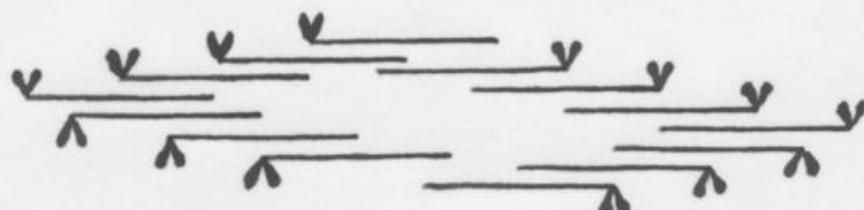
- TnT (Troponin T) – váže tropomyosin
- TnC (Troponin C) – váže kalcium
- TnI (Troponin I) inhibuje interakci mezi tenkými a tlustými myofilamenty

TLUSTÁ MYOFILAMENTA

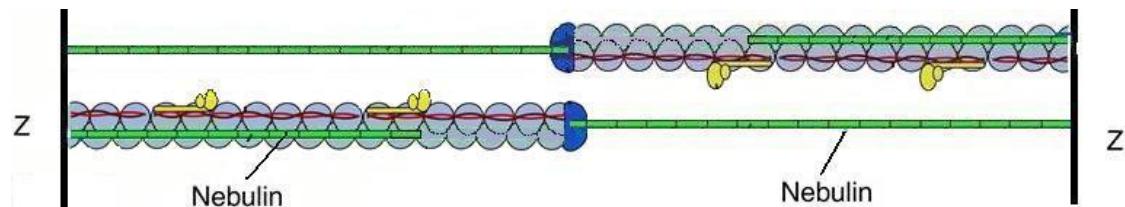
- **Myosin II**

- molekulární motor
- ATPázová aktivita
- tři strukturní a funkční domény

- **Nebulin**

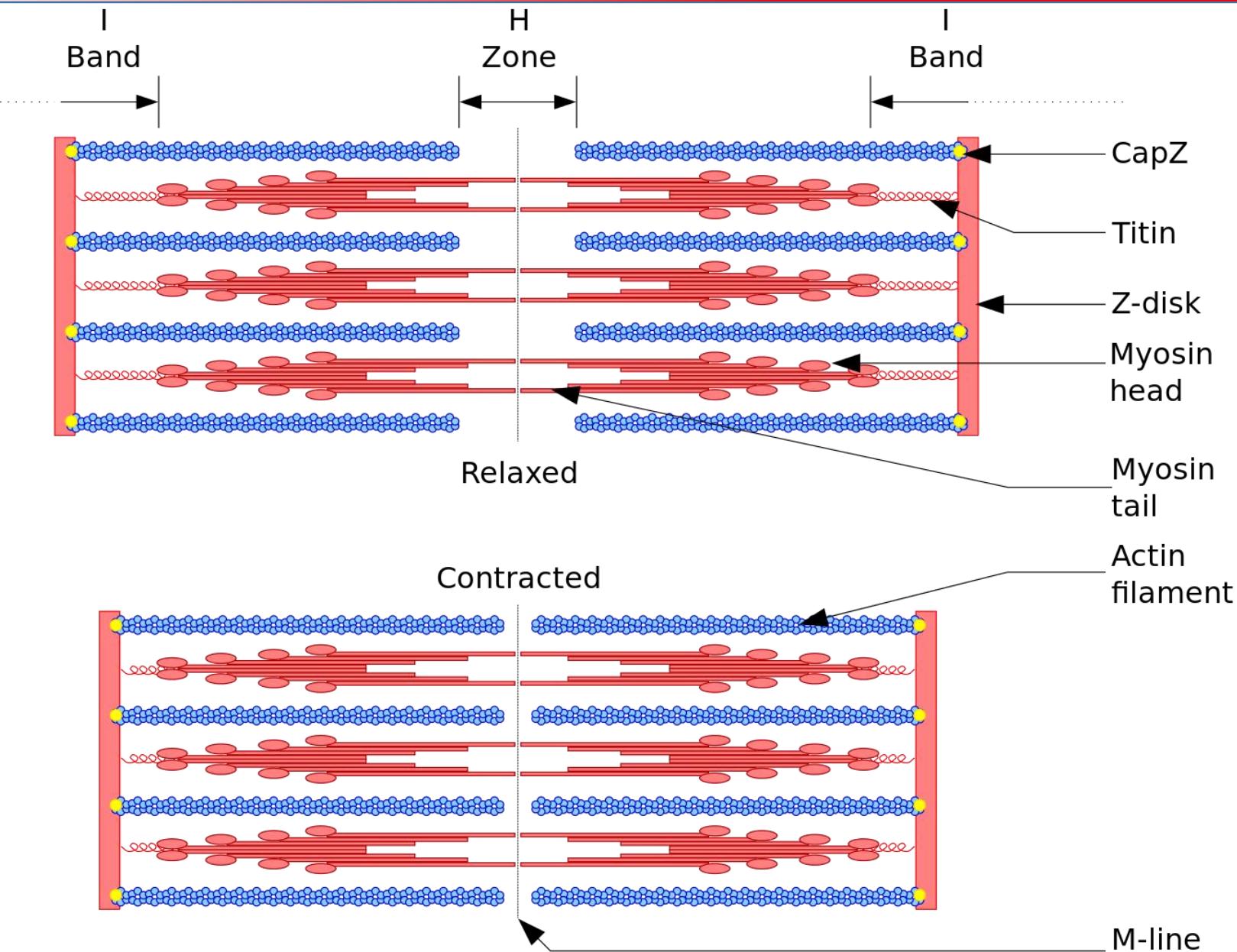
- 600-900kDa
- stabilizace F-aktinu

- **Titin**

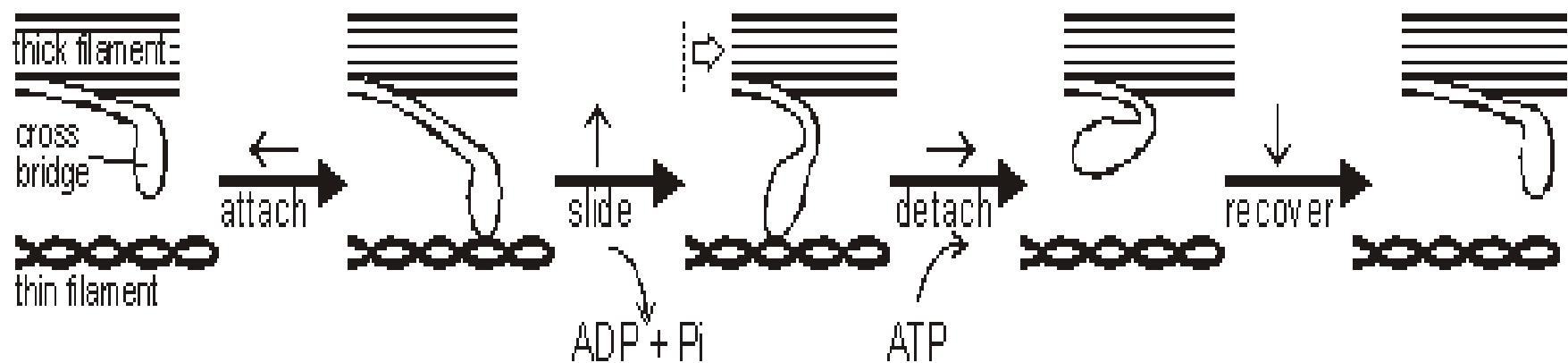
- >MDa
- stabilizace myosinu

MYOFILAMENTA TVOŘÍ SARKOMERU

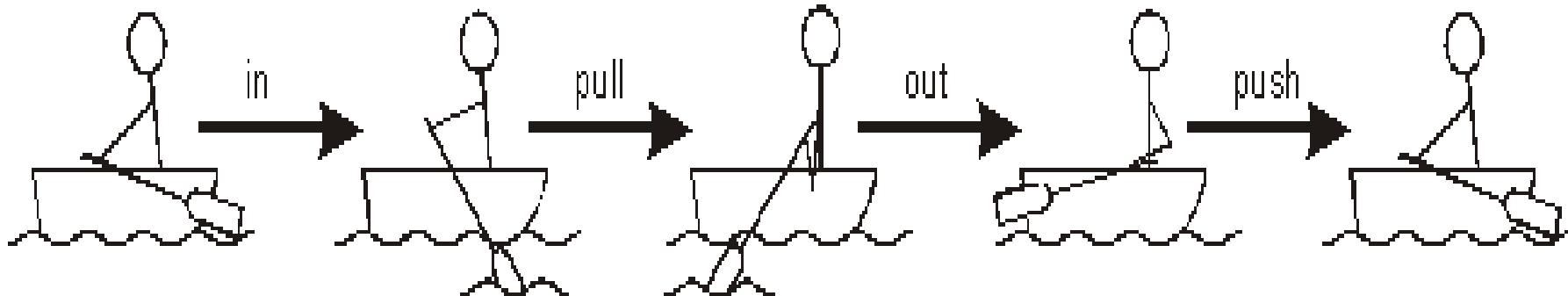

MECHANISMUS KONTRAKCE

The Cross Bridge Cycle. (only one myosin head is shown for clarity)

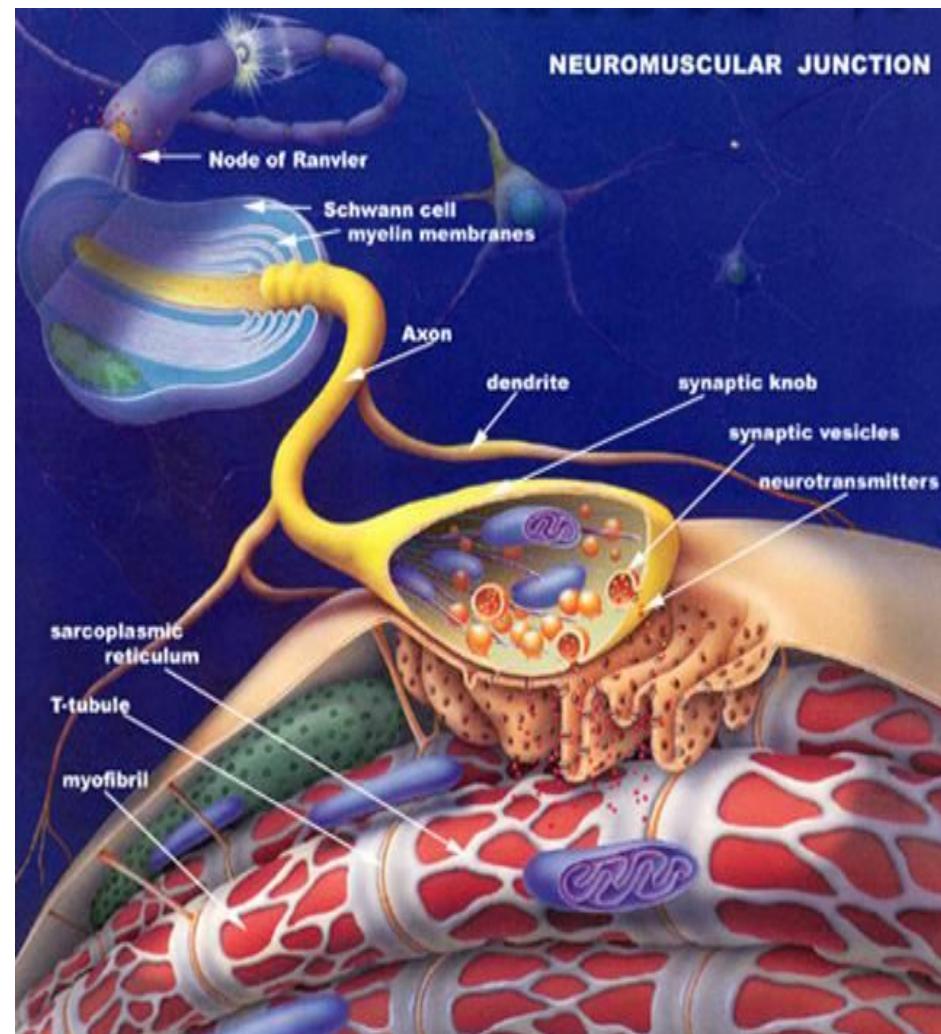

The Rowing Cycle

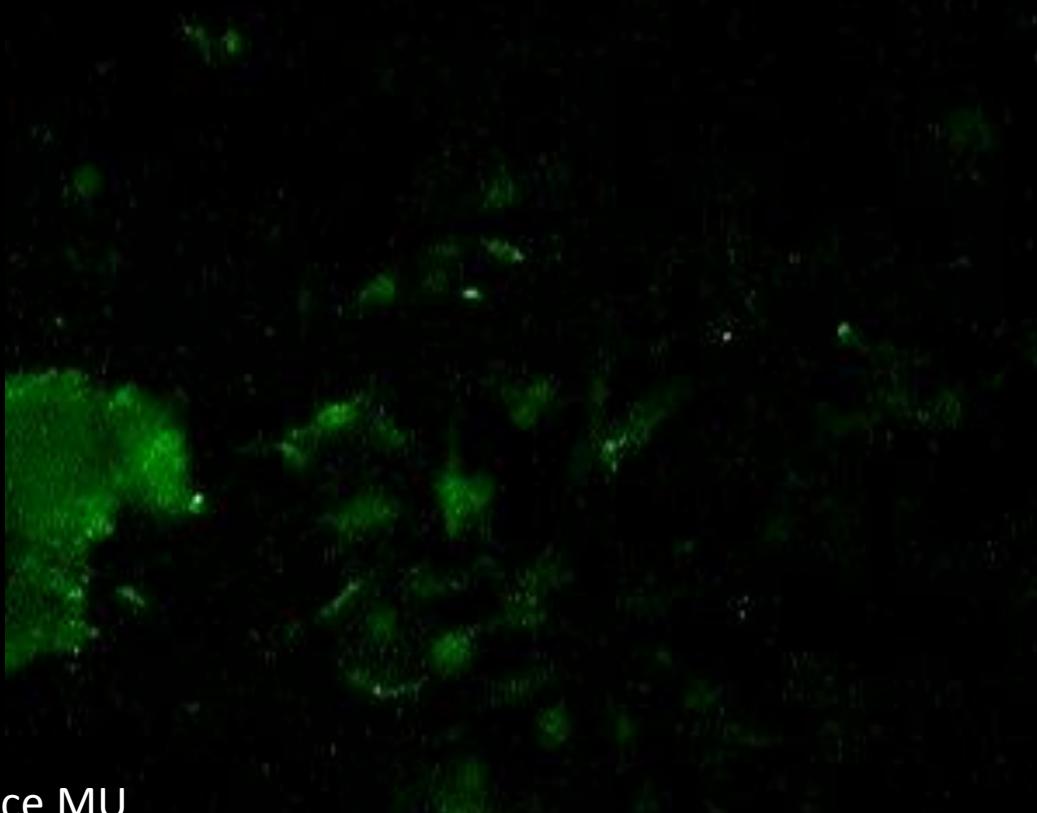
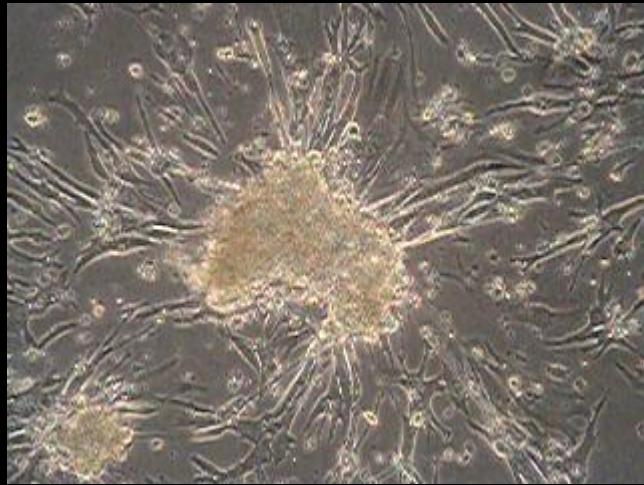
MECHANISMUS KONTRAKCE

1. Impuls podél axonu motorneuronu
2. Depolarizace presynaptické membrány (Na^+ influx)
3. Synaptické vezikuly splývají s presynaptickou membránou
4. Acetylcholin se uvolňuje do synaptické štěrbiny
5. Acetylcholin difunduje k postsynaptické membráně a váže se na své receptory, které otevírají Na^+ kanály
6. Depolarizace postsynaptické membrány a sarkolemy (Na^+ influx)
7. Depolarizace T-tubulů a terminálních cisteren sER
8. Kompletní depolarizace membrány sER
9. Uvolnění Ca^{II+} z sER do sarkoplazmy
10. Ca^{II+} se váže na TnC
11. Troponinový komplex mění konformaci
12. Tropomyosin uvolňuje vazebná místa aktin-myosin
13. Globulární části myosinu se váží na aktin
14. ATPasa globulárních částí myosinu se aktivuje a generuje energii z $\text{ATP} \rightarrow \text{ADP} + \text{Pi}$
15. ADP a Pi se uvolňují, globulární části myosinu posouvají aktinová myofilamenta k centru sarkomery
16. Sarkomera se kontrahuje (I-proužek a H-zóna se zkracují)
17. Myofibrily se kontrahují
18. Svalová vlákna se kontrahují

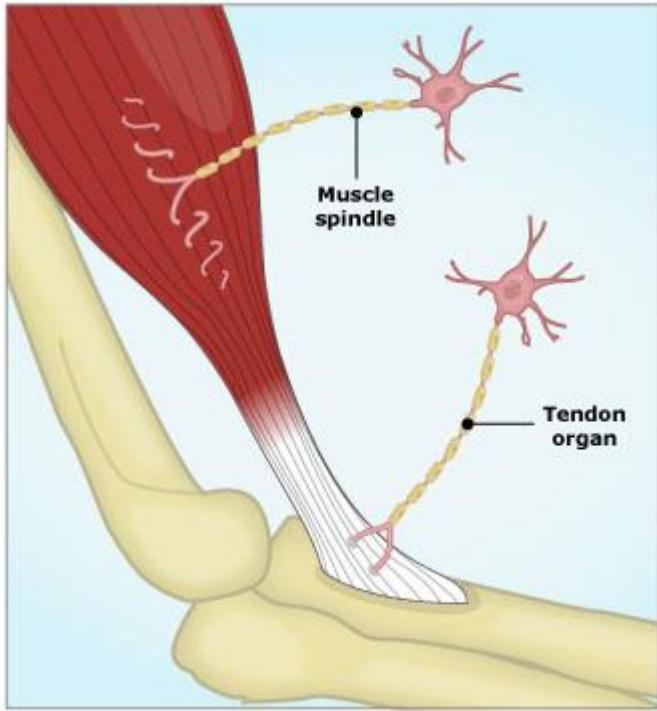
MECHANISMUS KONTRAKCE

[http://highered.mheducation.com/sites/0072495855/student view0/chapter10/animati
on breakdown of atp and cross-bridge movement during muscle contraction.html](http://highered.mheducation.com/sites/0072495855/student_view0/chapter10/animation_breakdown_of_atp_and_cross-bridge_movement_during_muscle_contraction.html)

Courtesy Dr. Pacherník, Faculty of Science MU

PROPRIORECEPTORY

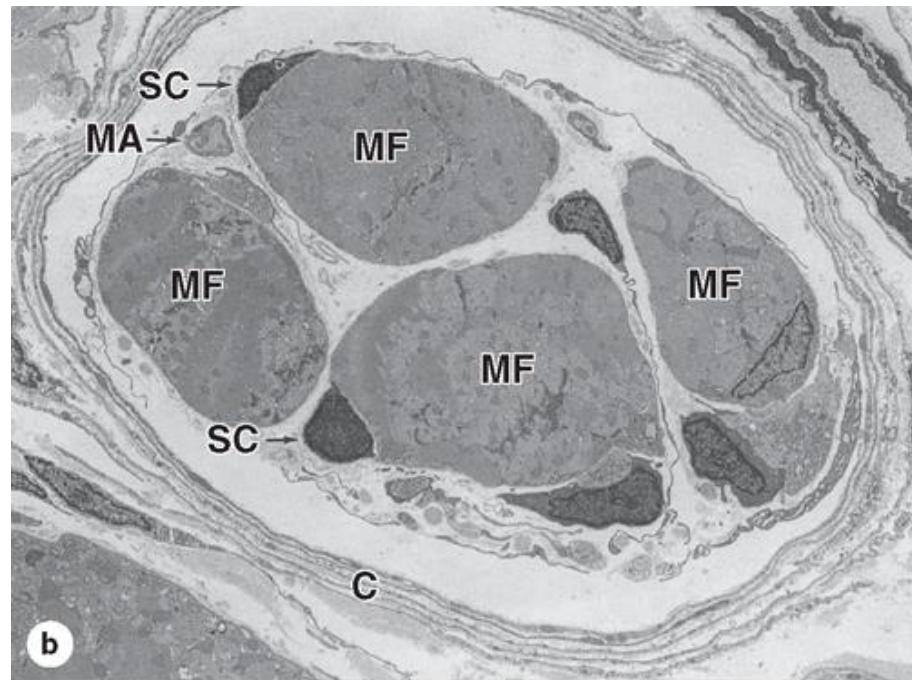

Golgiho šlachová tělíska

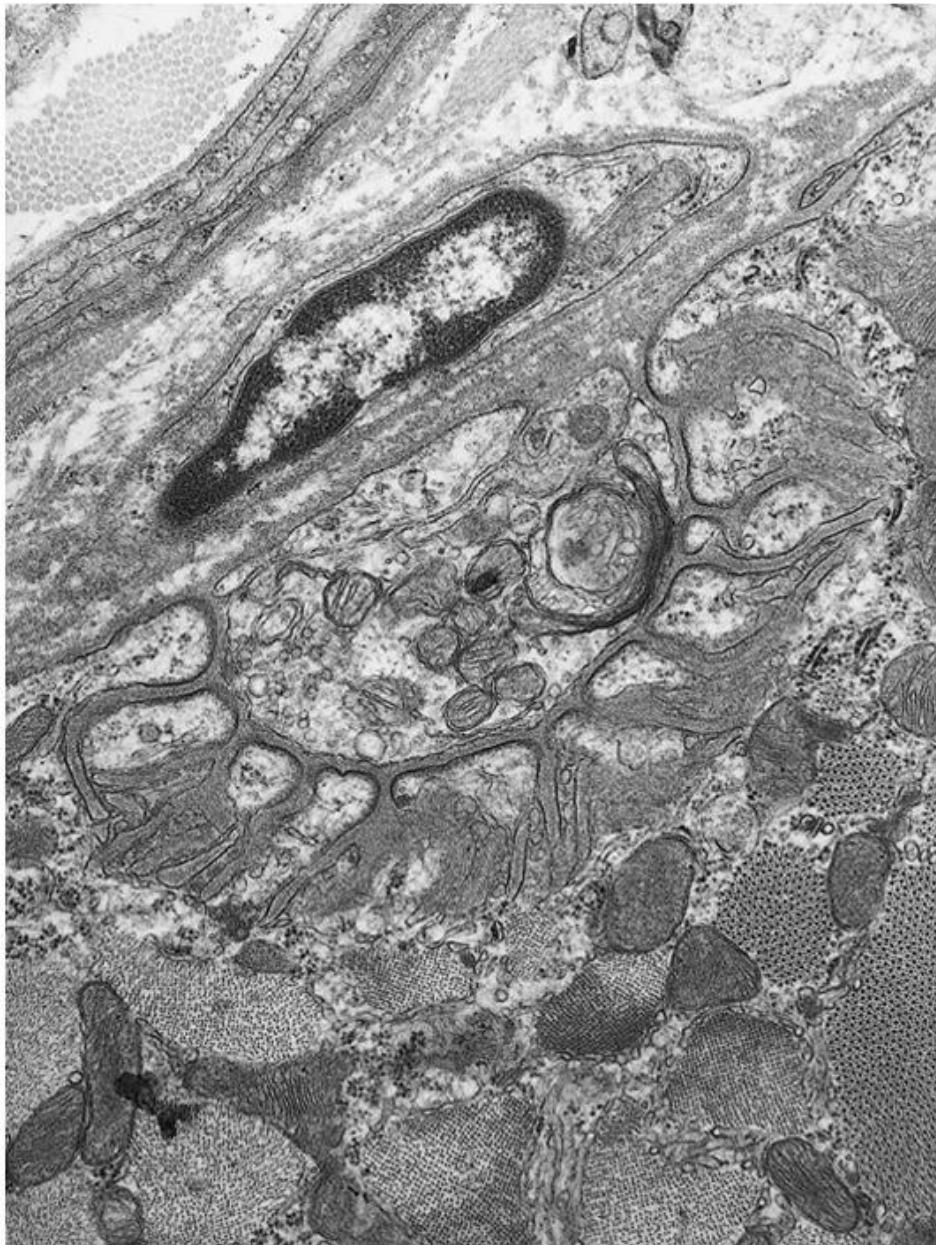
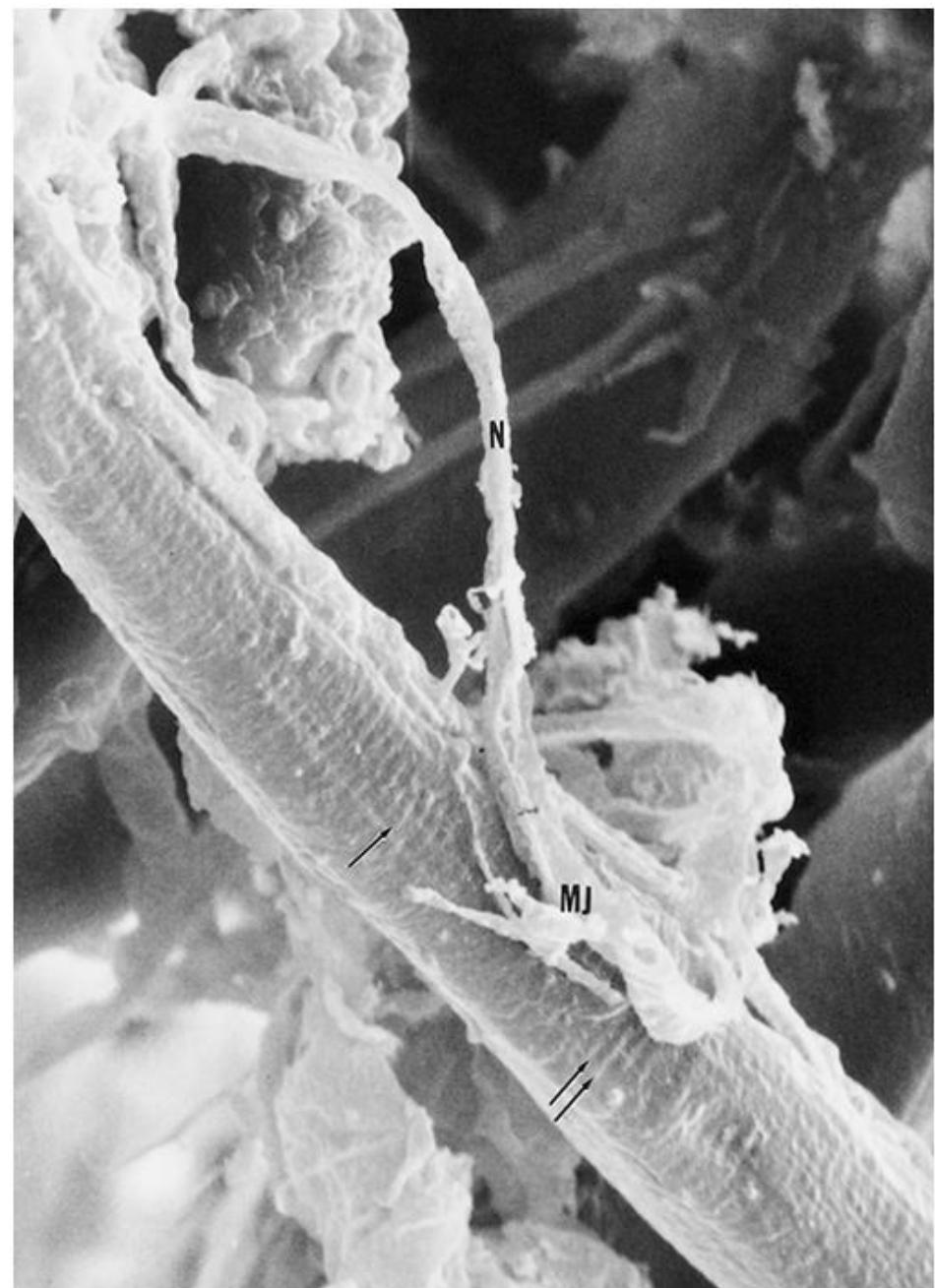
- myotendinózní spojení
- senzitivní nervová zakončení mezi kolagenními vlákny
- změny napětí
- utlumení motorické nervové aktivity

Svalová vřeténka

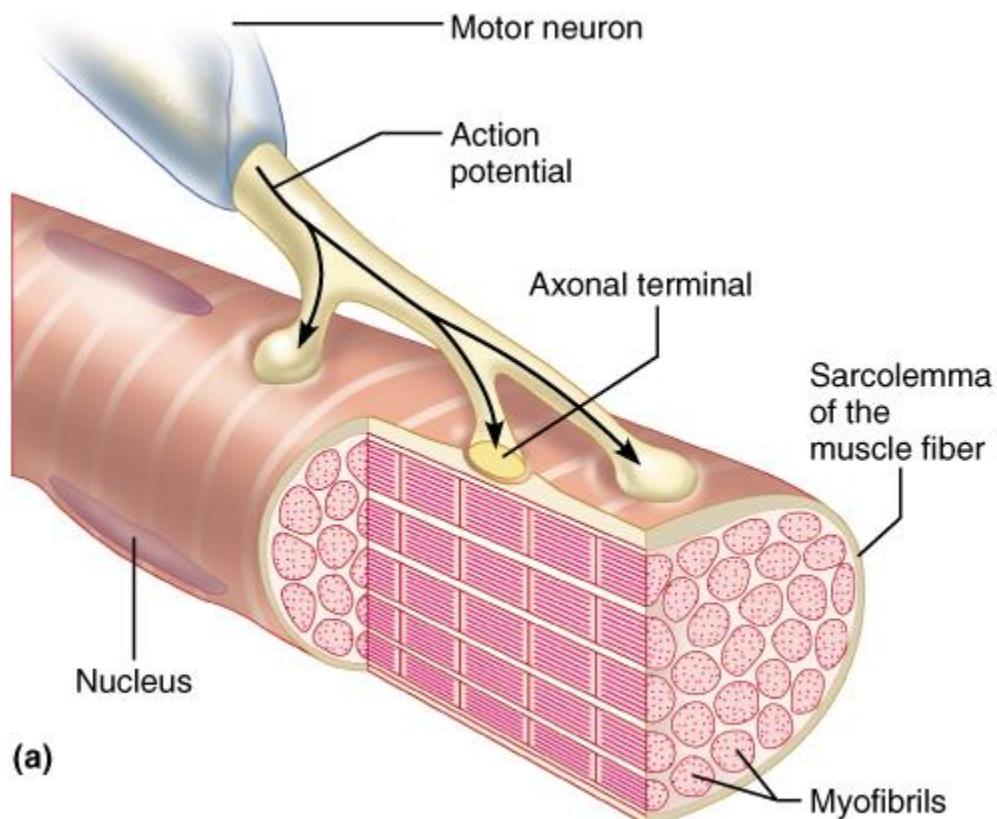
- změna protažení svalu
- modifikované perimysium
- tenká svalová (intrafuzální) vlákna
- senzitivní nervová zakončení
- reflexy, koordinace svalových skupin

NEUROMUSKULÁRNÍ SPOJENÍ

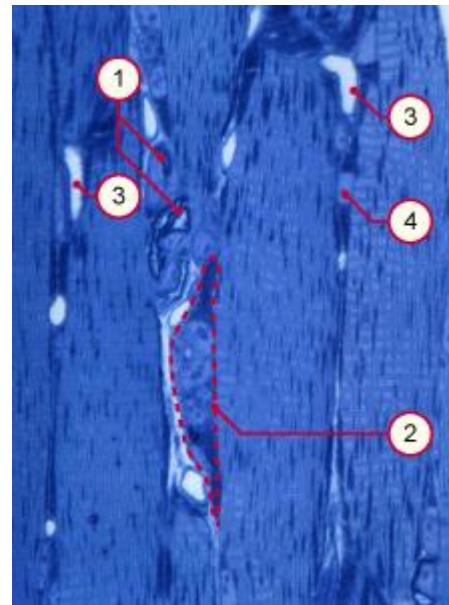

NEUROMUSKULÁRNÍ SPOJENÍ

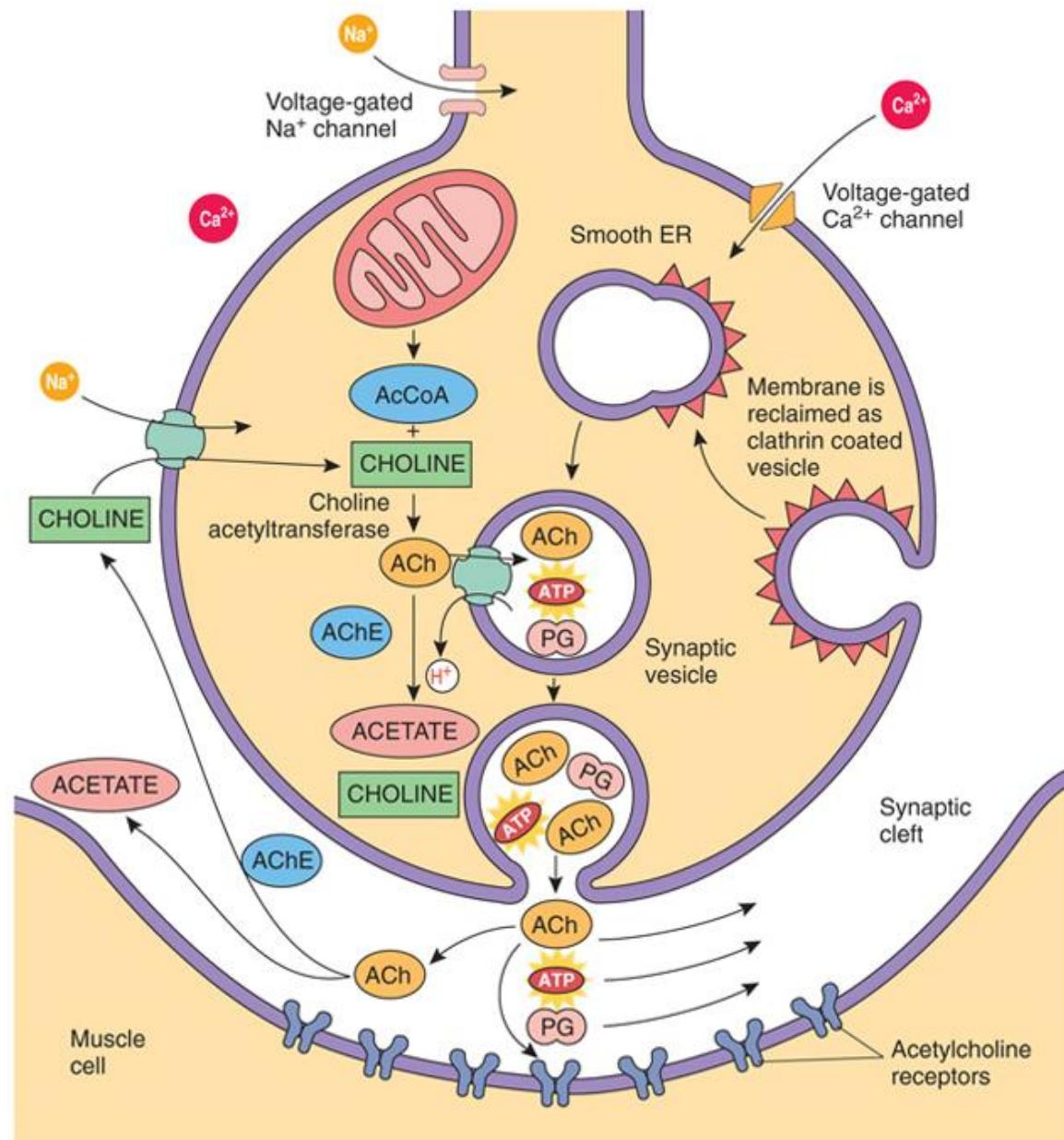
(a)

Copyright © 2001 Benjamin Cummings, an imprint of Addison Wesley Longman, Inc.

- 1 Myelinované axony
- 2 Neuromuskulární spojení
- 3 Kapiláry
- 4 Jádro rhabdomyocytu

NEUROMUSKULÁRNÍ SPOJENÍ

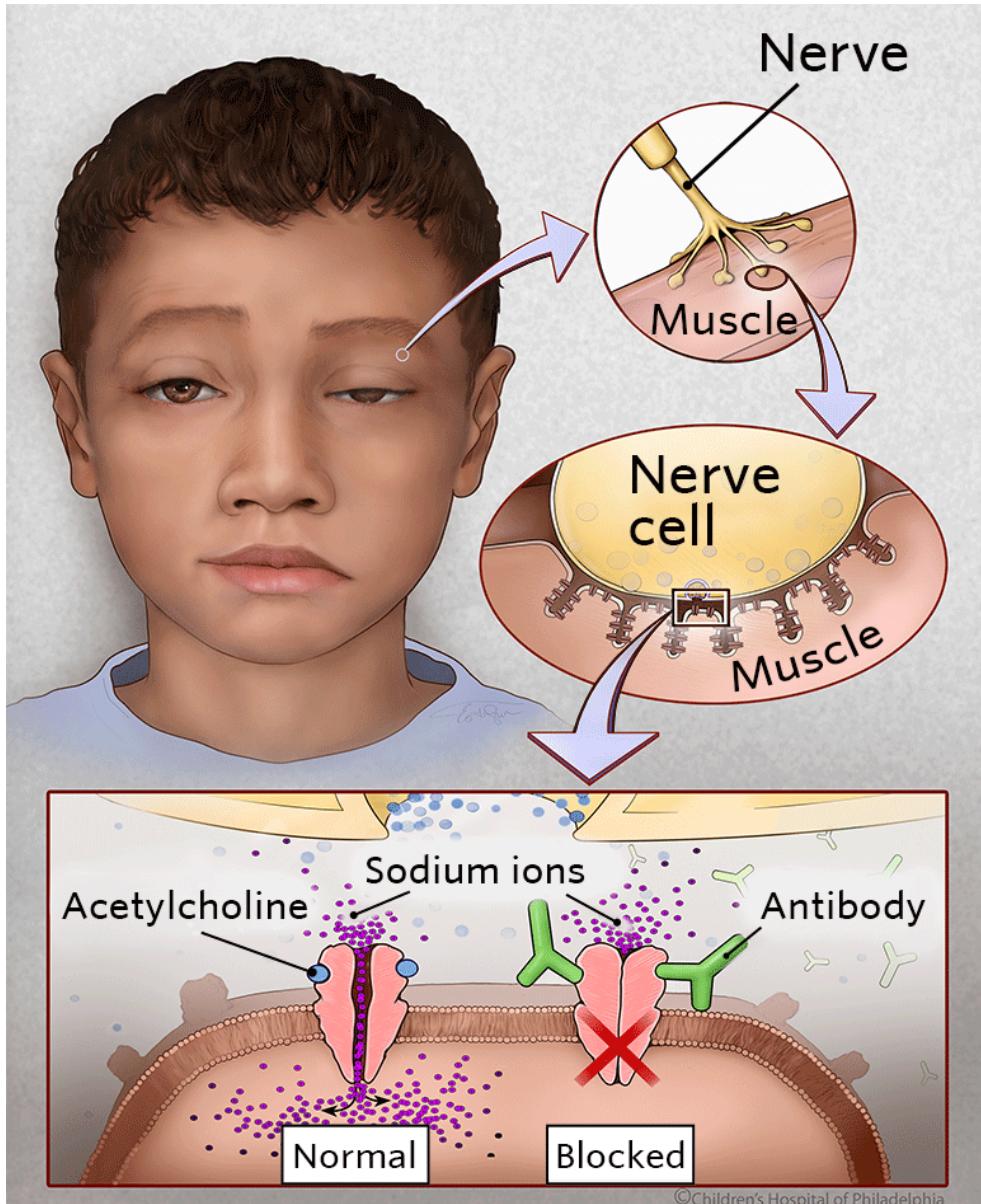

NEUROMUSKULÁRNÍ SPOJENÍ

MYASTHENIA GRAVIS

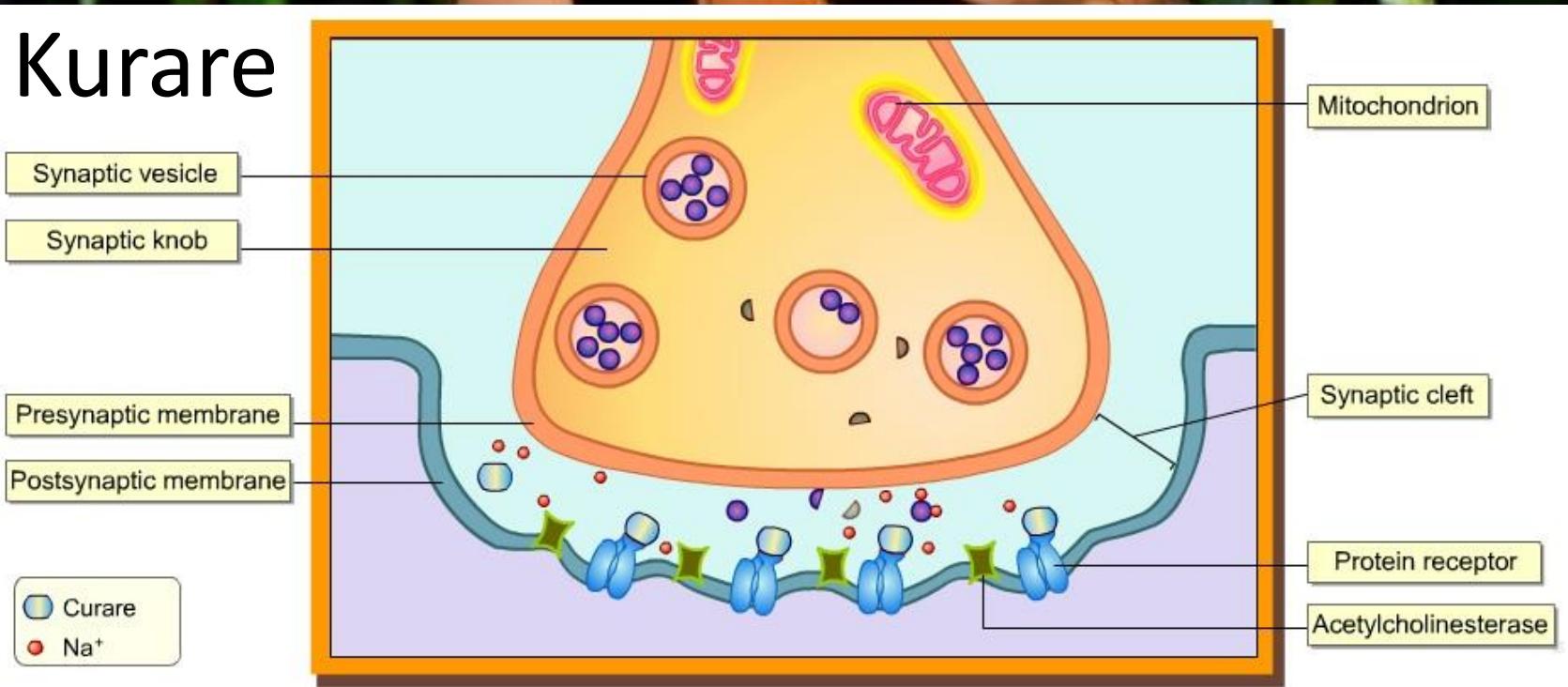

protilátky proti ACh receptoru

©Children's Hospital of Philadelphia

Kurare

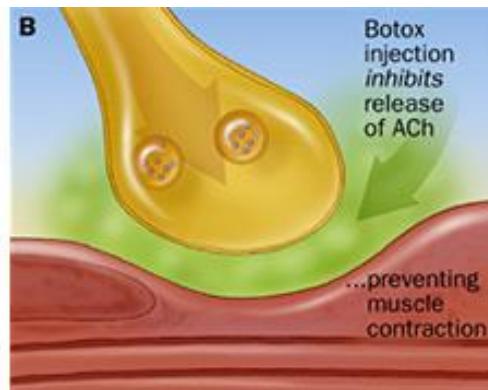
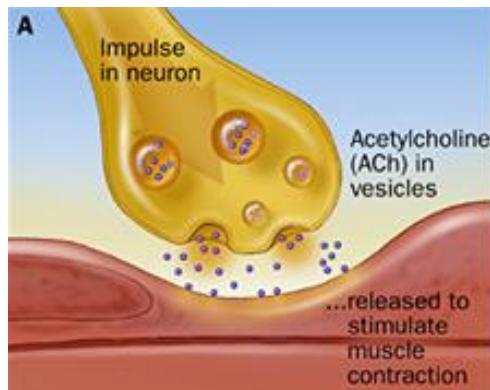

blok ACh receptoru/ Na^+ kanálu

NEUROMUSKULÁRNÍ SPOJENÍ

BOTULOTOXIN

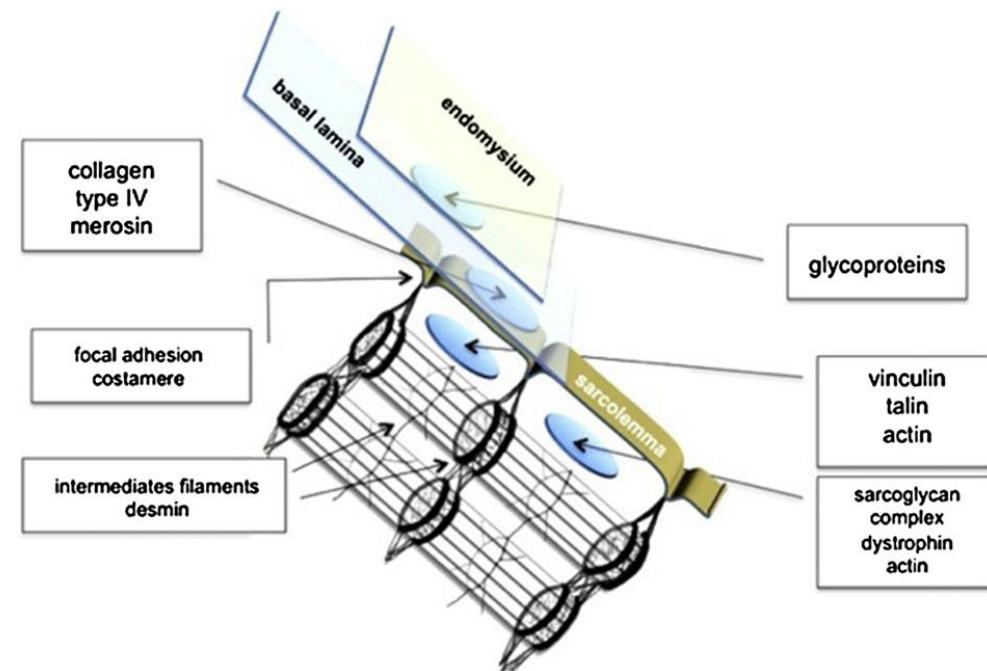
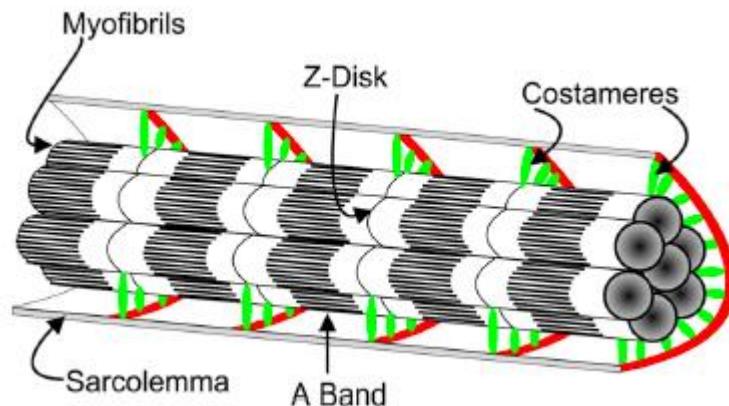
Clostridium botulinum

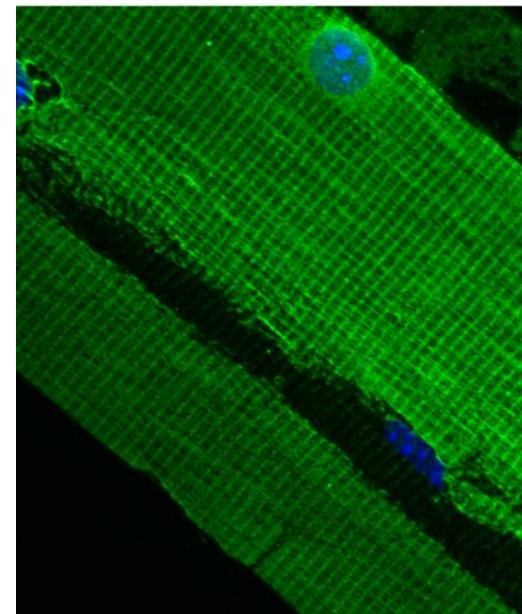
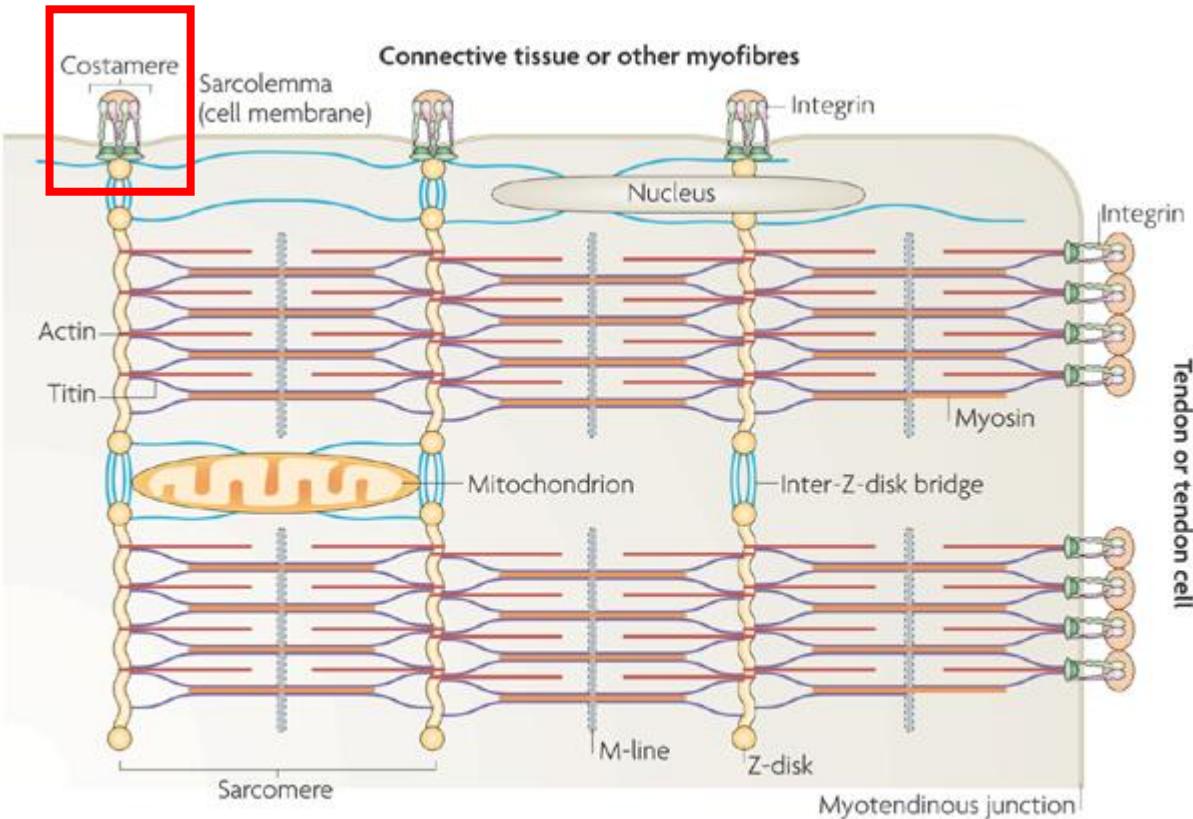

blok syntézy a vyloučení ACh

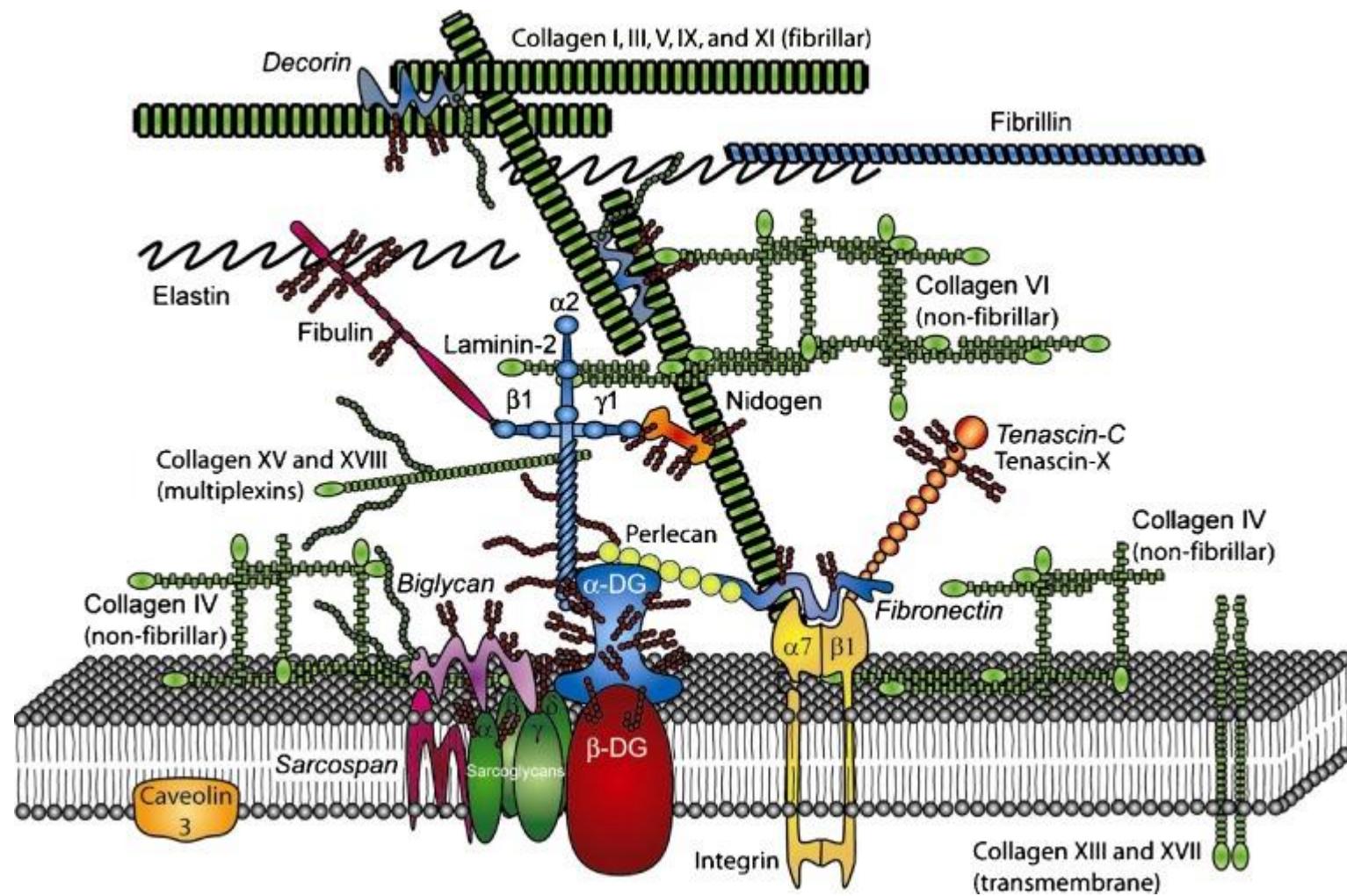
KOSTAMERY

- Spojení myofibril se sarkolemou
- **dystrophin-associated glycoprotein (DAG) complex**
 - spojení cytoskeletu s ECM
 - integrita svalového vlákna

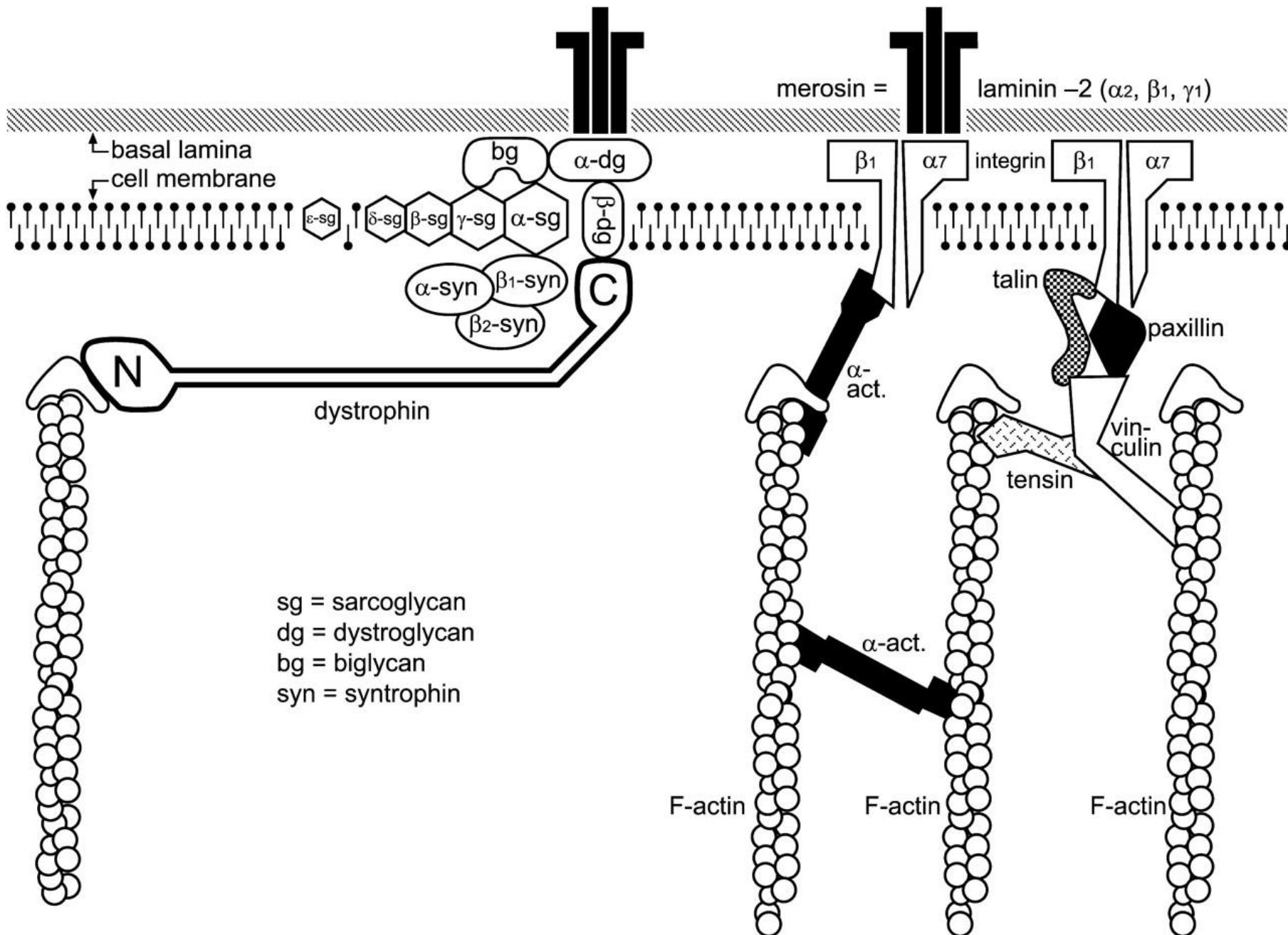

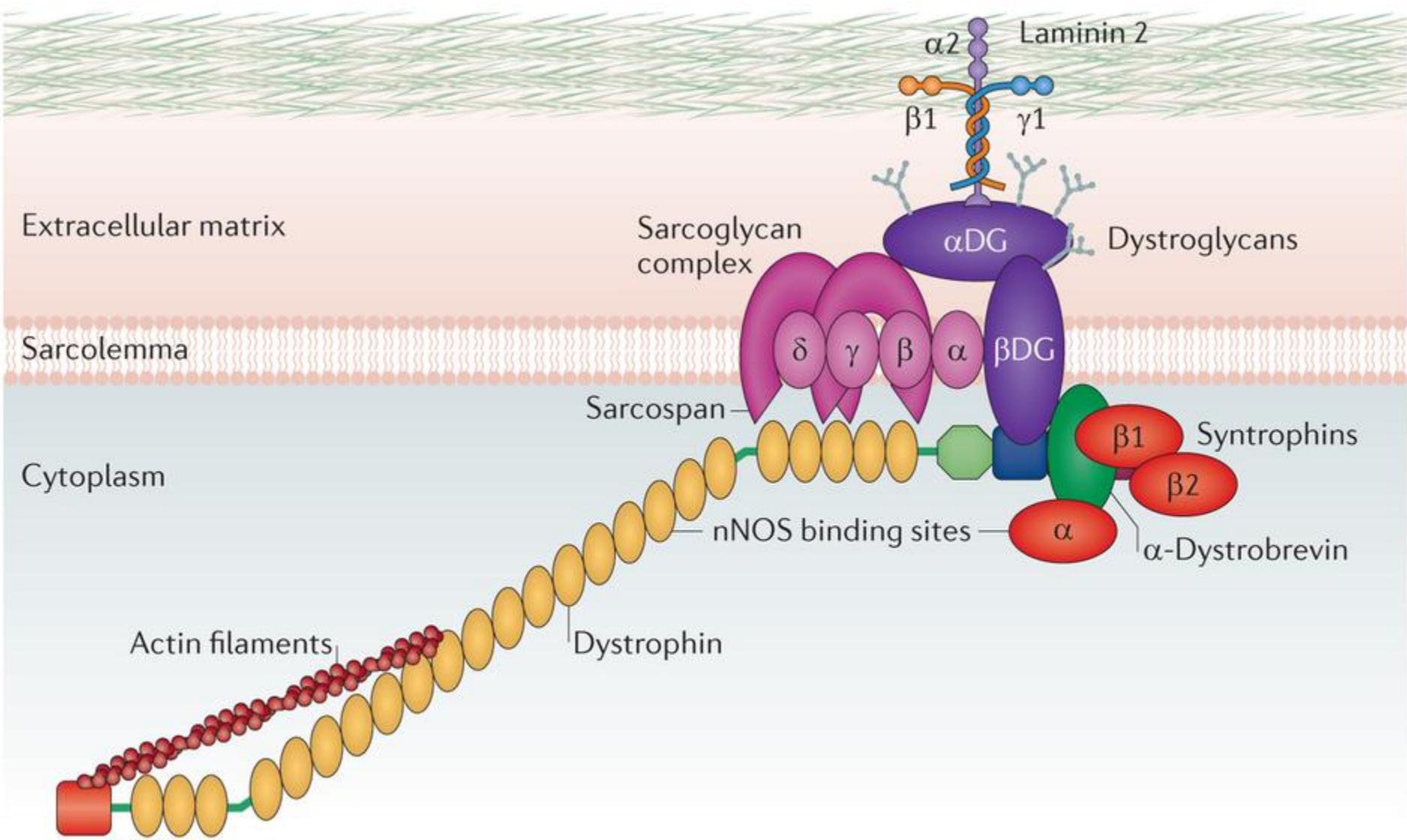

KOSTAMERY

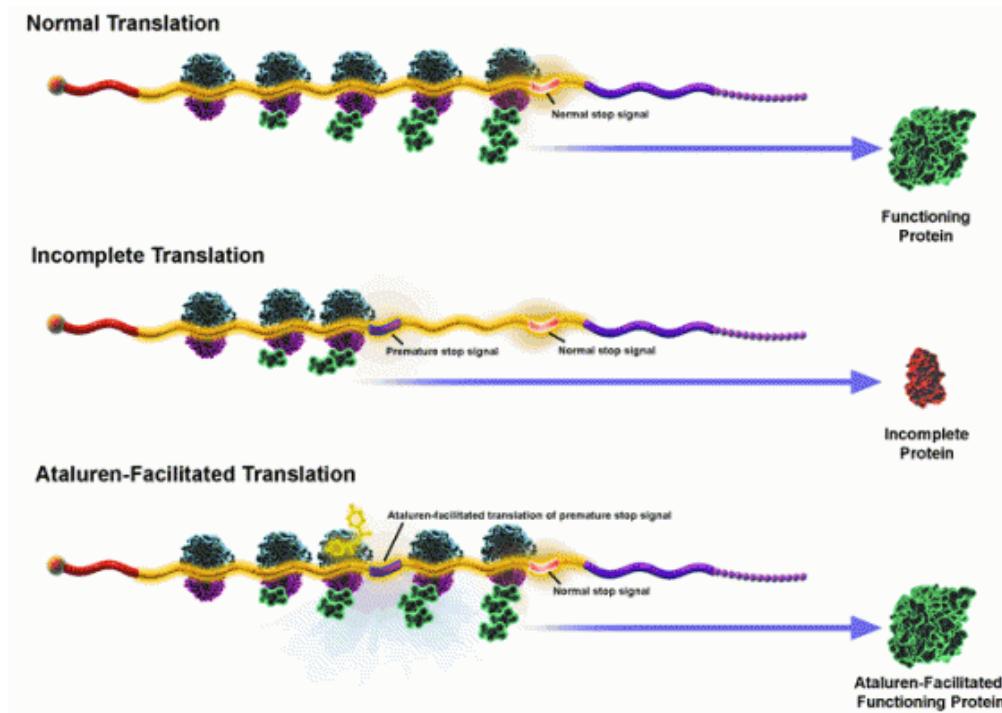
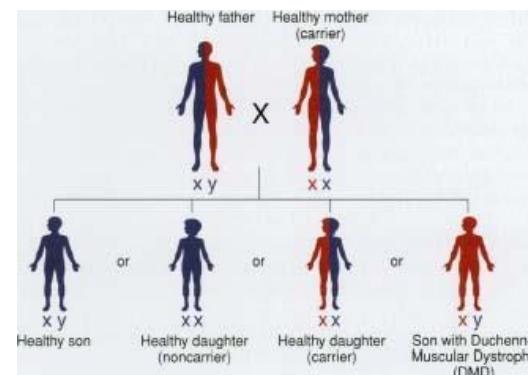
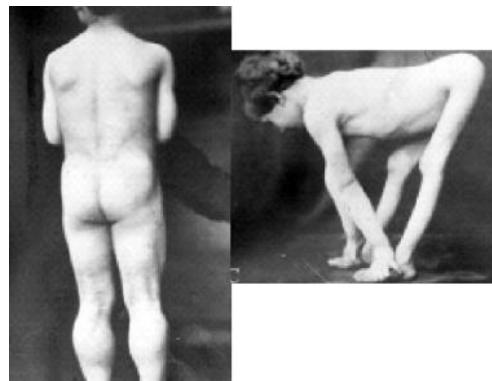

KOSTAMERY

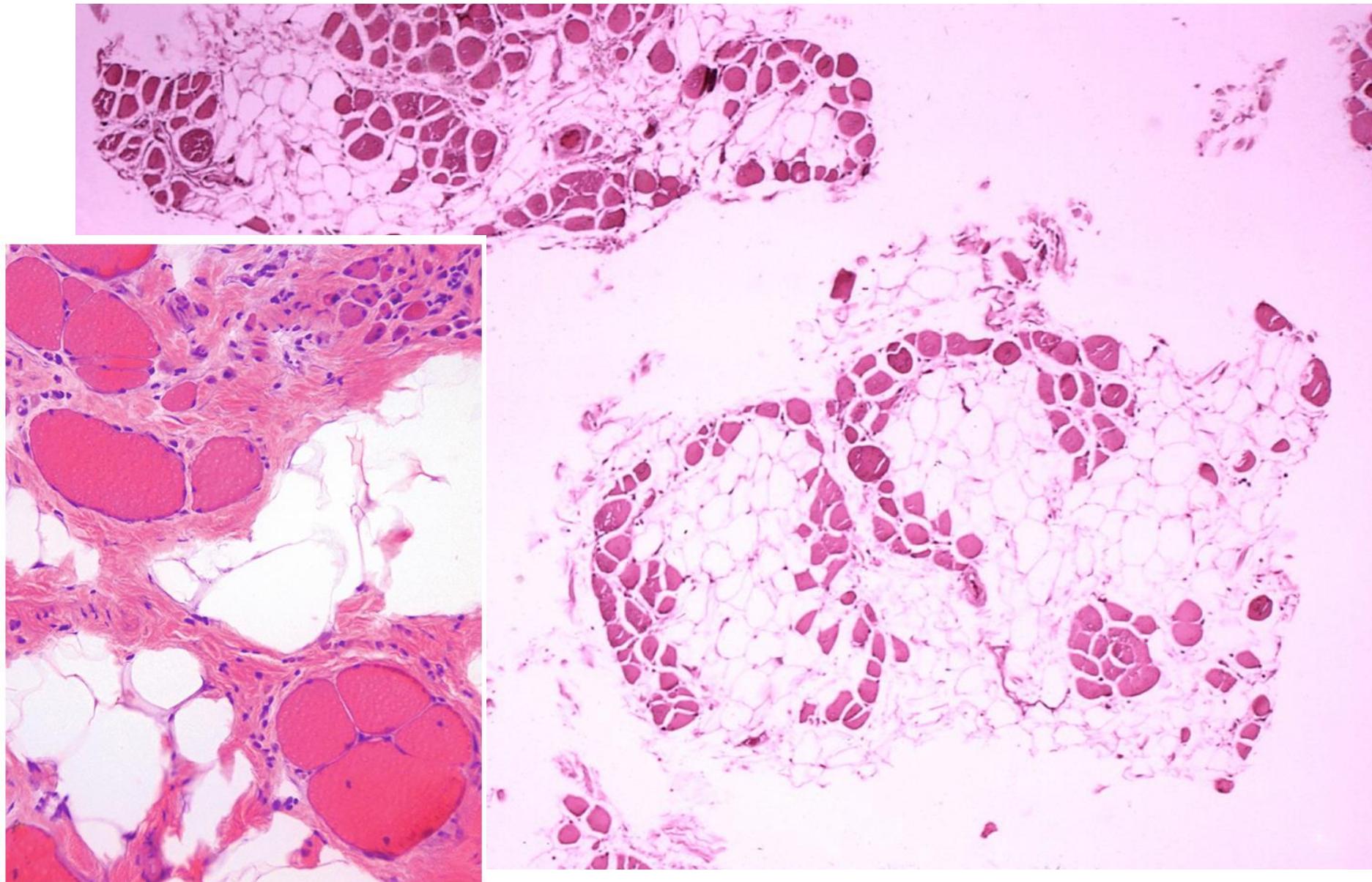

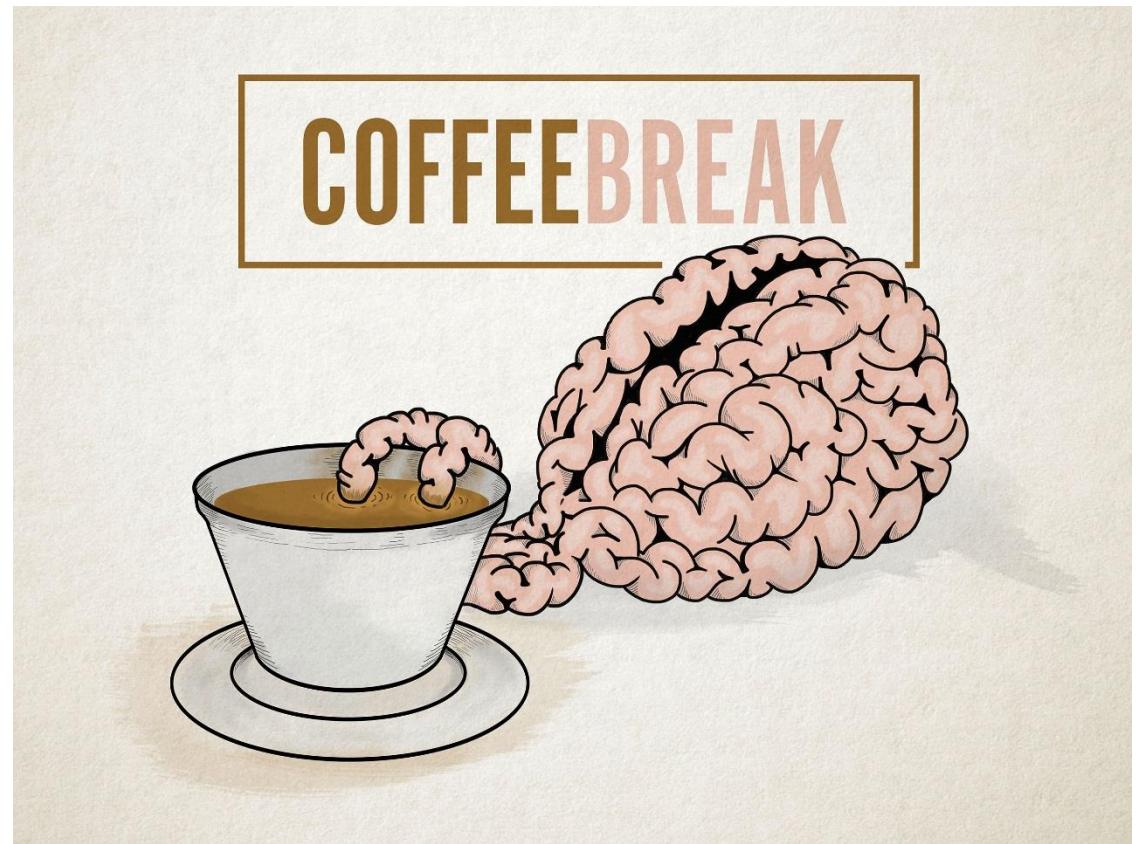
DUCHENNEOVA MUSKULÁRNÍ DYSTROFIE

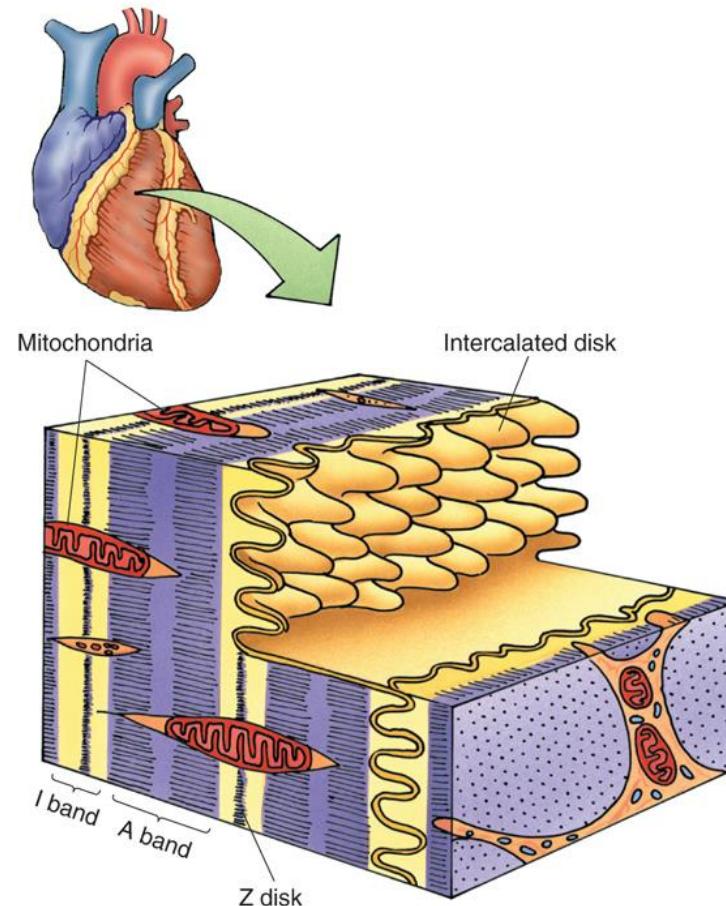
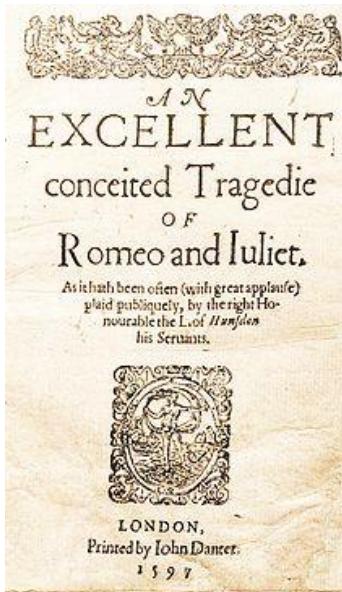
DUCHENNEOVA MUSKULÁRNÍ DYSTROFIE

PŘESTÁVKA

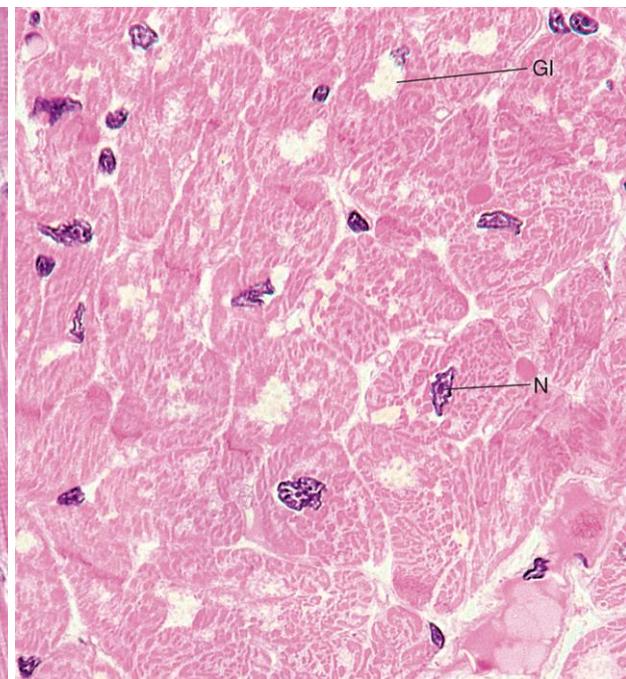
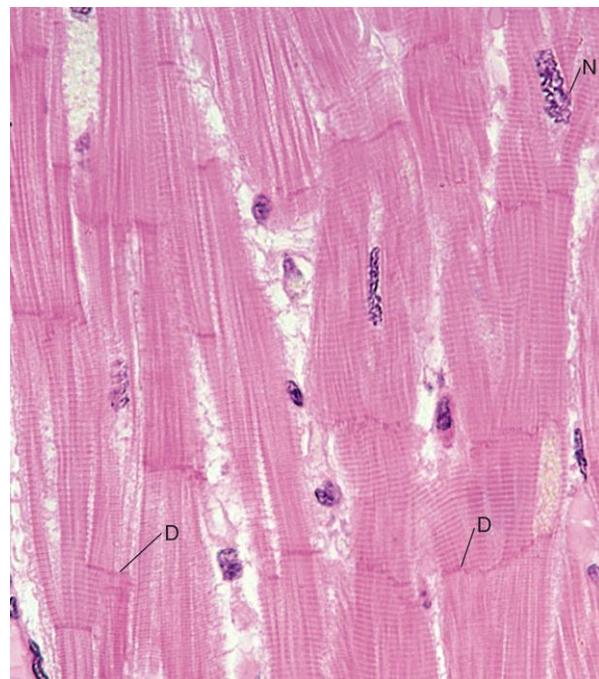
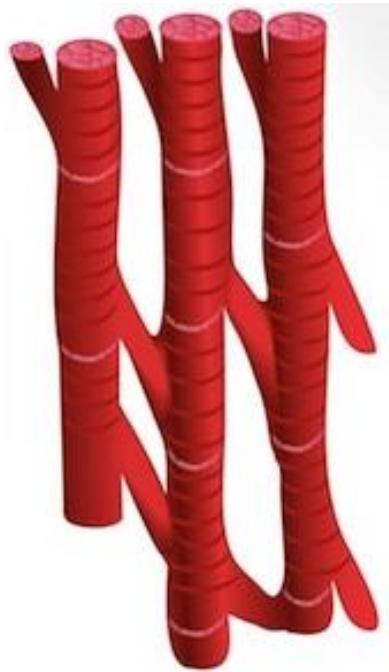

SRDEČNÍ SVALOVÁ TKÁŇ

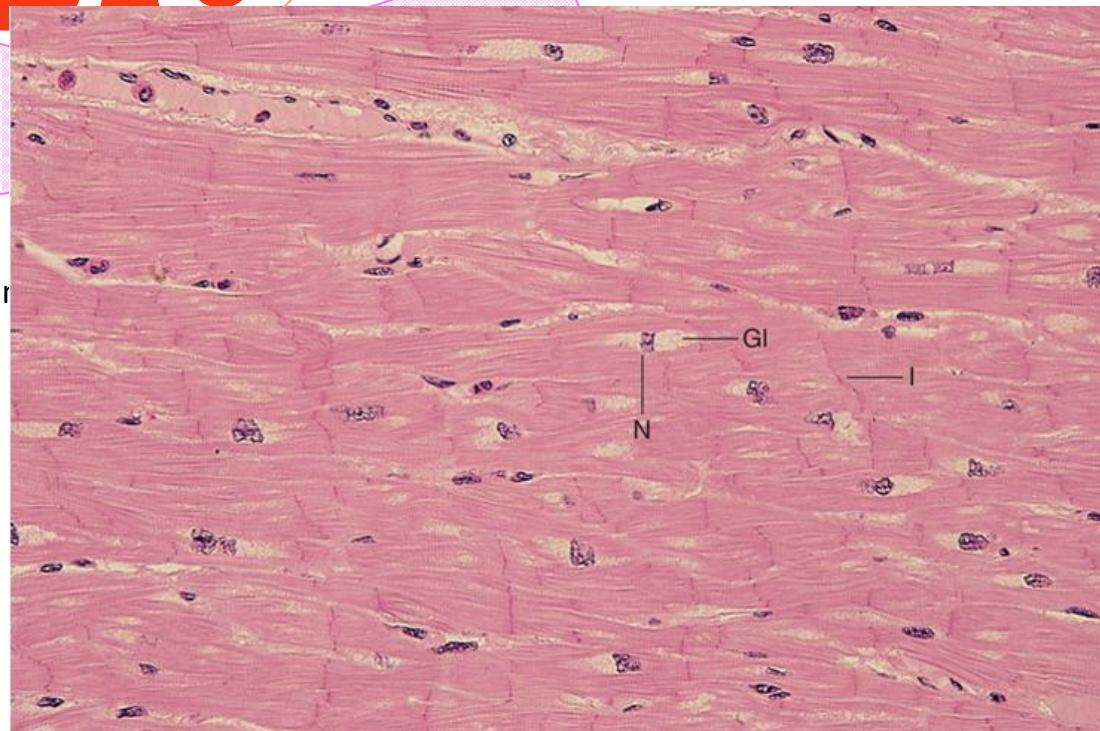
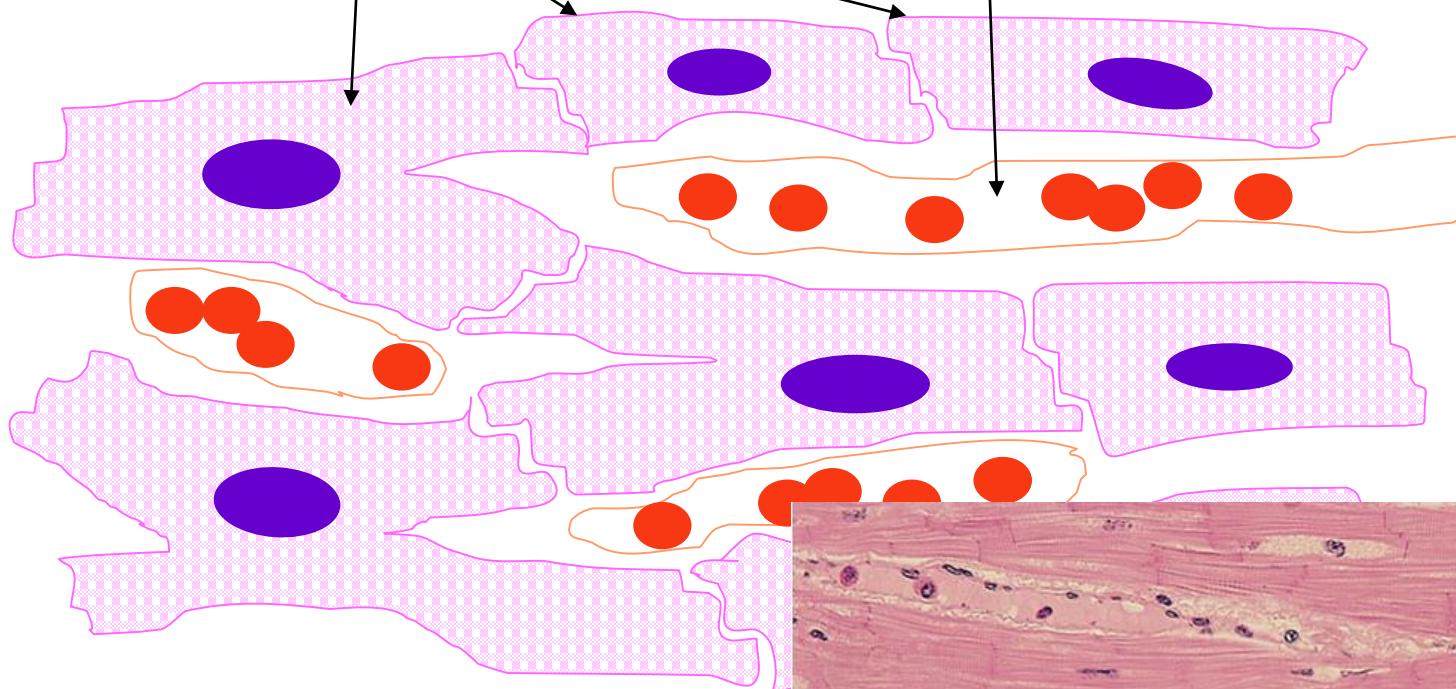
HISTOLOGIE SRDEČNÍ SVALOVÉ TKÁNĚ

- dlouhé, protáhlé buňky – kardiomyocyty
- větvení do tvaru X, Y
- jednojaderné, výjimčně dvoujaderné, početné mitochondrie
- myofibrily
- složité mezibuněčné spoje – interkalární disky.

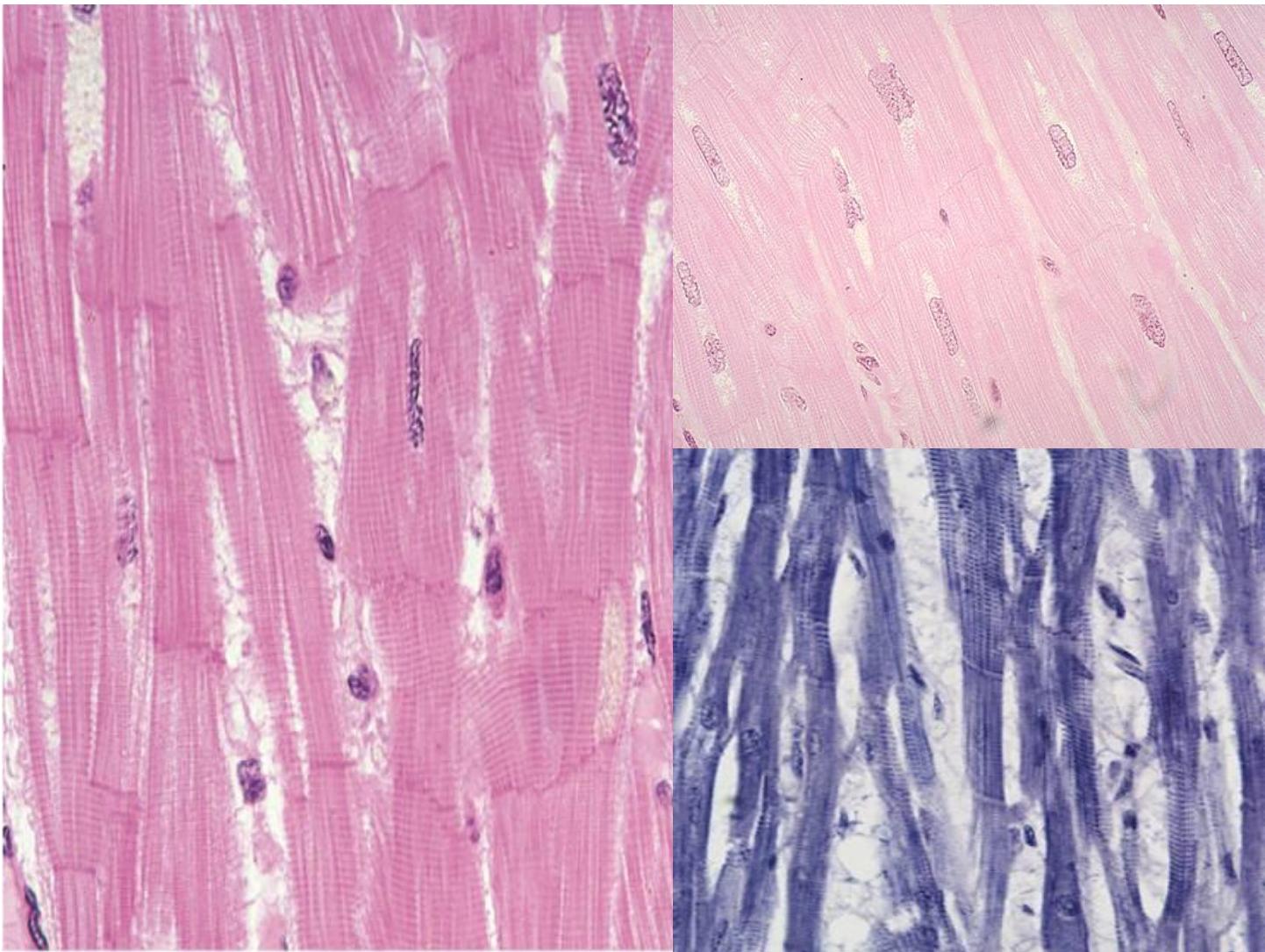

kardiomyocyty

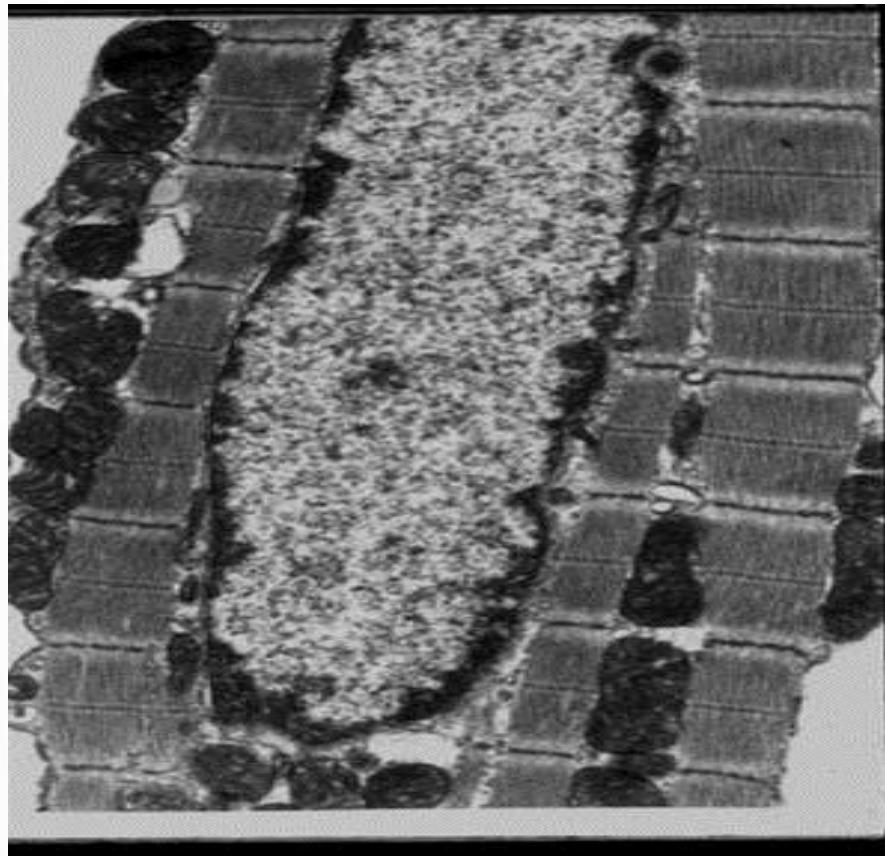
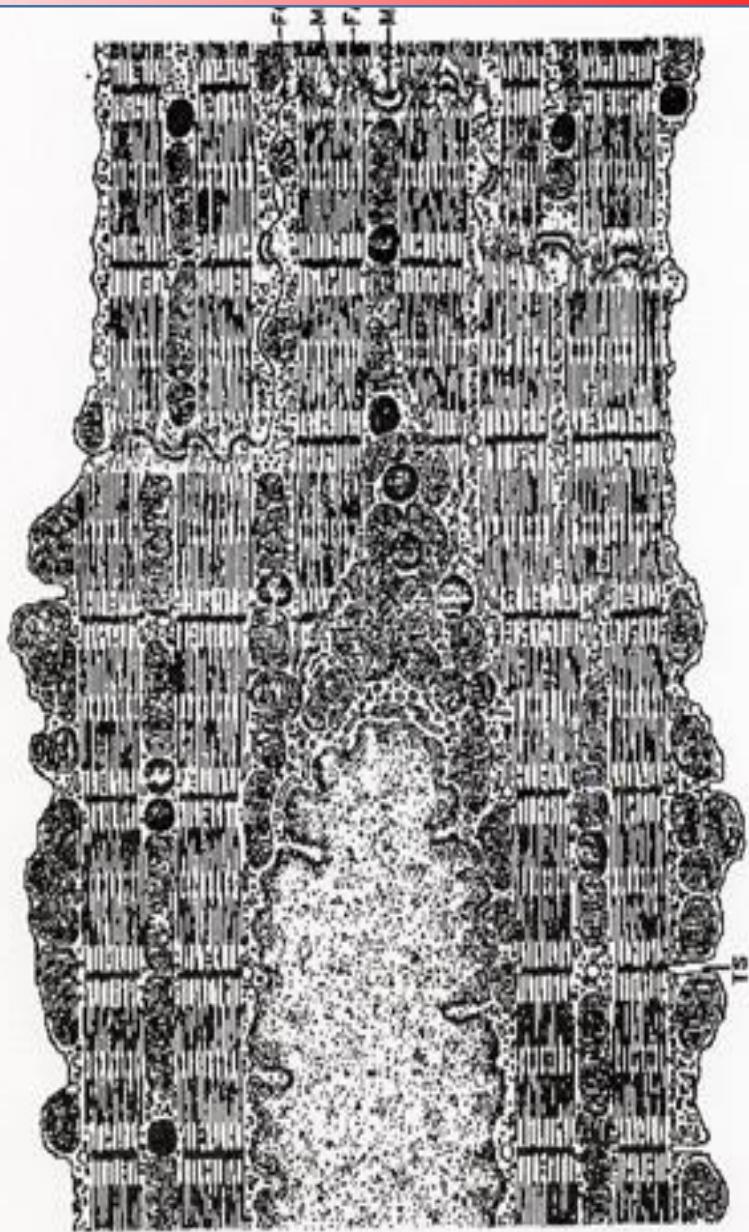
kapiláry

HISTOLOGIE SRDEČNÍ SVALOVÉ TKÁNĚ

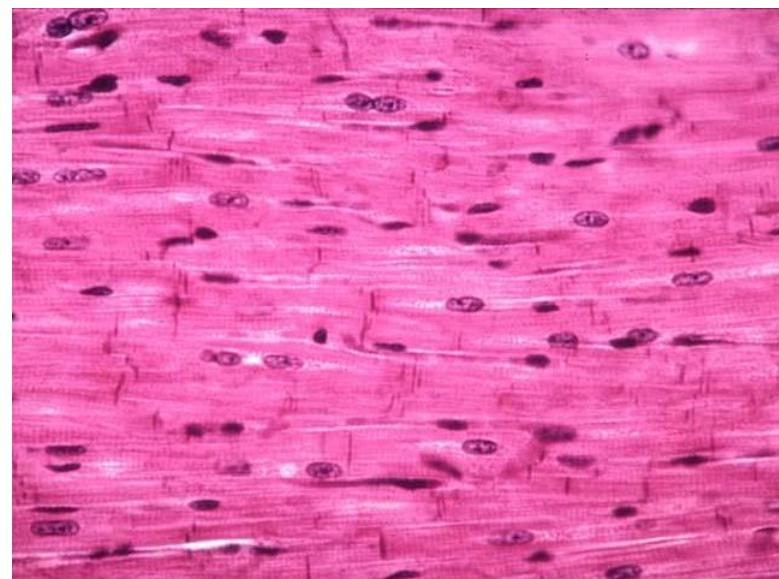
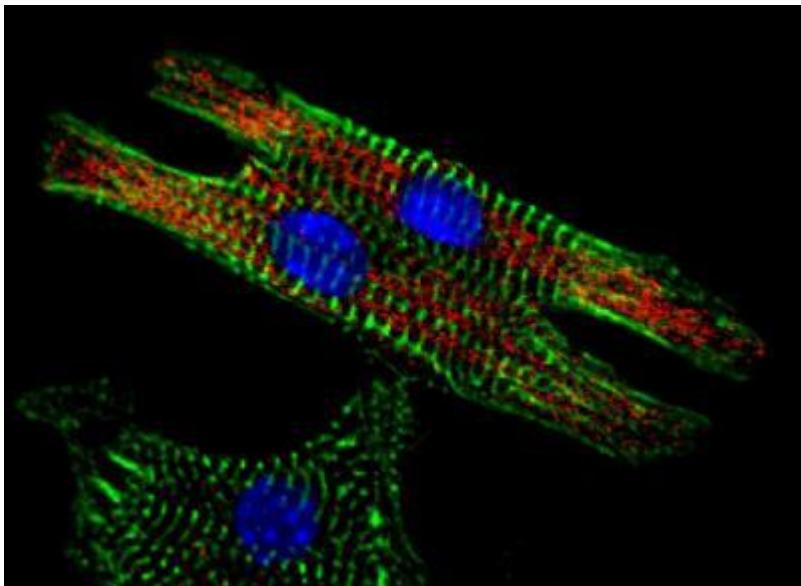

HISTOLOGIE SRDEČNÍ SVALOVÉ TKÁNĚ

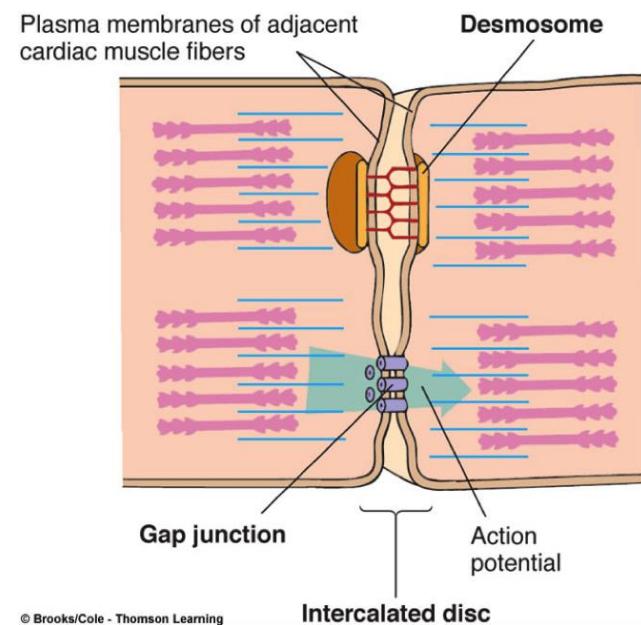
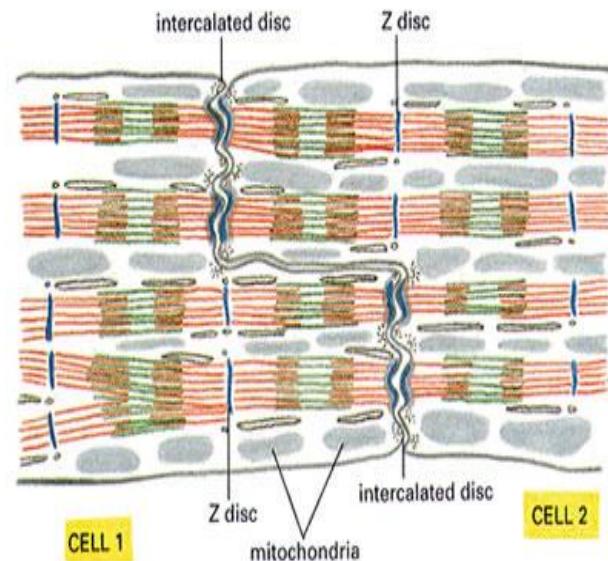
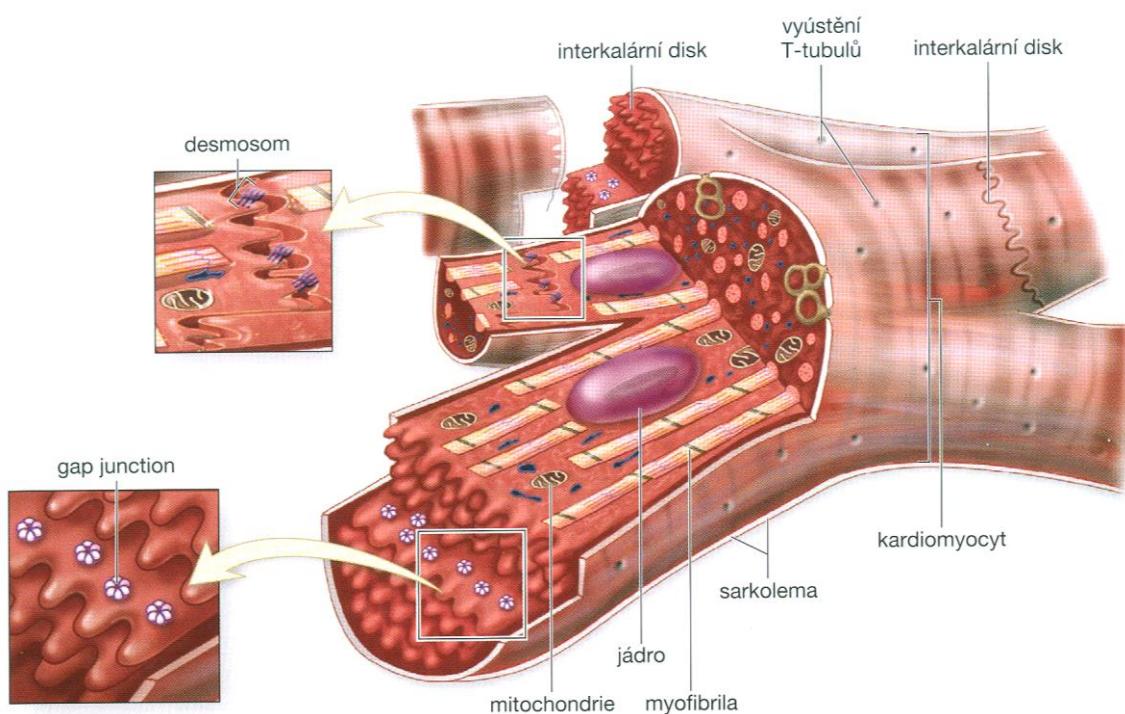
SRDEČNÍ × KOSTERNÍ SVALOVINA

- diáda × triáda ($1 \text{ T-tubulus} + 1 \times 2$ terminální cisterny)
- T-tubuly v oblasti Z linií (kosterní v místě A proužku)
- úplná závislost srdeční svaloviny na aerobním metabolismu
- početná granula glykogenu a lipidových inkluze
- početné mitochondrie v sarkoplasmě a rezerva myoglobinu

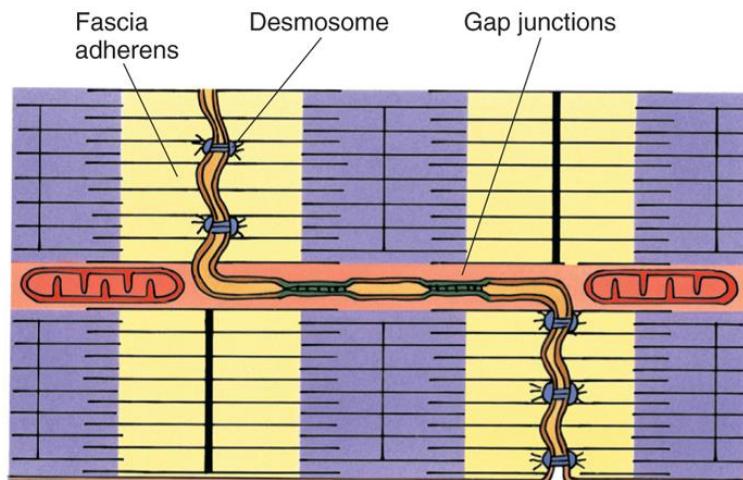
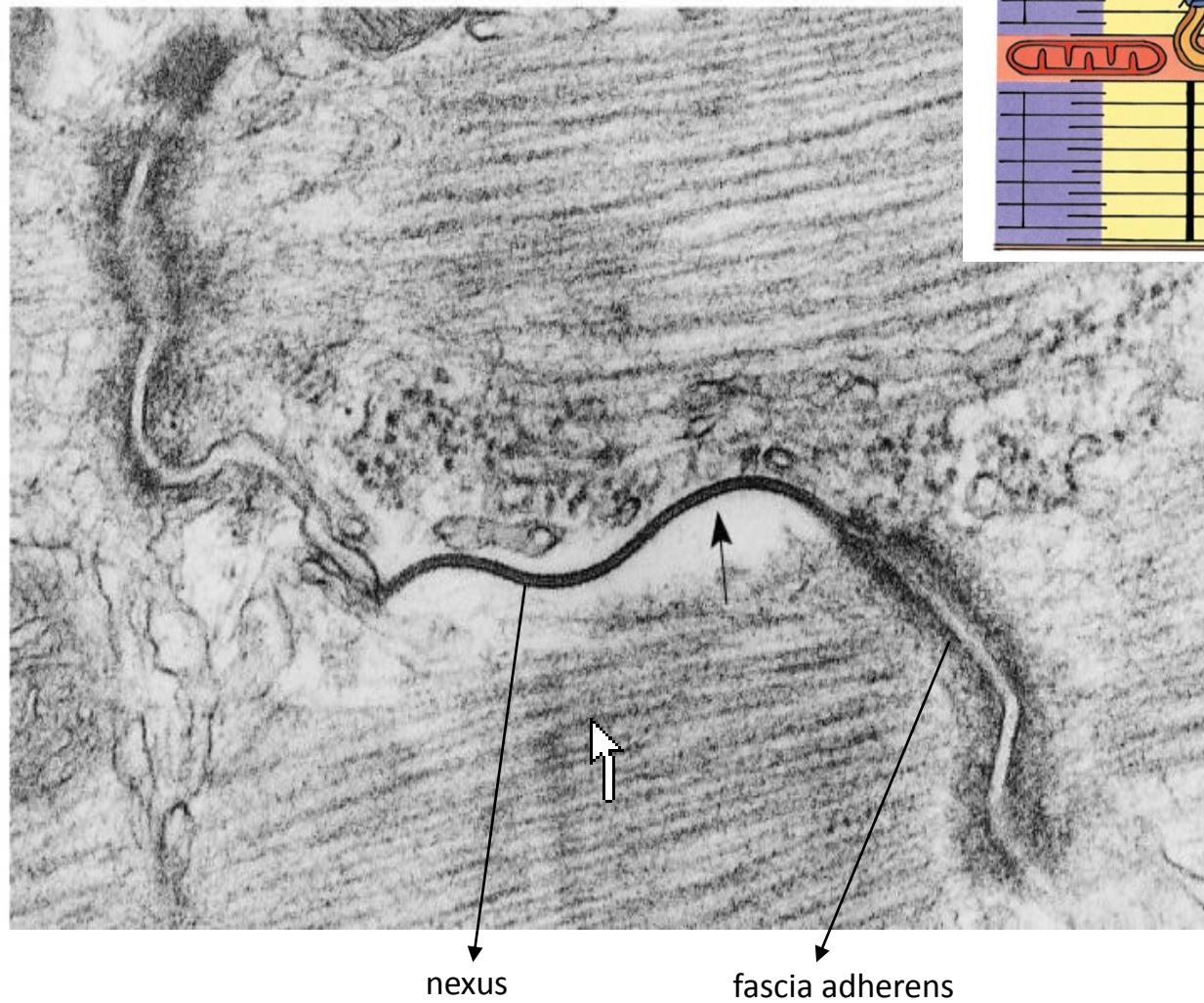

INTERKALÁRNÍ DISKY

- „skalariformní“ tvar buněk
- fasciae adherentes (adhezní spoje)
- nexus (gap junction)

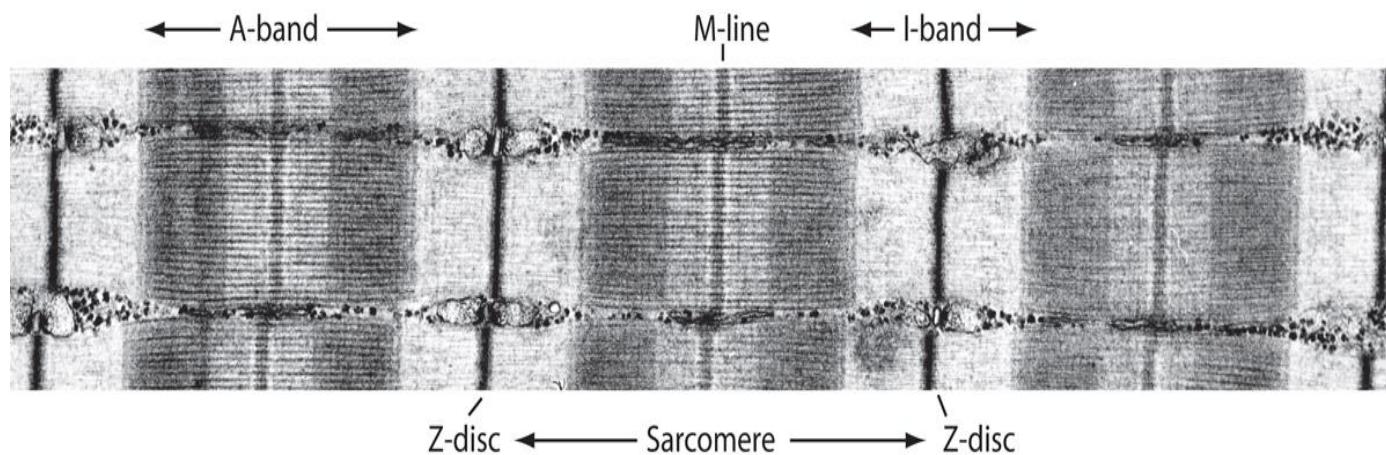

INTERKALÁRNÍ DISKY

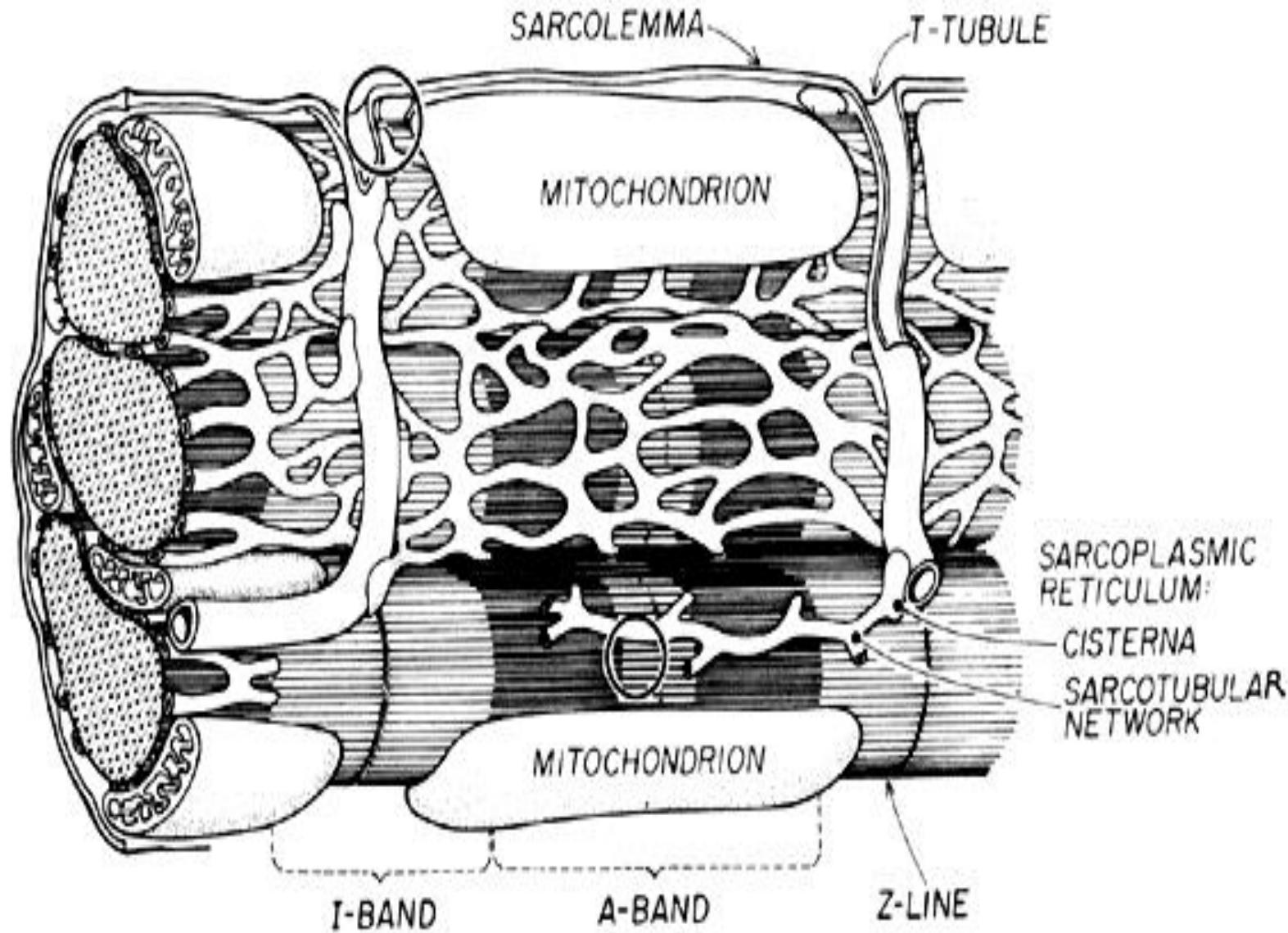

MYOFIBRILY KARDIOMYOCYTŮ

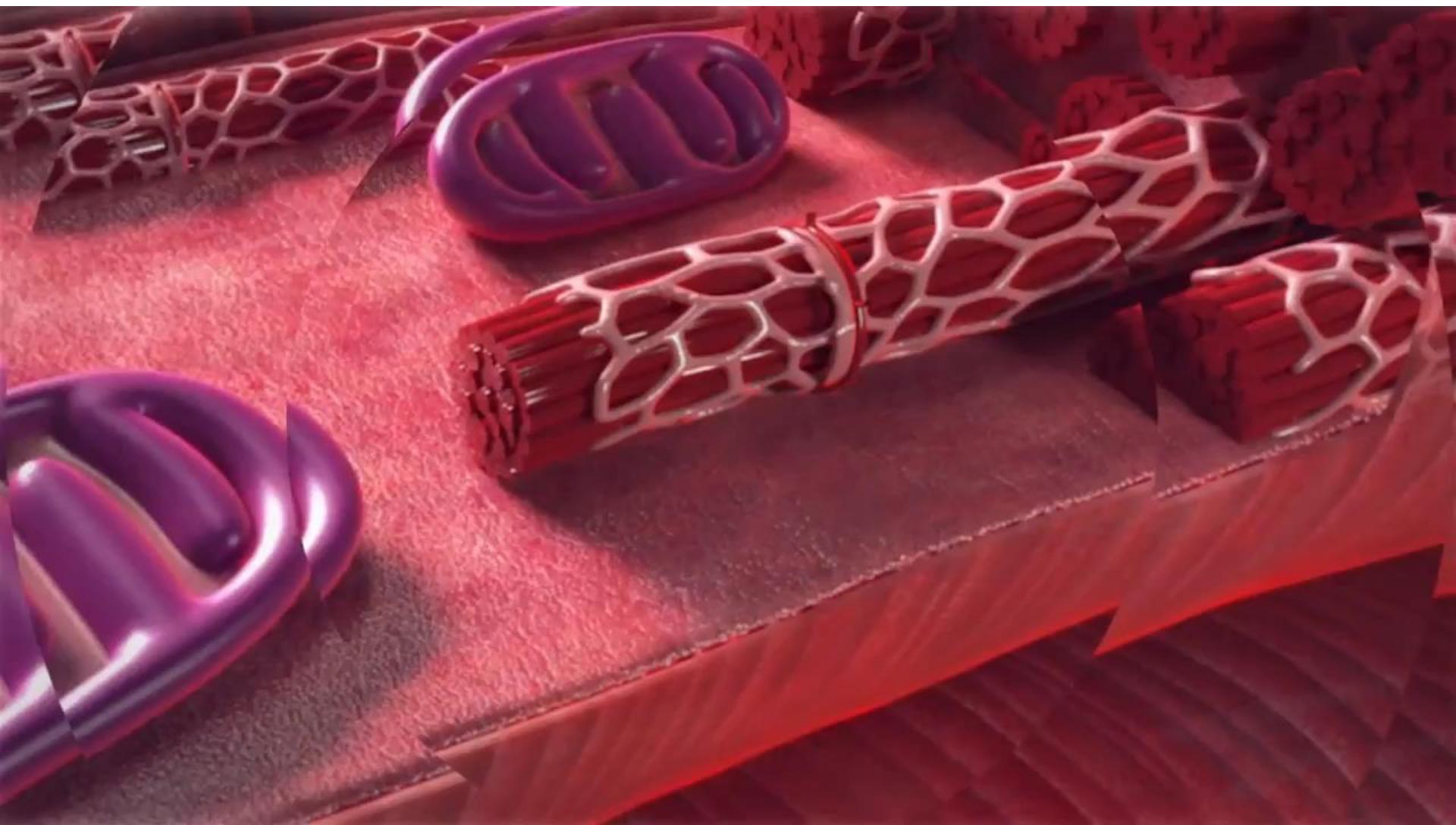
- Aktinová a myozinová myofilamenta
- Sarkomera
- Z-linie
- M-linie a H-zóna
- I-proužek a A-proužek
- T-tubulus + 1 cisterna = diáda (kolem Z-line)

MYOFIBRILY KARDIOMYOCYTŮ

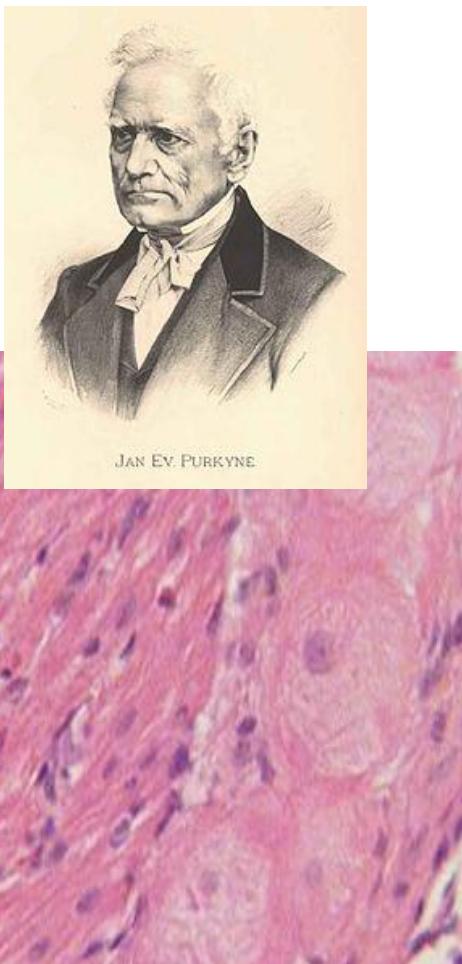

ULTRASTRUKTURA KARDIOMYOCYTU

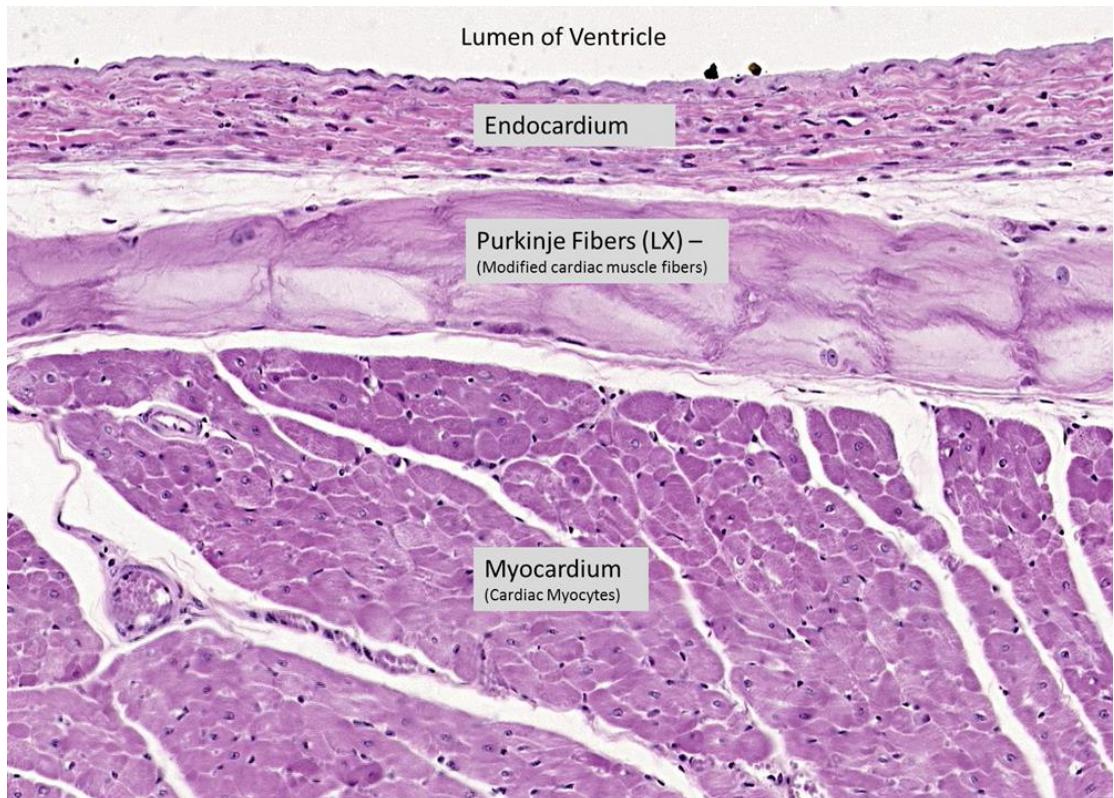
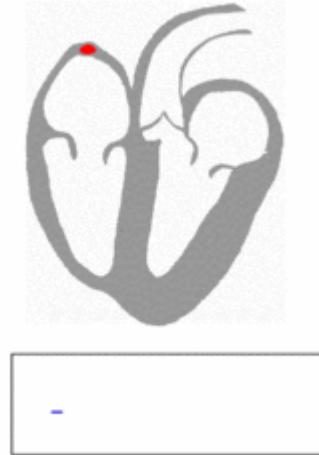
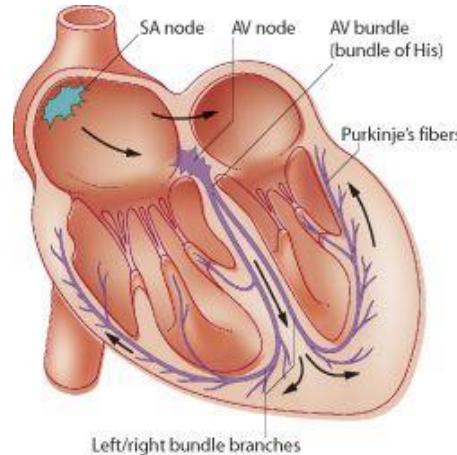

PURKYŇOVA VLÁKNA

- vnitřní vrstva srdečních komor
- koordinace kontrakce
- početné iontové kanály, mitochondrie
- relativně málo myofibril

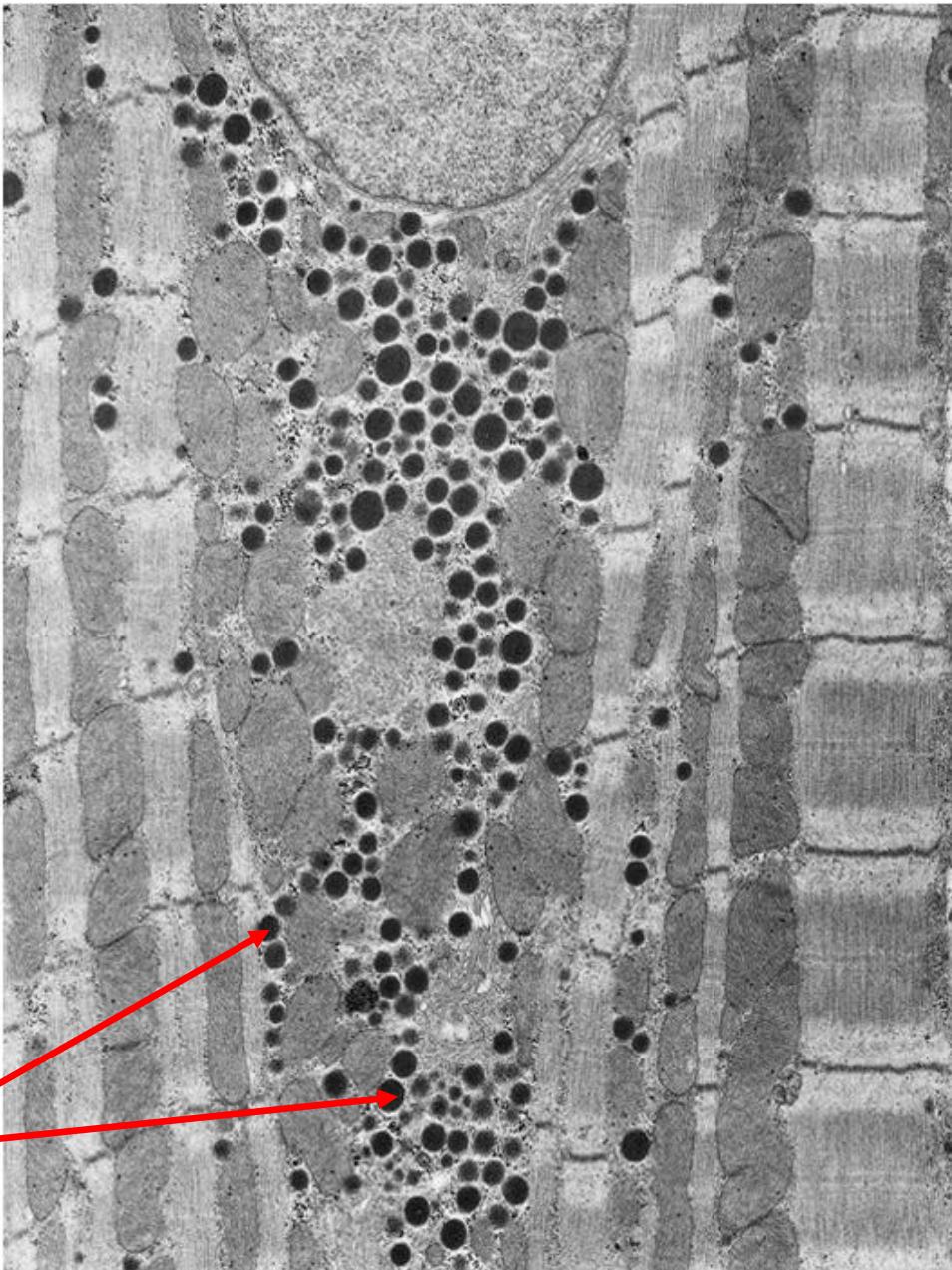
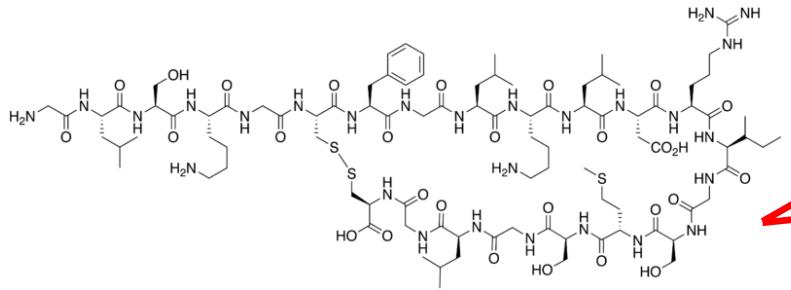

JAN EV. PURKYNĚ

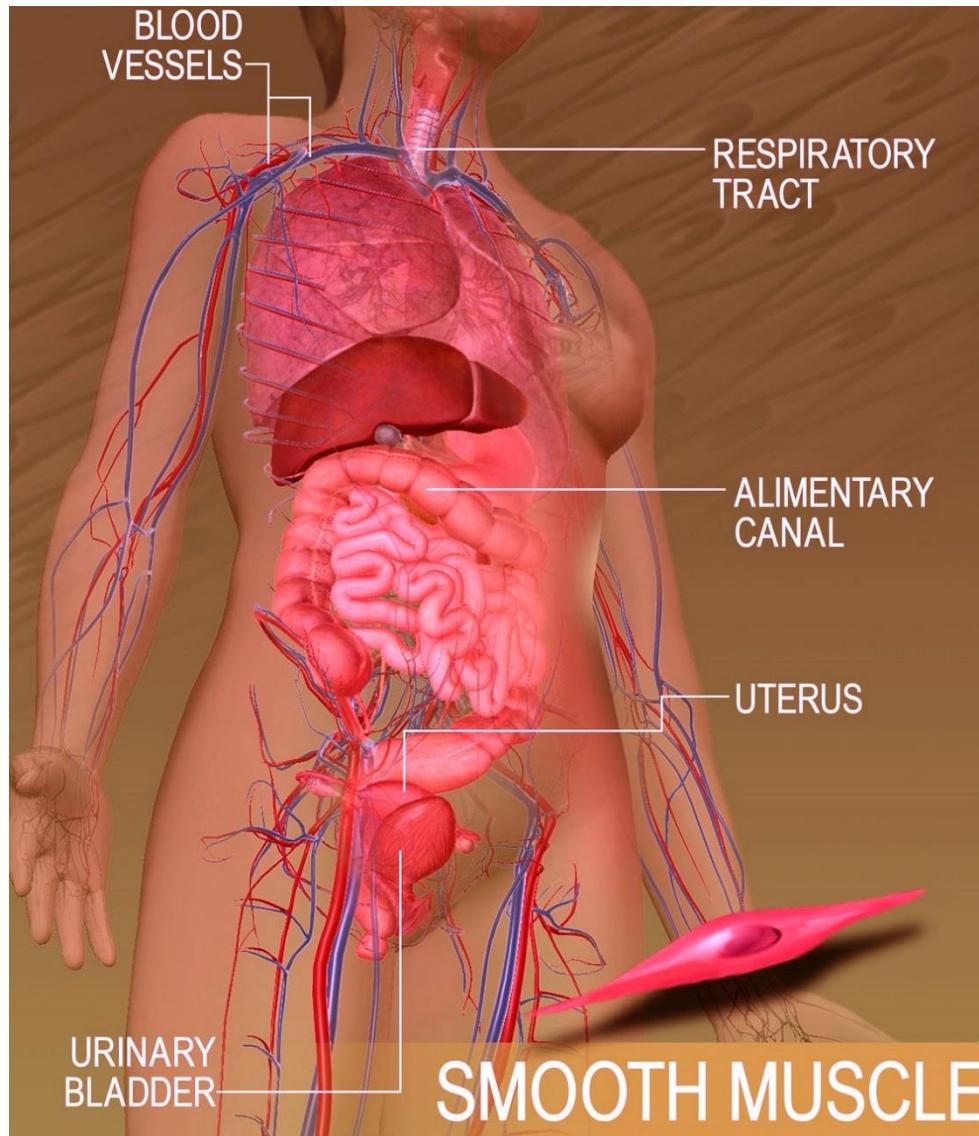

ATRIÁLNÍ KARDIOMYOCYTY

- **Natriuretický peptid A (ANP, atriální natriuretický peptid)**
- kardiomyocyty srdečních síní
- vazodilatace, diuréza

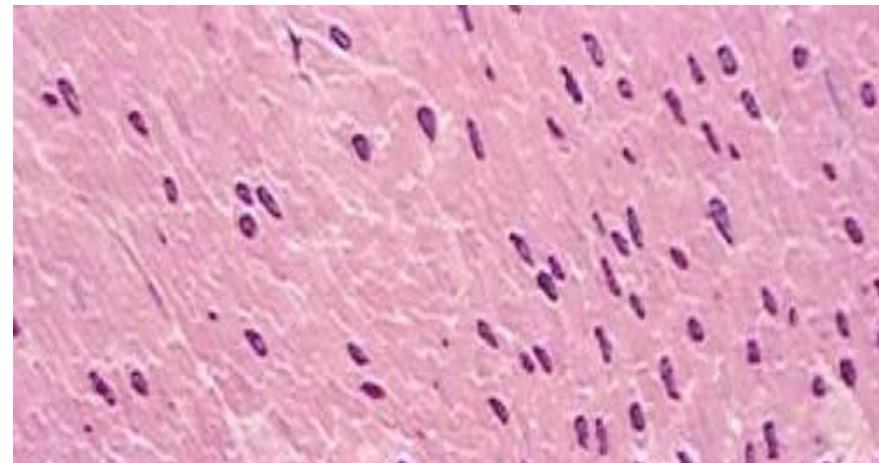
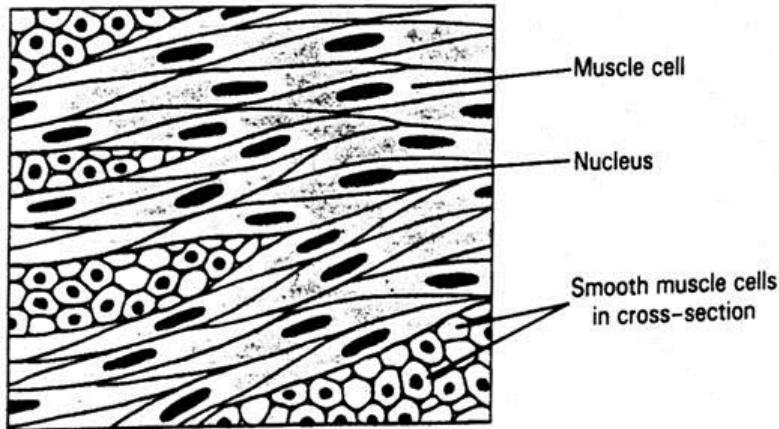
SVALOVÁ TKÁŇ

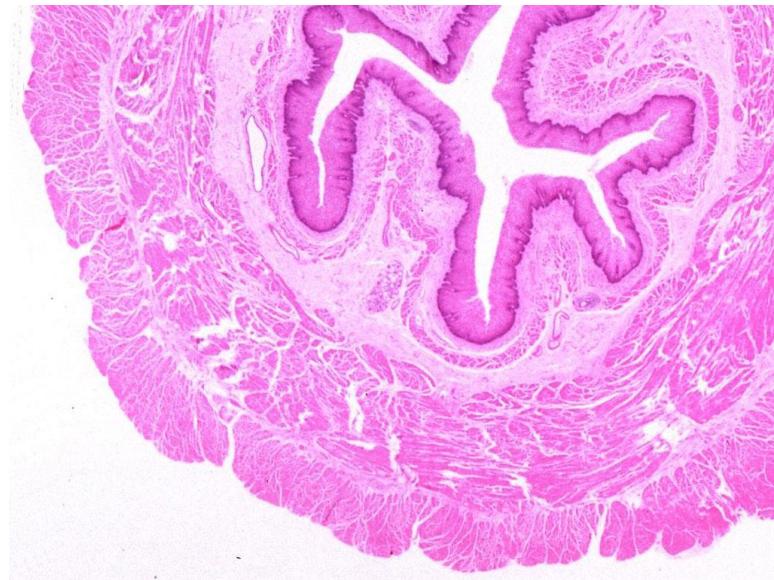
HLADKÁ SVALOVÁ TKÁŇ

HLADKÁ SVALOVÁ TKÁŇ

- Buňky (leiomyocyty) tvoří vrstvy - např. stěny dutých orgánů

Transversální řez

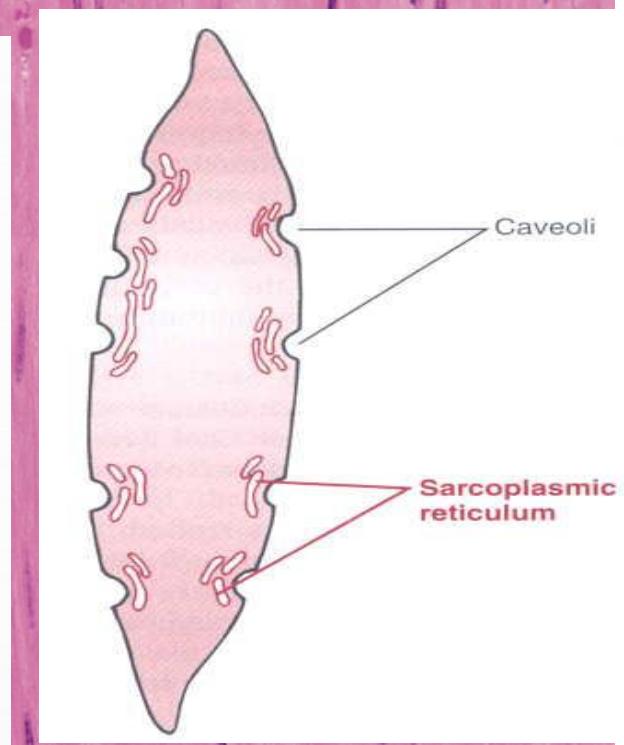
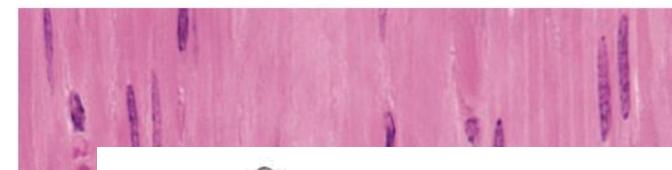
Podélný řez

HLADKÁ SVALOVÁ TKÁŇ

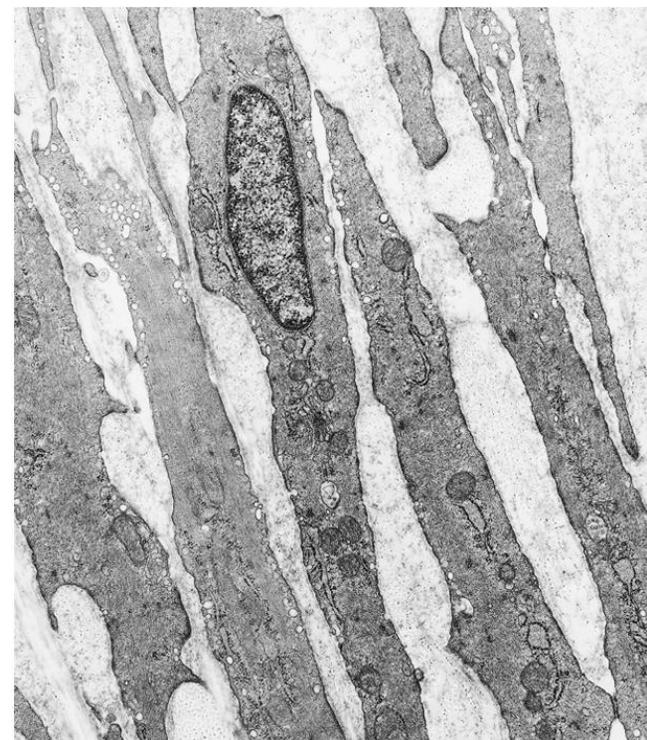
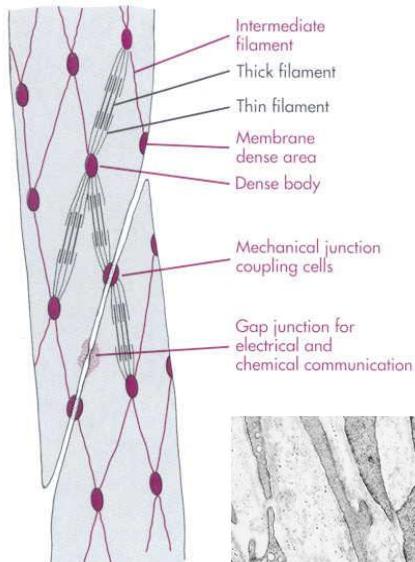
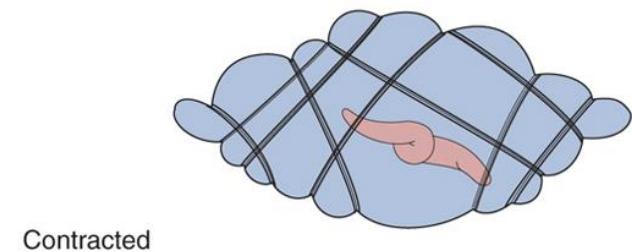
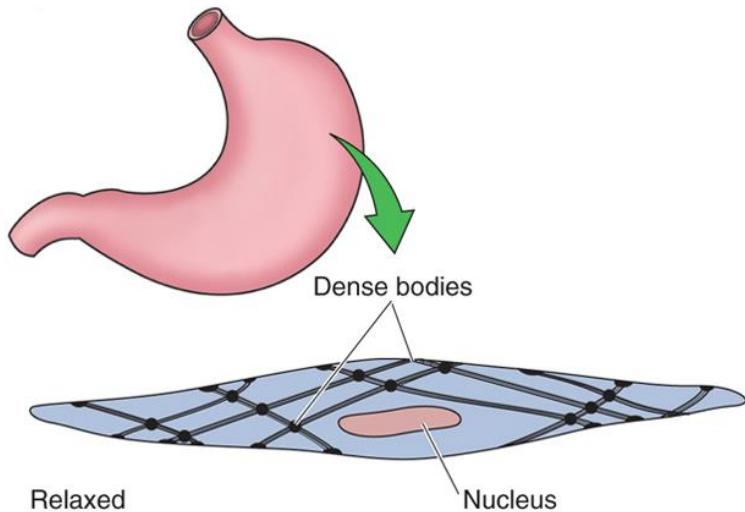
- vřetenovité buňky
- myofilamenta nejsou uspořádána do myofibril (není žíhání)
- 1 jádro uložené centrálně
- aktinová filaments připojena k sarkolemě fokálními adhezemi nebo denzním těliskům (dense bodies - analoga Z-líní v sarkoplasmě)
- sER tvoří pouze tubuly
- ionty Ca jsou přijímány z vnějšího prostředí
- buňky spojeny pomocí *zonulae occludentes* a *nexusů*
- calmodulin

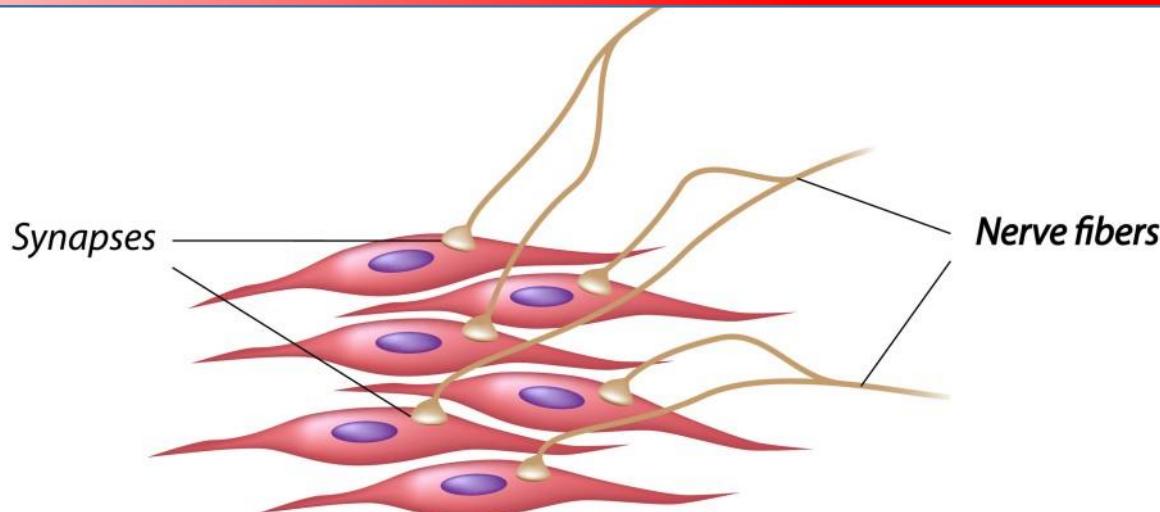
FIG. 10-2 E/M OF SMOOTH MUSCLE

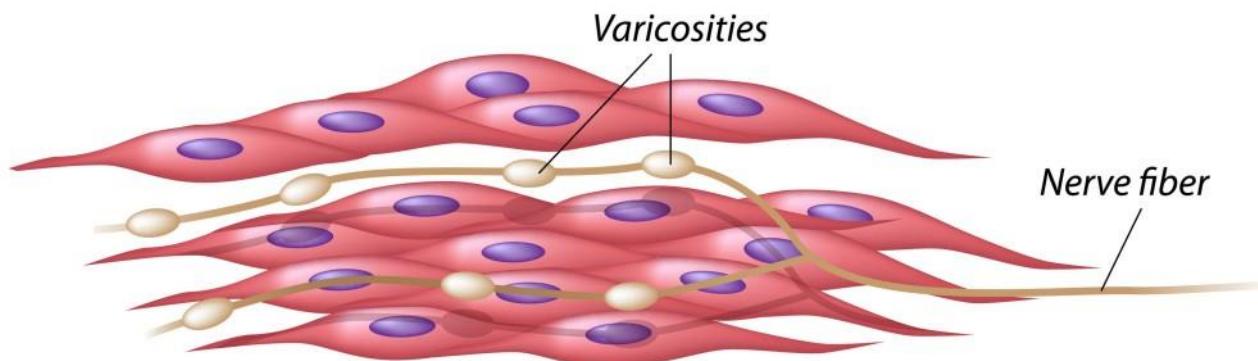
HLADKÁ SVALOVÁ TKÁŇ

HLADKÁ SVALOVÁ TKÁŇ

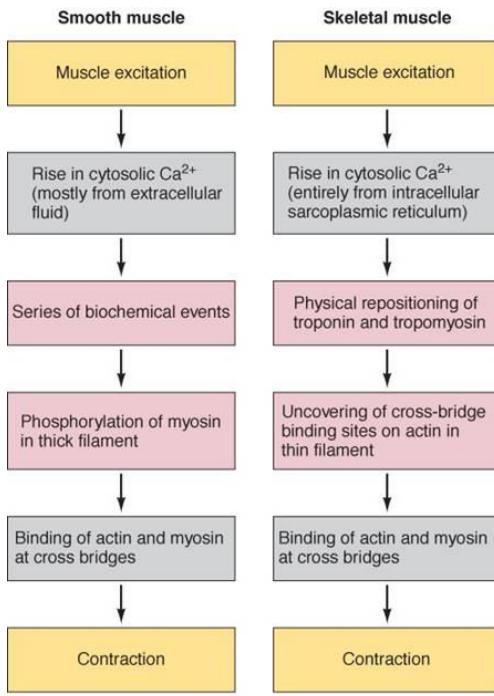
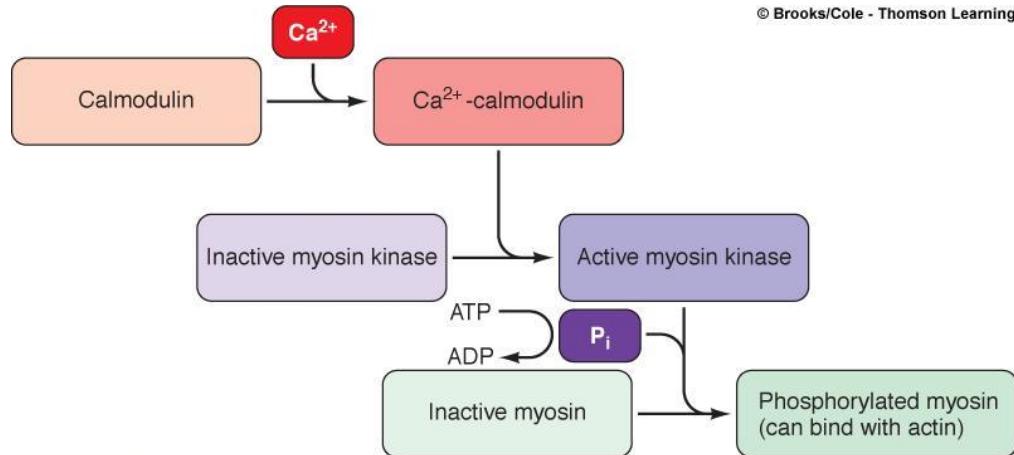
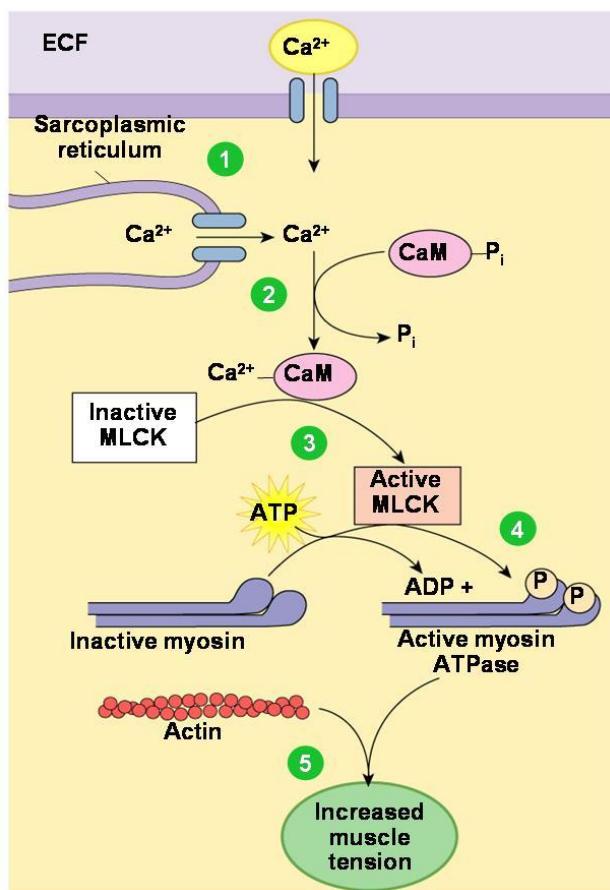
Multiunit Smooth Muscle

Single-unit Smooth Muscle

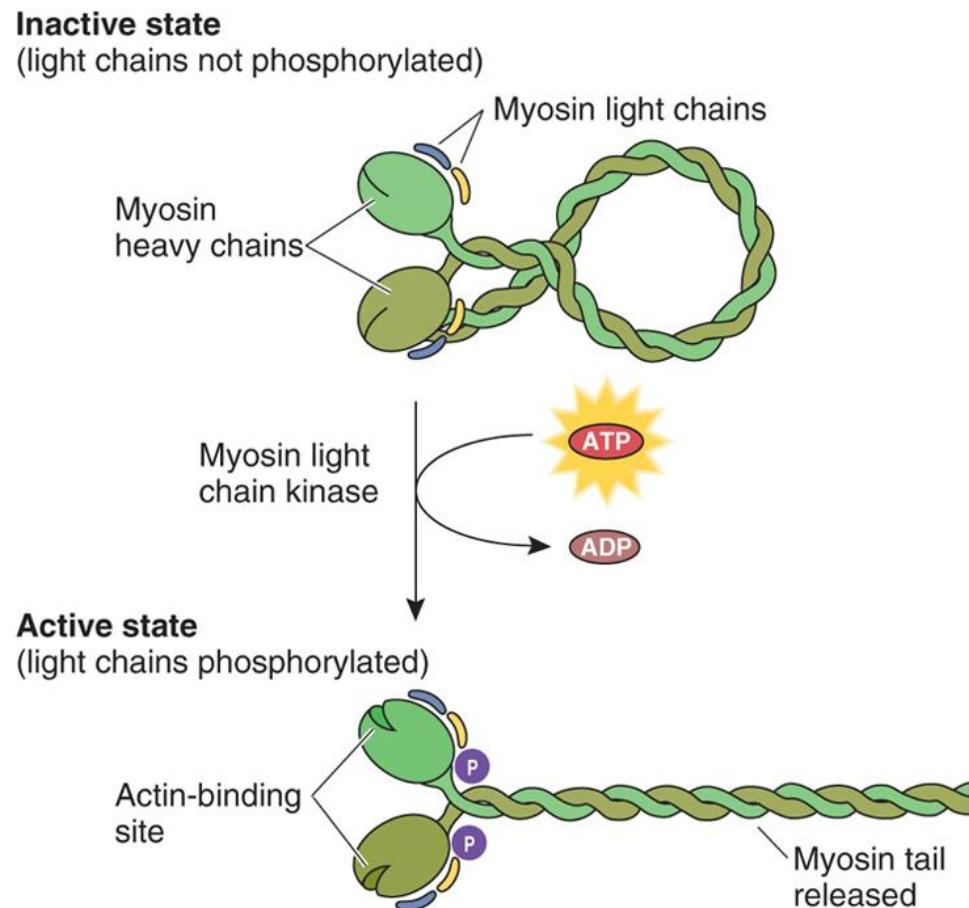
HLADKÁ SVALOVÁ TKÁŇ

© Brooks/Cole - Thomson Learning

© Brooks/Cole - Thomson Learning

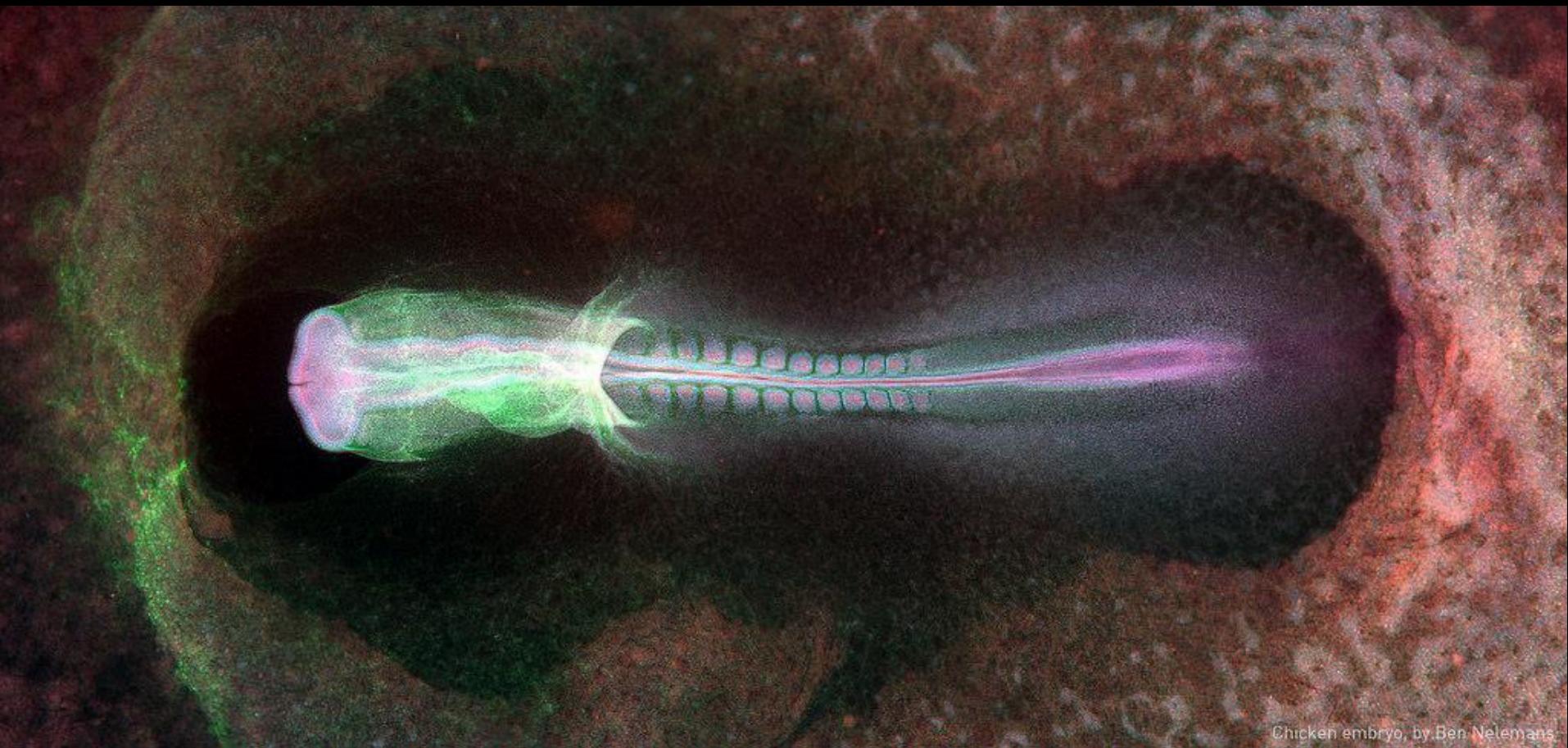
HLADKÁ SVALOVÁ TKÁŇ

SHRNUTÍ HISTOLOGIE SVALOVÉ TKÁNĚ

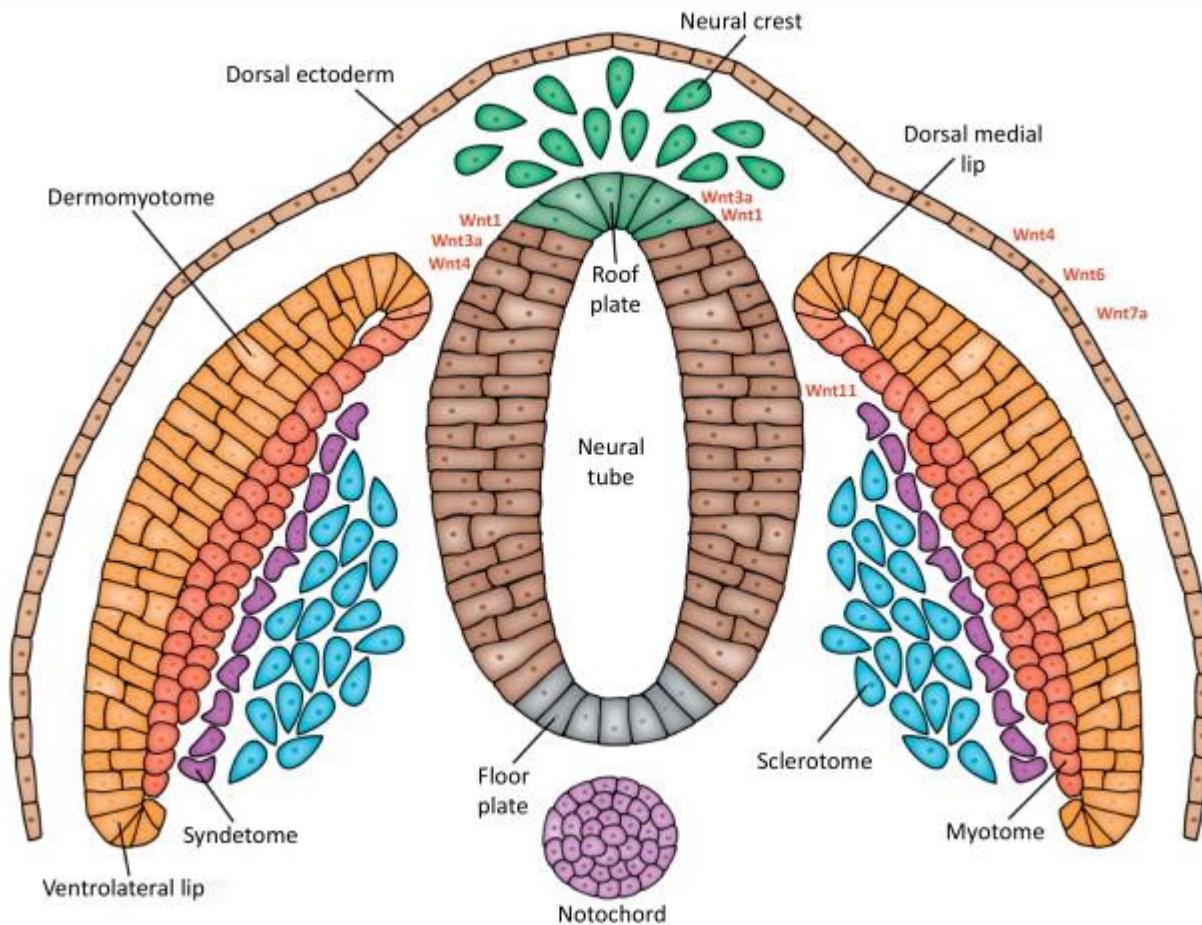
	Kosterní svalová tkáň	Srdeční svalová tkáň	Hladká svalová tkáň
Buňky	silné, dlouhé, válcovité, nevětvené	velké, válcovité, větvené	malé, vřetenovité
Jádra	početná, na periferii	1-2, centrálně	1, centrálně
poměr filament (tenká:tlustá)	6:1	6:1	12:1
sER a myofibrily	pravidelně uspořádané sER kolem myofibril	méně pravidelné sER, myofibrily ne vždy zřetelné	méně pravidelné sER, myofibrily nejsou vytvořeny
T tubuly	mezi A-I proužky, triády	Z linie, diády	nejsou vytvořeny
Motorická ploténka	vytvořena	není vytvořena	není vytvořena
Volní kontrola	ANO	NE	NE
Další znaky	svazky, asociace s vazivem	interkalární disky, pracovní a vodivé kardiomyocyty	svazky, kaveoly

EMBRYONÁLNÍ VÝVOJ

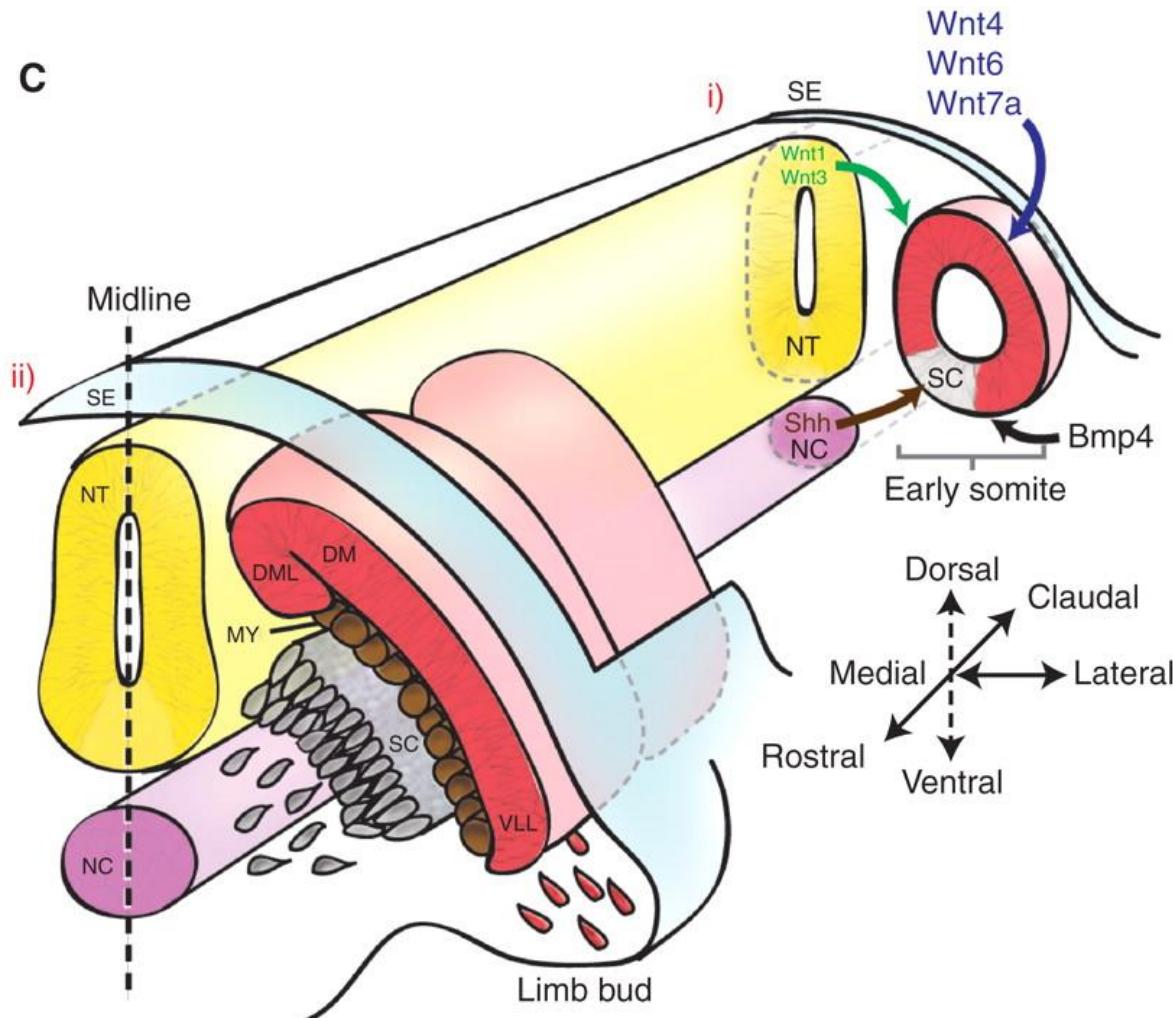
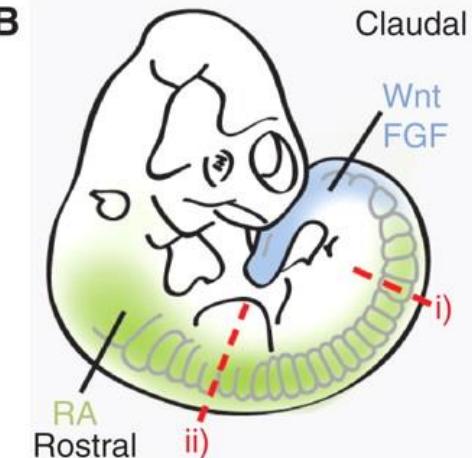
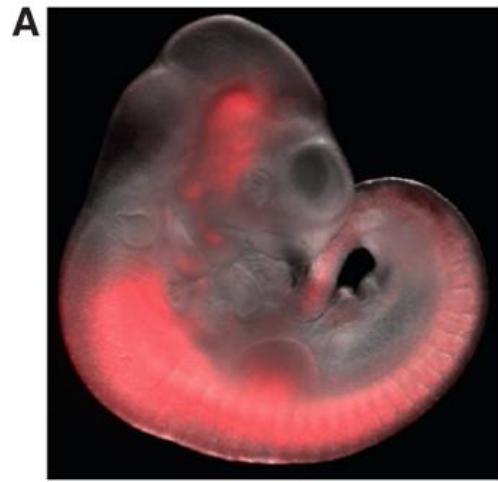
Chicken embryo, by Ben Neelands

EMBRYONÁLNÍ VÝVOJ

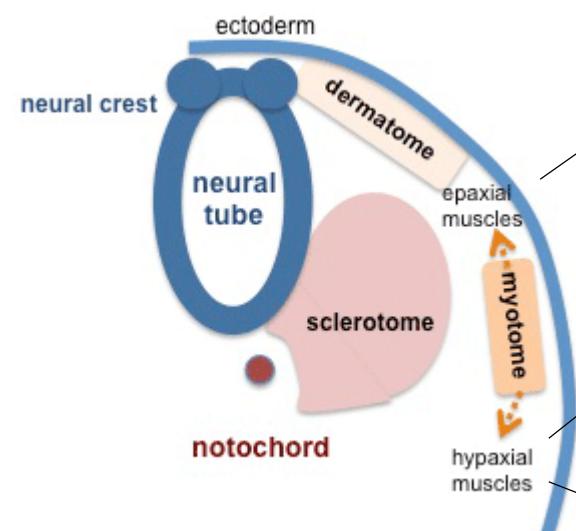
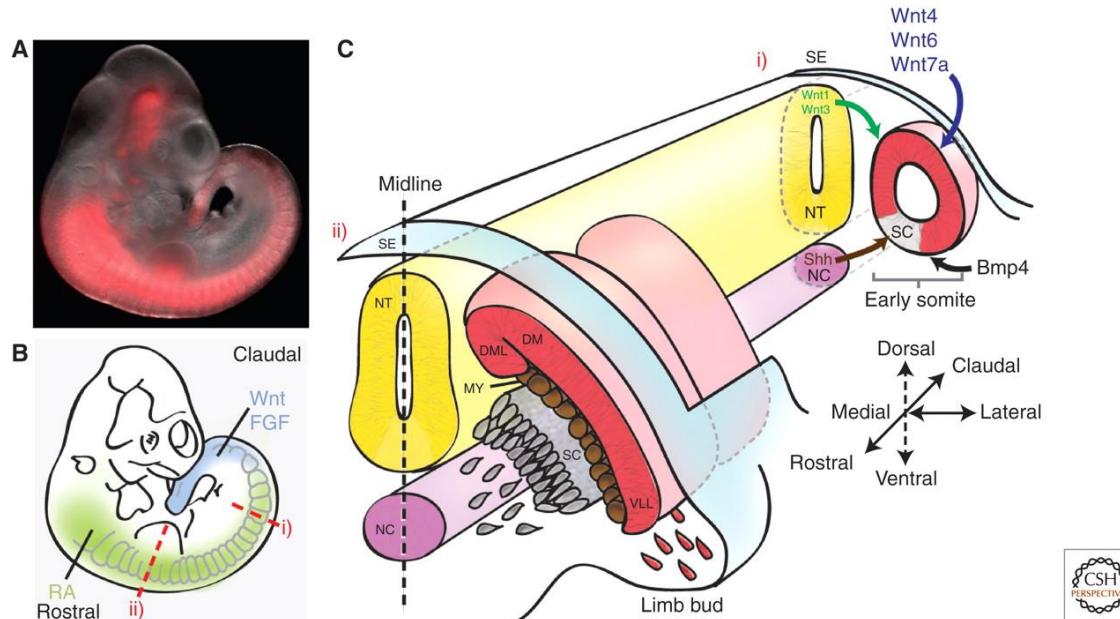

TRENDS in Cell Biology

EMBRYONÁLNÍ VÝVOJ

SVALY TRUPU

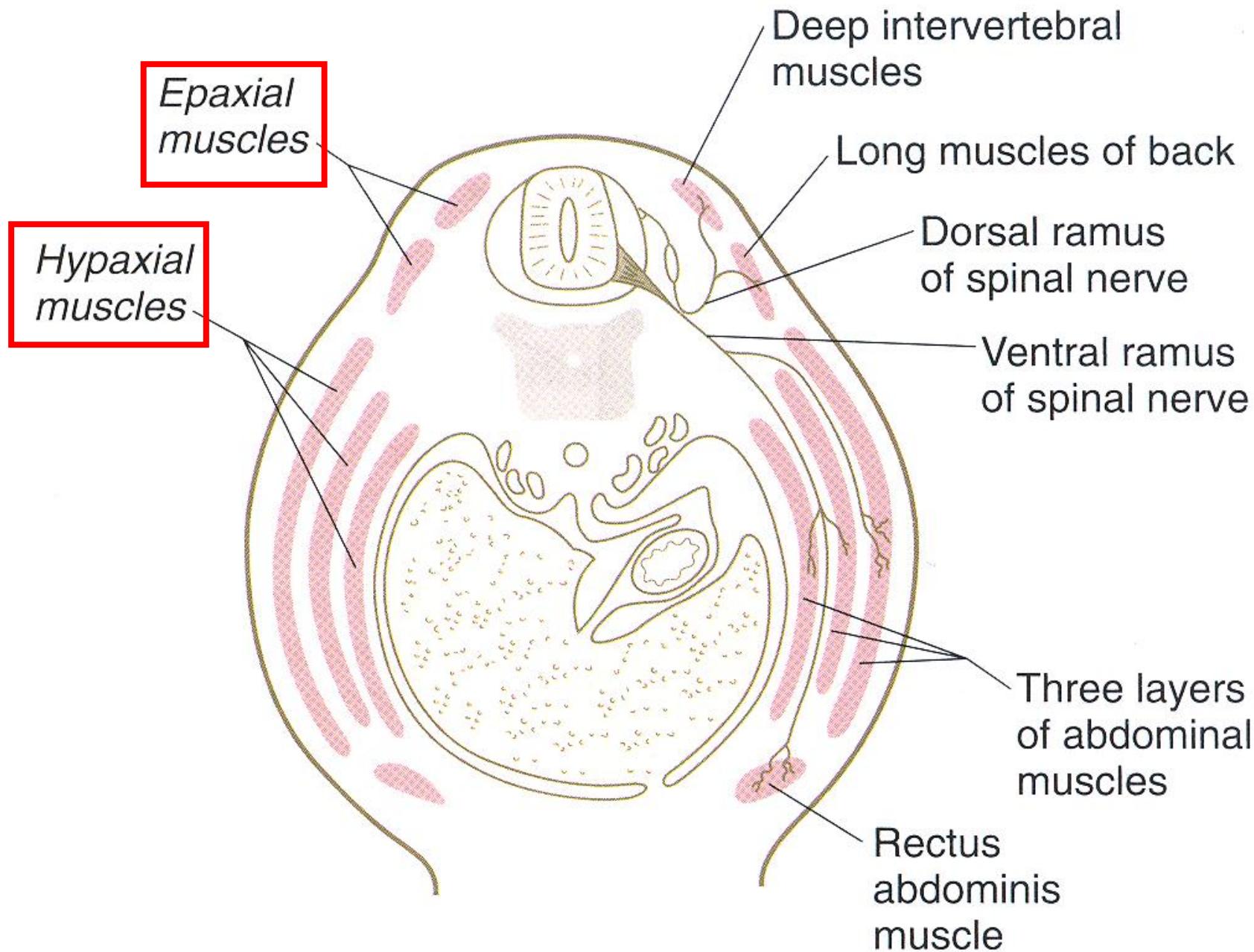
Hluboké zádové svaly

Spinokostální svaly

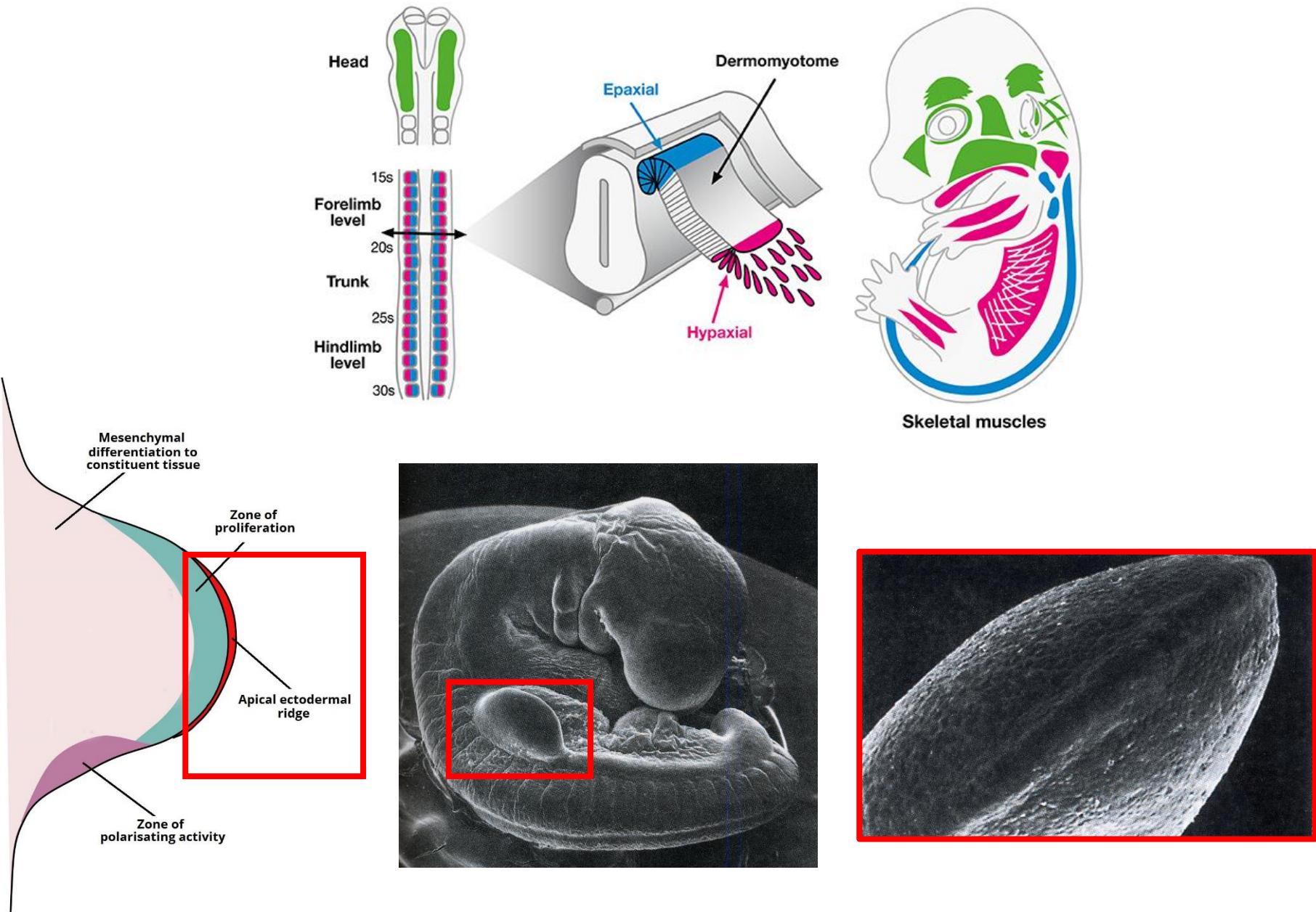
Povrchové vrstvy zádových svalů – končetinový původ

Mezižební svaly

SVALY TRUPU

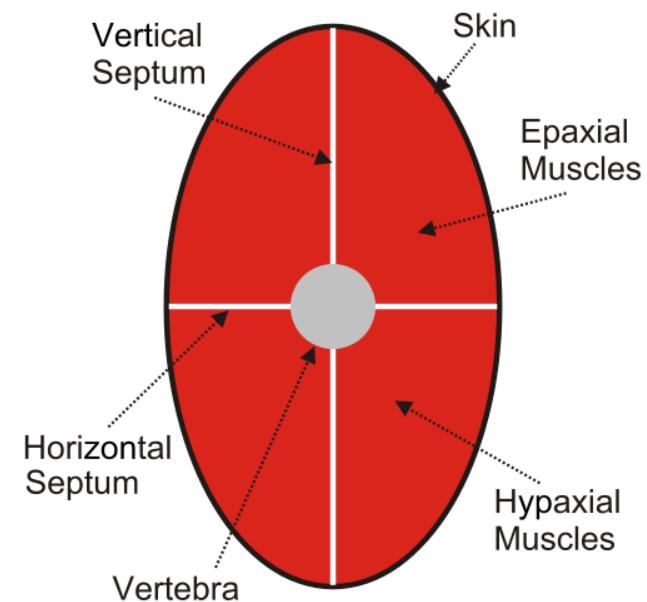
SVALY KONČETIN

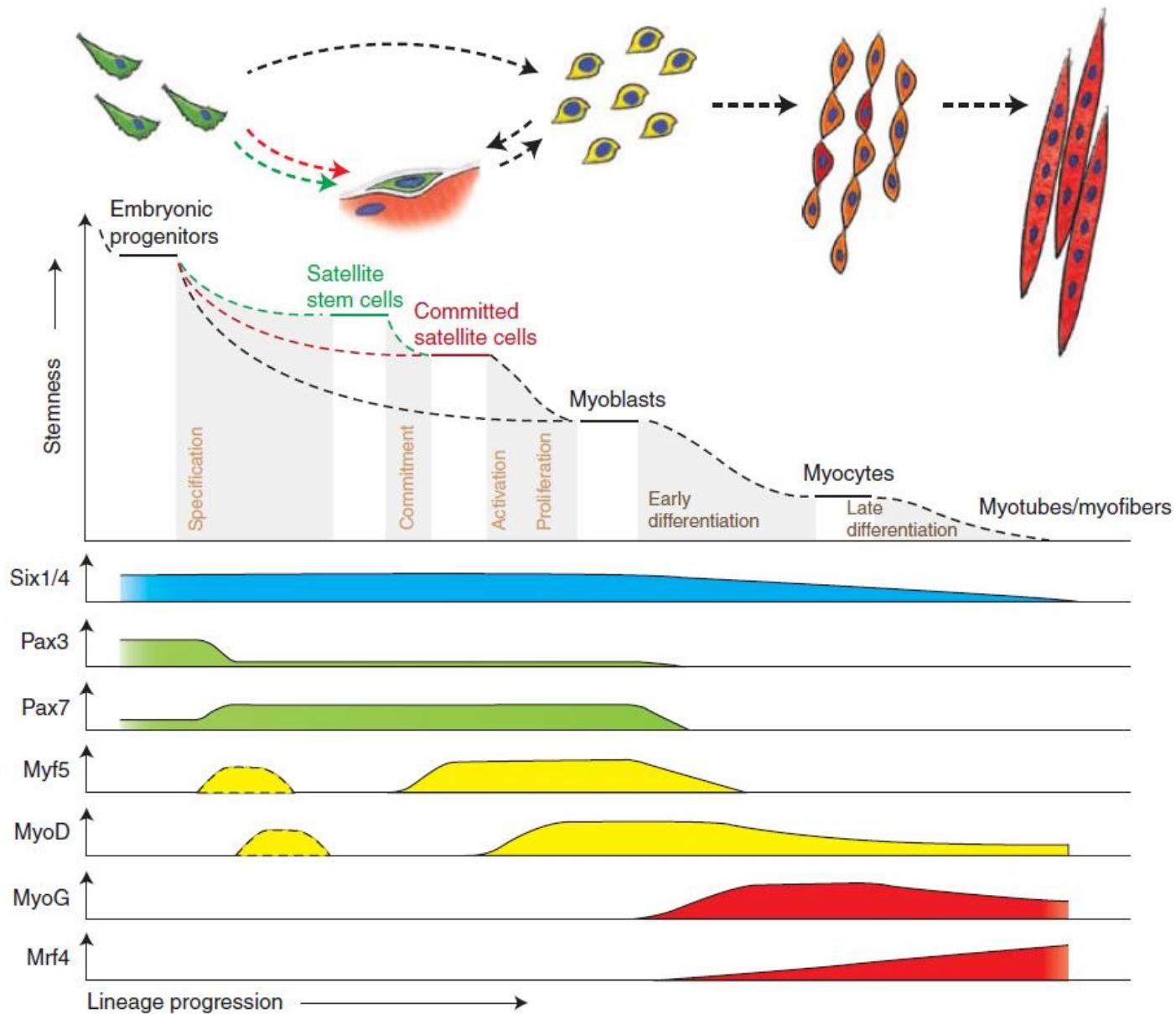
PRUNE BELLY SYNDROME

- Absence abdominálních svalů
- Chyba specifikace hypaxiálních svalů
- Asociace s VACTERL a aneuploidemi

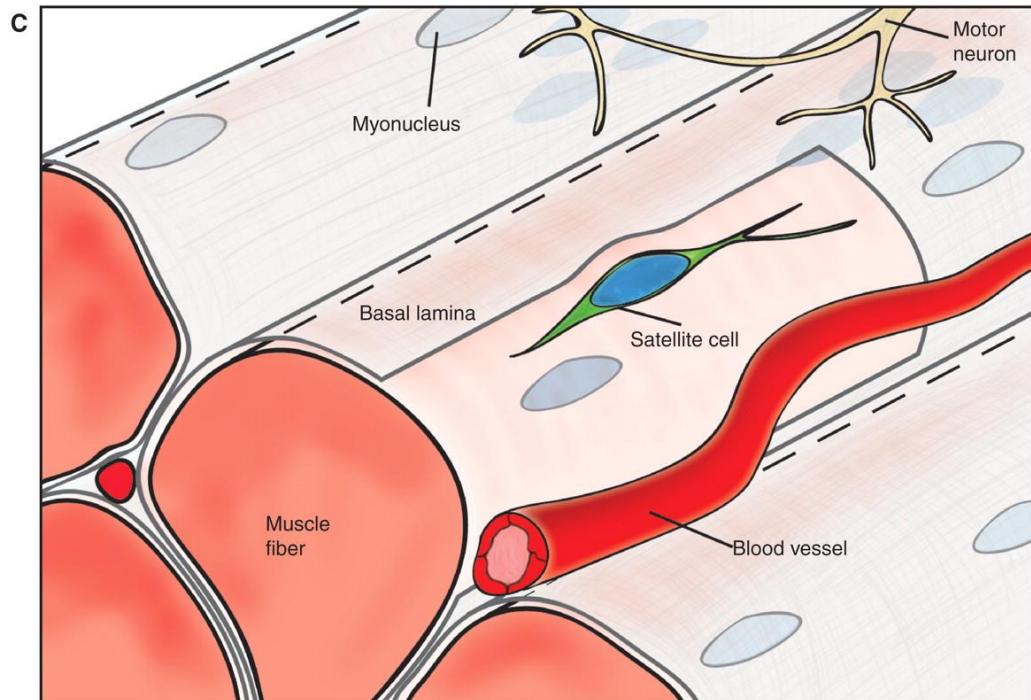
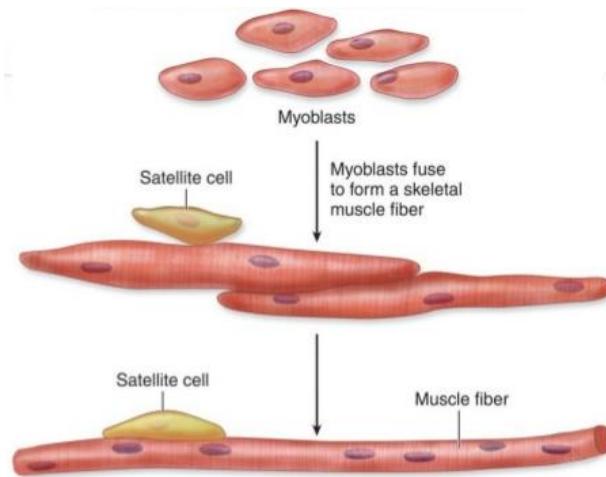
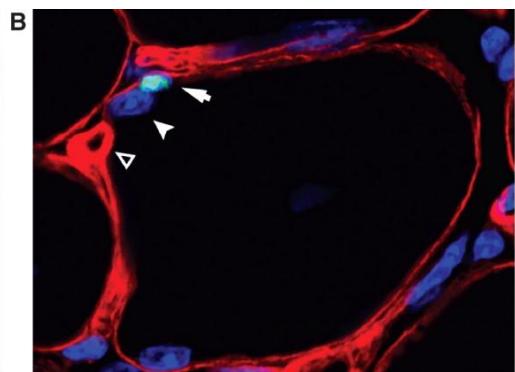
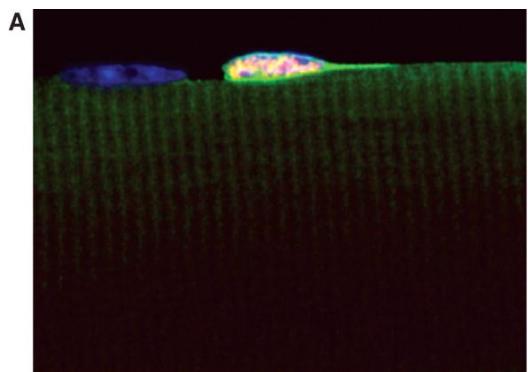
- V - Vertebral anomalies
- A - Anorectal malformations
- C - Cardiovascular anomalies
- T - Tracheoesophageal fistula
- E - Esophageal atresia
- R - Renal (Kidney) and/or radial anomalies
- L - Limb defects

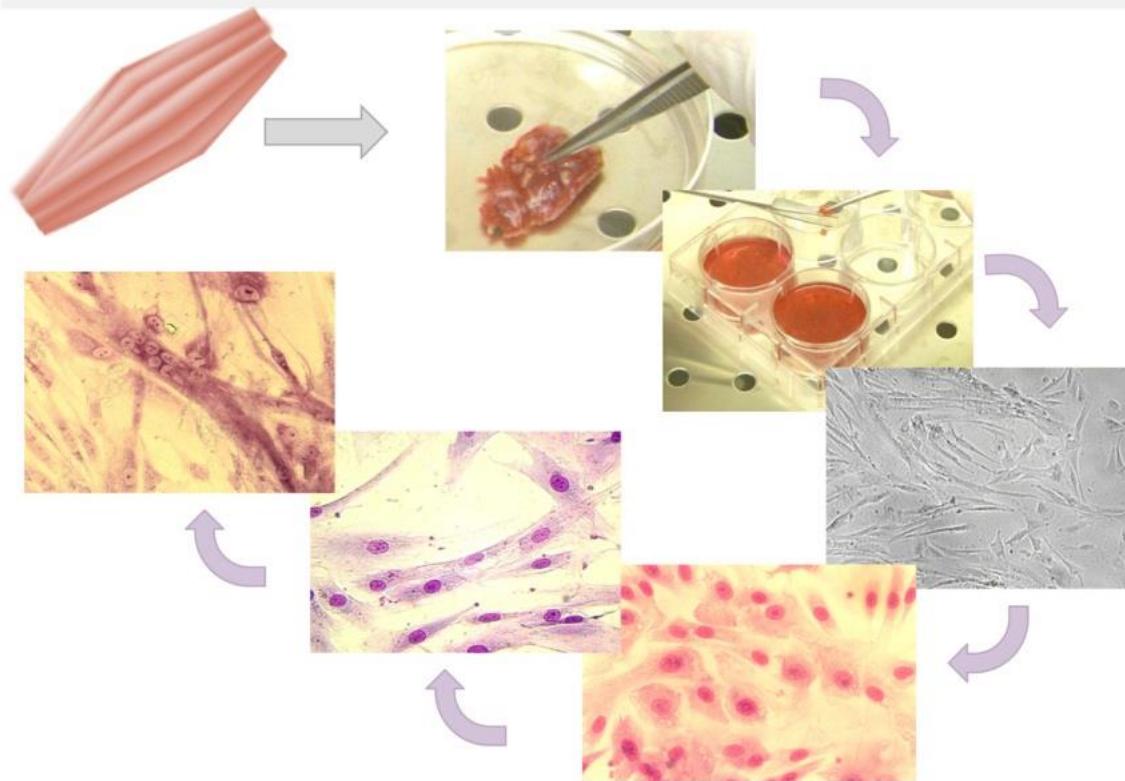
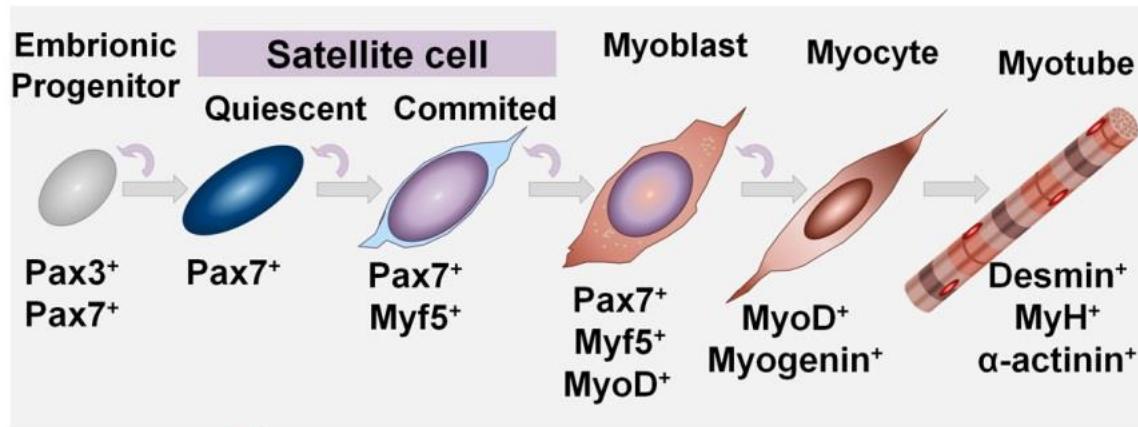
HISTOGENEZE SVALOVÝCH VLÁKEN

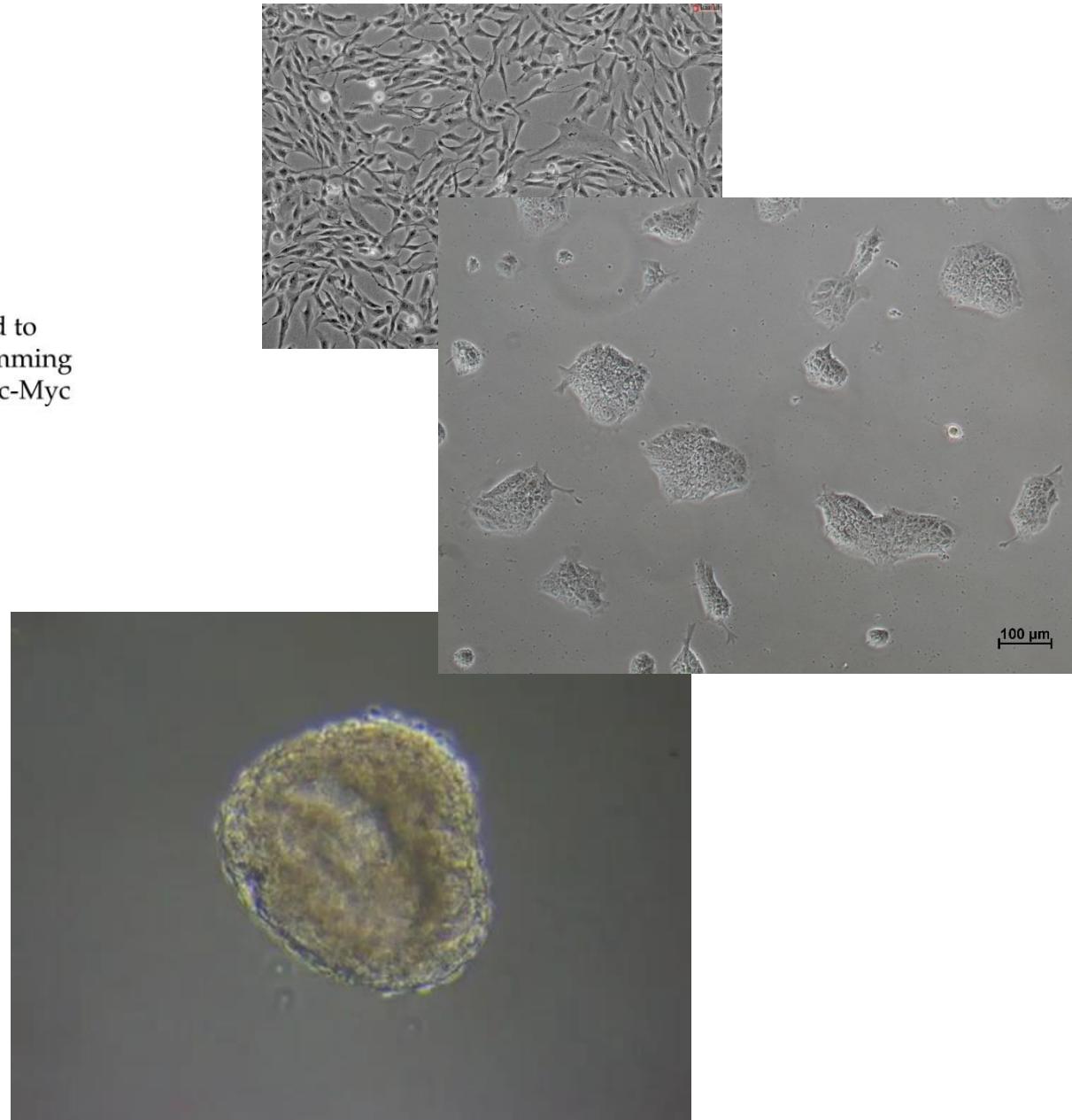
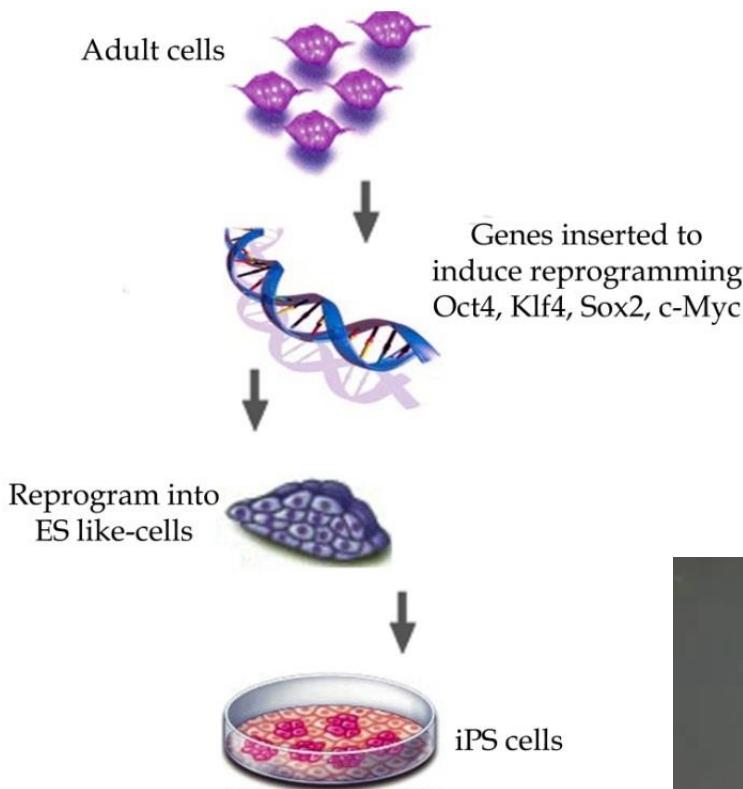
REGENERACE KOSTERNÍHO SVALSTVA

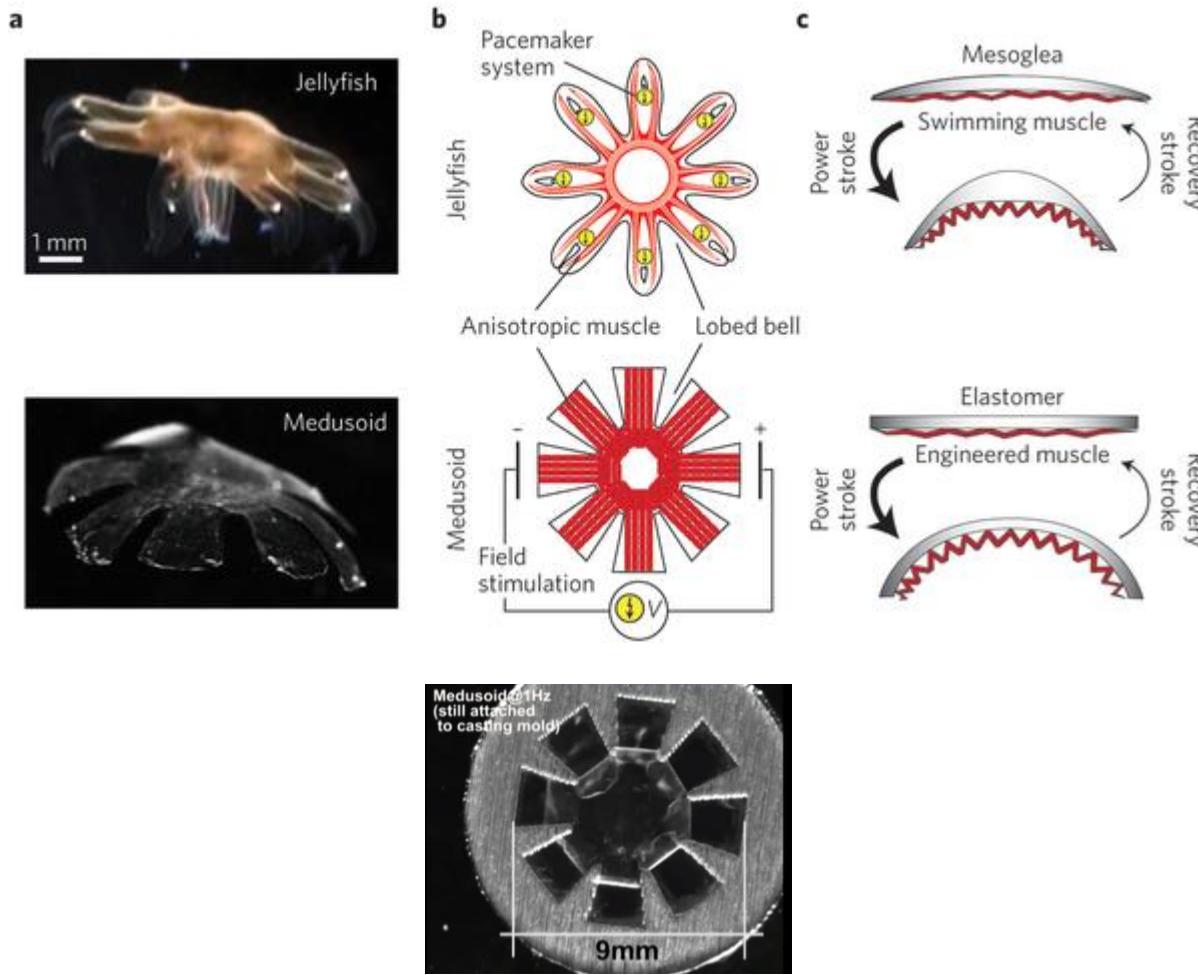
REGENERACE KOSTERNÍHO SVALSTVA

DIFFERENCIACE IN VITRO

TKÁŇOVÉ INŽENÝRSTVÍ

<https://www.nature.com/articles/nbt.2269>

<https://www.nature.com/news/artificial-jellyfish-built-from-rat-cells-1.11046>

DĚKUJI ZA POZORNOST

pvanhara@med.muni.cz

<http://www.med.muni.cz/histology>

